

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE – FİNANSMAN BİLİM DALI

**BORÇLANMA MALİYETLERİNİN TÜRK VERGİ
MEVZUATI, SERMAYE PİYASASI MEVZUATI VE
ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI
KAPSAMINDA İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

İLKER KIYMETLİ ŞEN

İstanbul, 2006

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE – FİNANSMAN BİLİM DALI

**BORÇLANMA MALİYETLERİNİN TÜRK VERGİ
MEVZUATI, SERMAYE PİYASASI MEVZUATI VE
ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI
KAPSAMINDA İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

İLKER KIYMETLİ ŞEN

Danışman: PROF. DR. BAŞAK ATAMAN AKGÜL

İstanbul, 2006

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İŞLETME Anabilim Dalı MUHASEBE FİNANSMAN Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İLKER KIYMETLİ ŞEN' nin BORÇLANMA MALİYETLERİNİN TÜRK VERGİ MEVZUAT, SERMAYE PİYASASI MEVZUATI VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI KAPSAMINDA İNCELENMESİ adlı tez çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

- Tez Savunma Tarihi : 07.10.2006.
- 1) Tez Danışmanı : PROF. DR. BAŞAK ATAMAN AKGÜL
- 2) Jüri Üyesi : DOÇ. DR. NURGÜL CHAMBERS
- 3) Jüri Üyesi : YRD. DOÇ. DR. TUNCAY CAN

.....
.....
.....

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR CETVELİ.....	VII
TABLOLAR CETVELİ	VIII
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

KONUyla İLGİLİ KAVRAMLAR VE AÇIKLAMALAR

1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI VE TÜRKİYE'DEKİ DURUM.....	3
1.1. MUHASEBE STANDARTLARINA GENEL BAKIŞ	3
1.1.1. Muhasebe Standardı	3
1.1.1.1. Ulusal Muhasebe Standardı	4
1.1.1.2. Uluslararası Muhasebe Standardı	4
1.2. MUHASEBE UYGULAMALARINDA ULUSLARARASI UYUMUN ÖNEMİ ..	6
1.3. MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK	
TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR	8
2. TEMEL KAVRAMLAR VE AÇIKLAMALAR.....	13
2.1. MALİYET, GİDER VE HARCAMA KAVRAMLARI.....	13
2.1.1. Maliyet Kavramı	13
2.1.2. Gider Kavramı.....	15
2.1.3. Harcama Kavramı	16
2.2. MALİYET, GİDER VE HARCAMA KAVRAMLARININ	
KARŞILAŞTIRILMASI.....	16
2.2.1. Maliyet – Gider İlişkisi	17
2.2.2. Gider – Harcama İlişkisi	18
3. BORÇ KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ.....	21
3.1. BORÇ KAVRAMI	21
3.2. VADELERİNE GÖRE BORÇLAR.....	23
3.2.1. Kısa Vadeli.....	24
3.2.1.1. Kısa Vadeli Borçlar	24

3.2.1.2. Kısa Vadeli Finansman Kaynakları	25
3.2.1.2.1. Ticari Krediler	26
3.2.1.2.2. Kısa Vadeli Banka Kredileri	26
3.2.1.2.3. Finansman Bonosu	27
3.2.1.2.4. Menkul Kıymetleştirme.....	27
3.2.1.2.5. Factoring.....	27
3.2.2. Orta ve Uzun Vadeli	29
3.2.2.1. Uzun Vadeli Borçlar	29
3.2.2.2. Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kaynakları	29
3.2.2.2.1. Orta Vadeli Banka Kredileri.....	30
3.2.2.2.2. Orta Vadeli Yatırım Malları Kredisi	30
3.2.2.2.3. Forfaiting	30
3.2.2.2.4. Finansal Kiralama (Leasing)	31
3.2.2.2.5. Tahvil Çıkarma Yoluyla Finansman	32

II. BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİ

1. FİNANSMAN GİDERLERİ.....	34
1.1. FİNANSMAN GİDERLERİ KAVRAMI.....	34
1.2. FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI'NIN İŞLEYİŞİ.....	34
2. BORÇLANMA MALİYETLERİ.....	36
2.1. BORÇLANMA MALİYETLERİ KAVRAMI.....	36
2.2. BORÇLANMA MALİYETLERİ ÇEŞİTLERİ.....	37
2.2.1. Vade Farkı.....	37
2.2.2. Kur Farkı	39
2.2.2.1. Borçlanmayla İlgili Olarak Tahakkuk Eden Kur Farkları	40
2.2.2.2. İthalat İşlemleri Sonucunda Oluşan Kur Farkları	41
2.2.3. Faiz Giderleri	41
2.2.4. Komisyon Giderleri.....	42
2.2.5. Finansal Kiralamada Borçlanma Maliyetleri	43
2.3. VARLIKLARIN ELDE EDİLMELERİYLE İLGİLİ BORÇLANMA MALİYETLERİ	43
2.3.1. Stok Alımlarından Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri.....	43

2.3.2. Maddi Duran Varlık Alımlarından Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri.....	46
2.3.3. Finansal Kiralama (Leasing) Kullanılmasından Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri.....	50

III. BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

1. TÜRK MEVZUATI'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ESASLAR.....	52
--	-----------

1.1. SERMAYE PİYASASI KANUNU'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	52
--	-----------

1.1.1. Sermaye Piyasası'nda Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ'indeki Borçlanma Maliyetleri.....	52
1.1.1.1. Amaç, Kapsam ve Tanımlar	52
1.1.1.2. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	54
1.1.1.2.1. Temel Yöntem.....	54
1.1.1.2.2. Alternatif Yöntem.....	54
1.1.1.3. Aktifleştirmeye İlişkin Esaslar.....	55
1.1.1.3.1. Aktifleştirmeye Uygun Borçlanma Maliyetleri.....	55
1.1.1.3.2. Özellikli Bir Varlığın Kayıtlı Değerinin Geri Kazanılabilir Tutarından Yüksek Olması	59
1.1.1.3.3. Aktifleştirmeye Başlanması	59
1.1.1.3.4. Aktifleştirmeye Ara Verilmesi	60
1.1.1.3.5. Aktifleştirmeye Son Verilmesi	61
1.1.1.4. Kamuya Açıklanacak Hususlar.....	62
1.1.2. Borçlanma Maliyetlerinin Sermaye Piyasası Hükümlerine Göre Muhasebeleştirilmesi	62
1.1.2.1. Maddi Duran Varlıklar	63
1.1.2.2. Stoklar.....	65
1.1.2.3. İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Bağlı Menkul Kıymetler Kapsamında Yer Alan Diğer Ortaklıklar.....	67
1.2. 23 NO'LU TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	69
1.2.1. Standardın Amacı.....	69
1.2.2. Standartla İlgili Tanımlar	69

1.2.3. Standardın İçeriği	69
1.2.4. Muhasebeleştirme Yöntemleri	71
1.2.4.1. Temel Yöntem	71
1.2.4.2. Uygulanabilir Diğer Yöntem	73
1.2.4.2.1. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi	74
1.2.4.2.4. Aktifleştirmenin Başlaması	78
1.2.4.2.5. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi	79
1.2.4.2.6. Aktifleştirmenin Son Bulması	80
1.2.5. Raporlanacak Bilgiler	81
1.3. TÜRK VERGİ MEVZUATI'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE	
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	82
1.3.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri ve Muhasebeleştirilmesi ...	82
1.3.1.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri.....	82
1.3.1.1.1. Faiz Giderleri.....	82
1.3.1.1.2. Kur Farkları	82
1.3.1.1.3. Vade Farkları.....	83
1.3.1.2. Borçlanma Maliyetlerinin Vergi Usul Kanunu'na Göre Muhasebeleştirilmesi	83
1.3.1.2.1. Stoklara İlişkin Borçlanma Maliyetleri	83
1.3.1.2.1.1. Stokların Yabancı Kaynaklarla Finanse Edilmesi.....	85
1.3.1.2.1.1.1. Yurtiçi Borçlanmalardan Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri	85
.....	85
1.3.1.2.1.1.2. Döviz Kredilerinden Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri	86
1.3.1.2.2. Duran Varlıklara İlişkin Borçlanma Maliyetleri	89
1.3.1.2.2.1. Duran Varlıkların Yabancı Kaynaklarla Finanse Edilmesi.....	90
1.3.1.2.2.1.1. Kuruluş Dönemi Borçlanma Maliyetleri	90
1.3.1.2.2.1.2. İşletme Dönemi Borçlanma Maliyetleri	92
1.3.1.2.2.1.3. Duran Varlıkların Yurtdışından İthal Sırasında ve	
Aktifleştirilme Tarihine Kadar Ortaya Çıkan Kur Farkları	93
1.3.1.2.2.1.4. Yurtdışından İthal Edilen Duran Varlıkların	
Aktifleştirilmesinden Sonra Ortaya Çıkan Kur Farkları	94
1.3.1.2.2.2. Duran Varlık veya Yatırım Malları İktisabında Oluşan Borçlanma	
Maliyetlerinin Dağıtımı.....	96
1.3.1.2.3. Finansal Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Borçlanma	
Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi	102

1.3.2. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri.....	104
1.3.2.1. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Faiz Giderleri	104
1.3.2.2. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Kur Farkı	104
1.3.2.3. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Vade Farkları.....	105
1.3.3. Katma Değer Vergisi Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri.....	106
1.3.4. Enflasyon Muhasebesi'ne Göre Borçlanma Maliyetleri	107

2. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI HÜKÜMLERİNE GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ..... 110

2.1. STANDARDIN AMACI	110
2.2. STANDARTLA İLGİLİ TANIMLAR	111
2.2.1. Borçlanma Maliyetleri	111
2.2.2. Özellikli Varlıklar	112
2.3. STANDARDIN İÇERİĞİ	113
2.4. MUHASEBELEŞTİRME YÖNTEMLERİ	113
2.4.1. Temel Yöntem.....	114
2.4.2. Uygulanabilir Diğer Yöntem.....	116
2.4.2.1. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirme Koşulları	117
2.4.2.2. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi.....	118
2.4.2.2.1. Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetlerinin Belirlenmesi	118
2.4.2.2.2. Özel Olarak Özellikli Varlık Elde Etmek İçin Yapılan Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi.....	119
2.4.2.2.3. Genel Borçlanmalarda Özellikli Varlıkla İlgili Borçlanma Maliyetinin Hesaplanması	122
2.4.2.3. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirme Sınırı.....	125
2.4.2.4. Aktifleştirmenin Başlaması	127
2.4.2.4.1. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilme Zamanı	127
2.4.2.4.2. Özellikli Varlığın Fiziki İnşasından Önceki Faaliyetlere Ait Borçlanma Maliyetlerinin Durumu.....	128
2.4.2.5. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi.....	128
2.4.2.6. Aktifleştirmenin Son Bulması	129
2.4.2.6.1. Varlığın Planlanan Biçime Getirilmesiyle Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesine Son Verilmesi.....	129
2.4.2.6.2. Bağımsız Kullanımlı Varlıklarda Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesine Son Verilmesi	130
2.4.3. Finansal Tablolarda Raporlanacak Bilgiler.....	130

3. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLME HUSUSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	132
--	------------

IV. BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA

1. UYGULAMADA YER ALAN İŞLETME HAKKINDA BİLGİLER	135
2. DURAN VARLIKLAR	136
2.1. DURAN VARLIK ALIMLARI VE MUHASEBE KAYITLARI	136
2.2. VERGİ KANUNLARI HÜKÜMLERİ AÇISINDAN FARKLILIKLAR.....	145
2.3. DURAN VARLIK ALIMLARININ VERGİ USUL KANUNU VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN FARKLILAŞMASININ MALİ TABLOLARA ETKİLERİ	146
2.3.1. Bilanço Üzerine Etkileri.....	147
3.3.2. Gelir Tablosu Üzerine Etkileri.....	147
3. STOKLAR	149
3.2. STOK ALIMLARI VE MUHASEBE KAYITLARI.....	149
3.2. VERGİ KANUNLARI HÜKÜMLERİ AÇISINDAN FARKLILIKLAR.....	157
3.3. STOK ALIMLARININ VERGİ USUL KANUNU VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN FARKLILAŞMASININ MALİ TABLOLARA ETKİLERİ.....	158
3.3.1. Bilanço Üzerine Etkileri.....	158
3.3.2. Gelir Tablosu Üzerine Etkileri.....	159
SONUÇ.....	160
KAYNAKÇA	164

KISALTMALAR CETVELİ

EC	Avrupa Topluluğu
ECOSOC	Birleşmiş Milletler Standartlaşma Çalışmaları Konseyi
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
IAS	International Accounting Standards
IASB	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
KDV	Katma Değer Vergisi
MSUGT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
OEDC	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
s	Sayfa
SPK	Sermaye Piyasası Kanunu
SPKr	Sermaye Piyasası Kurulu
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TMUDESK	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
VUK	Vergi Usul Kanunu

TABLÖLAR CETVELİ

- TABLO – 1 : Duran Varlıklarla İlgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması
- TABLO – 2 : Stok Edinimleriyle İlgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması

GİRİŞ

İşletmeler mal ve hizmet satın almak veya üretmek için gerekli olan yatırımlarını finanse etmek amacıyla kaynak ihtiyacı duymaktadırlar. Varlıkların finansmanında kullanacakları kaynakları ya özkaynaklardan yada yabancı kaynaklardan karşılamaktadırlar. Özkaynak kullanımının işletmeye bir maliyeti olmadığı halde, yabancı kaynak kullanımının; faiz, kur farkı, vade farkı, kredi komisyonları gibi maliyetleri bulunmaktadır. Yabancı kaynakların en yaygın kullanımı ya banka ve benzeri finans kuruluşlarından yada ticari kredi dediğimiz mal ve hizmet satan üçüncü kişilerden kredili yani veresiye olarak alınan mal ve hizmet bedelleri için ödenecek yükümlülüklerdir.

İşletmenin ihtiyacı olan fonu otofinansman yolu ile sağlaması işletmeyi bir noktadan sonra zorlayabilecektir. İşletmeler faaliyet konularına göre yatırımlarını finanse etmek ve faaliyetlerini aksamadan yürütmek amacıyla yabancı kaynak kullanmaları halinde de bir borç ve faiz ödeme yükümlülüğü altına girmektedirler.

Borçlanma yolu ile finansman sağlanırken dikkat edilmesi gereken en önemli konu, alınan borcun işletmeye getireceği yükümlülüklerdir. Özellikle banka ve benzeri kredi kurumlarından yabancı kaynak sağlanırken işletmenin mali yapısı dikkate alınarak çeşitli borç seçenekleri ortaya konmaktadır. Bu borç seçeneklerinin en belirleyici özellikleri borcun vadesi ve maliyetidir ki bu tez çalışmamızın konusudur. Aynı zamanda işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması amacıyla, yabancı kaynak kullanılması nedeniyle katlanılan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi sorun teşkil etmektedir. Ancak maliyet bedeli ile değerlendirilen stoklar ve maddi duran varlıkların yabancı kaynaklarla finanse edilmeleri durumunda söz konusu bu finansman giderlerinin varlığın maliyeti ile ilişkilendirilip ilişkilendirilmeyeceği konusunda farklı görüşler ve uygulamalar bulunmaktadır. Bu görüşler ve yasal düzenlemelerde yer alan yaklaşımlar, Uluslararası Muhasebe Standartları, Türkiye Muhasebe Standartları, Sermaye Piyasası Mevzuatı, Türk Vergi Mevzuatı ve muhasebe ilkeleri dikkate alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

Bu amaçla tez çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, Muhasebe Standartları kavramına değinilerek ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalara yer verilmiş ve bu alanda uluslararası uyumun önemine değinilmiştir. Aynı zamanda; maliyet, gider ve harcama kavramları incelenmiş ve bu kavramların birbirleri ile olan ilişkileri açıklanmıştır. Bu bölümde son olarak borç kavramı incelenerek vadelerine göre borç çeşitlerine yer verilmiştir.

İkinci bölümde, finansman giderleri ve borçlanma maliyetleri kavramları tanımlanarak, borçlanma maliyetlerinin çeşitleri hakkında bilgiler verilmiş ve varlıkların elde edilmeleri ile ilgili borçlanma maliyetleri açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde borçlanma maliyetleri ve muhasebeleştirilmesi yöntemleri; Sermaye Piyasası Mevzuatı, Türkiye Muhasebe Standartları, Türk Vergi Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları hükümlerine göre açıklanarak çeşitli mevzuat hükümlerinin birbiri ile karşılaştırılması ve mali tablolar üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde ise, matbaacılık sektöründe faaliyet gösteren bir firmanın maddi duran varlık ve stok alımı örnek uygulama üzerinde gösterilmiş ve mevzuat farklılıkları açıklanarak karşılaştırılmıştır.

I. BÖLÜM

KONUyla İLGİLİ Kavramlar ve Açıklamalar

1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI VE TÜRKİYE’DEKİ DURUM

1.1. MUHASEBE STANDARTLARINA GENEL BAKIŞ

1.1.1. Muhasebe Standardı

Genel anlamda muhasebe, tüm hesapsal ilişkilerde belgelerin düzenlenmesi, hesapların tutulması, giderlerin ve gelirlerin belirlenmesi, sonucun çıkarılması, işletmenin ölçülmesi ve öngörülerin saptanması gibi öğelerden oluşan hesap ve işlemlerin tümüdür.¹

Muhasebe uygulamalarının belirli temellere uyması zorunludur ve bu noktada muhasebe kavramları ve ilkelerinden hareket edilerek muhasebe standartları geliştirilmiştir. Genel olarak muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarına yön veren ve finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren normlar olarak tanımlanabilmektedir.² Başka bir tanıma göre ise, “muhasebe konularında uygulama birliğini sağlamak için muhasebenin evrensel terim, ilke, yasa, kural, yöntem ve kuramlarına uygun olarak belirlenmiş tekdüzen hesap çerçevesi, tekdüzen mal oluş yönergesi, tekdüzen envanter yönergesi, ilgili yasa hükümleri ve bildirilerden oluşan kendi içinde tutarlı muhasebe işlemleri bütünlüğü ve sonra; bilanço, gelir ve gider tablolarına dayalı mali tabloları, belirli amaçlar için ayrıca düzenleme, değerlendirme ve sunma bildirimleri gibi kendi içinde tutarlı çerçeve, yönerge, bildiri ve benzer nitelikte uyulması gereken kurallar birliğidir.”³

---

¹ Mehmet Yazıcı, “Muhasebe Standardının Tanımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 18, (Nisan 2003), s.34.

² Başak Ataman Akgül ve Hüseyin Akay, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’deki Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2004, s.4.

³ Yazıcı, s.35.

1.1.1.1. Ulusal Muhasebe Standardı

Ulusal muhasebe standardı; bir ülkedeki kurum ve işletmelerin muhasebelerinde uygulama birliği sağlamak amacı ile, muhasebenin evrensel terim, ilke, yasa, kural, yöntem ve kuramlarına uygun olarak düzenlenen tekdüzen hesap çerçevesi, tekdüzen mal oluş yönergesi, tekdüzen envanter yönergesinden oluşan, konmuş yasa hükümleri ve bildirimlerle bütünlenen ve uyulması gereken bir birliktir.⁴

Ulusal muhasebe standartları belirli bir ülke içindir ve belirli bir sistemdir, o ülkedeki kurum ve işletmelerde muhasebe birliği sağlar. Bu kurum ve işletmeler o sisteme göre hesap tutarlar ve o ülkedeki ilgili yerlere hesap verirler. Ulusal muhasebe standartları; uygulama yeri, sistemi, amacı, uygulama koşulları bakımından uluslararası muhasebe standartlarından ayrılmaktadırlar. Ulusal muhasebe standartları kendi sistemini bozmadan uluslararası muhasebe standartlarına yaklaştırılabilmektedir.⁵

Finansal tablolar ve muhasebe bilgilerinde uyum ve standartlaşmanın sağlanabilmesi için her ülkede ulusal muhasebe standartlarının oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bir ülkenin muhasebe sistemi, muhasebenin teorisini oluşturan unsurların (kavramlar, ilkeler, standartlar) ve yasal düzenlemelerin etkisi altındadır. Ülke bazında ortak bir muhasebe uygulamasının sağlanması ancak ulusal muhasebe standartları ile sağlanabilmektedir.⁶

1.1.1.2. Uluslararası Muhasebe Standardı

Uluslararası muhasebe standardı; ayrı ayrı ulusal muhasebe sistemi olan çeşitli ülkelerde etkinlik gösteren çok uluslu kurum ve işletmelerin muhasebe sistemiyle ilgili işlemlerden sonraki, dönem sonu bilanço ve gelir – gider tablolarına dayalı mali tabloların ayrıca değerlendirme ve sunuşlarında belirli ölçüde bir birlik sağlamak amacı ile ayrı ayrı hazırlanmış, kendi içinde tutarlı bir bütün olan, uyulması gereken yazılı

---

⁴ Yazıcı, s.36.

⁵ Yazıcı, s.36.

⁶ Hanifi Ayboğa, "Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları", **Vergi Sorunları**, Sayı: 180, (Eylül 2003), s.102.

kurallardan oluşan bir metin, ölçü alınacak bir örnek anlamına gelen bir terimdir.⁷

Daha önce de değinildiği gibi işletme ile ilgili bilgilerin ihtiyaç sahibi taraflara sunulmasında, finansal raporların oluşturulmasında muhasebe teorileri ve uygulamaları çok önemlidir. Ülkeler kendi ekonomik yapılarına ve yasal düzenlemelerine bağlı olarak, işletmelerle ilgili faaliyet sonuçlarının ve finansal durumlarının açık, anlaşılır anlamlı ve gerçeğe uygun bir biçimde gösterilebilmesi açısından ulusal standartlarını oluşturmalıdır. Ancak zaman içinde; globalleşmenin artması, uluslararası ticaretin gelişmesi, para ve sermaye hareketlerinin çok önemli boyutlara ulaşmasıyla birlikte, benzer nitelikli olayların aynı biçimde ifade edilebilmesi gerekmektedir. Güvenilir, anlamlı, karşılaştırılabilir bilgilerin üretilmesi ve tarafların ihtiyaçlarının en iyi bir şekilde karşılanması bakımından muhasebe alanında uluslararası standartların oluşturulması gereği ortaya çıkmaktadır.⁸

Kamu yararını gözeten, yüksek kaliteli, kolaylıkla anlaşılabilen ve tüm dünyada uygulanması zorlanabilir nitelikte tek bir standartlar manzumesi geliştirerek mali raporların yüksek kalitede, şeffaf ve birbirleri ile karşılaştırılabilir nitelikte olmasını sağlamak ve dünya sermaye pazarlarında işlem yapanlarla diğer kullanıcıların ekonomik kararlar vermesinde kolaylık sağlamak; bu standartların kullanımını ve tam olarak uygulanmasını teşvik etmek ve ulusal muhasebe standartları ile uluslararası muhasebe standartlarının birbirlerine yaklaşmasını sağlamak, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi'nin (International Accounting Standards Committee – IASC) ana hedefleri olarak kuruluş sözleşmesinde yer almakta ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları bu hususlar dikkate alınarak hazırlanmaktadır.⁹

---

⁷ Yazıcı, ss.36-37.

⁸ Mustafa Türkkot, "Finansal Muhasebede Uluslararası Standartlar", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 148, (Nisan 2005), s.40.

⁹ Nazım Hikmet, "Uluslararası Muhasebe Standartları ve Karşı Görüşler", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 10, (Nisan 2001), s.69. ; Felix Pomeranz, "Uluslararası Muhasebe Standartlarının Muhtemel Geleceği", (Çev.) Fatih Coşkun Ertaş, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 17, (Ocak 2003), s.96.

1.2. MUHASEBE UYGULAMALARINDA ULUSLARARASI UYUMUN ÖNEMİ

İşletme ile ilgili kişi ve kuruluşlar tüm kararlarında finansal tablolardaki bilgileri esas alırlar. Bu nedenle finansal tabloların içerdiği bilgilerin doğru ve güvenilir, anlamlı, karşılaştırmaya elverişli, zamanlı olması gerekmektedir. Doğru, güvenilir ve anlamlı finansal bilgiler muhasebe verilerinin üretim aşamasını ilgilendirirken, karşılaştırmaya elverişli ve zamanlı finansal veriler de muhasebe verilerinin raporlanmasında önem taşımaktadır.¹⁰ Finansal tabloların, kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu işletme sonuçlarını doğru, gerçek durumu yansıtan, karşılaştırılabilir, tutarlı, güvenilir, dengeli ve anlaşılabilir olarak yansıtılabilmesi için uyulması gereken ilke ve kurallar bütünü olarak tanımlanabilen muhasebe standartlarının oluşturulması ve bu muhasebe standartlarına uyum, küreselleşen finansal bilgilerin güvenilirliğinin artmasını sağlamıştır.¹¹

Her gün artan sayıda şirket küresel piyasalarda faaliyet göstermekte ve sermaye arayışına girmektedir. Ancak, farklı ülkelerin farklı düzenlemeleri dünyada borsaya kayıtlı firmaların gerçekten kıyaslanabilir mali bilgilerini ortaya koymalarını engellemektedir.¹² Sermayenin uluslararası niteliği geliştikçe, farklı ülkelerdeki ekonomik faaliyetlerin aynı kurallar içinde ölçülmesi, tasnif edilerek kaydedilmesi, analiz edilerek yorumlanması ve raporlanması muhasebenin küreselleşmesine yol açmıştır.

Sermaye piyasalarındaki bu gelişmeler, güvenilir finansal bilgilerin uluslararası düzeyde karşılaştırılabilme özelliğinin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Başka ülkelerden fon sağlamak isteyen bir şirketin mali tablolarının ayrıca bir düzeltmeye veya yeniden düzenlemeye gerek kalmadan diğer ülkelerde de kabul görmesi başta

---

¹⁰ Yüksek Koç Yalkın, “Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, (Haziran 2002), s.2.

¹¹ Serpil Bostancı, “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”, *Mali Çözüm Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 59, (Nisan – Mayıs – Haziran 2002), <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/59%20MALI%20COZUM/16%2059%20SERPIL%20BOSTANCI>, (15.07.2005).

¹² Cansen Başaran, “Evrensel Muhasebe Standartlarına Doğru”, *Mali Çözüm Dergisi*, Yıl: 11, Sayı: 57, (Ekim – Kasım – Aralık 2001), <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/57%20MALI%20CÖZÜM/17%2057%20CANSEN%20BAŞARAN%20%20>, (28.07.2005).

maliyetlerin azaltılması ve yatırımcının korunması olmak üzere birçok avantaj sağlayabilecektir.¹³

Ekonomide başlayan bu entegrasyon ülke ekonomileri arasındaki sınırları kaldırmış ve ekonomileri birbirlerine bağlı hale getirmiştir. Ekonomi alanında yaşanan küreselleşme, muhasebe uygulamalarının da ülkeler arasında uyumlu olma zorunluluğunu doğurmuştur. Ortaya çıkan bu zorunluluk, muhasebe uygulamalarının ülkeler arasındaki uyumunu sağlamak amacı ile birçok kuruluş tarafından çalışmalar yapılması sonucunu doğurmuştur. IASC, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu (IOSCO), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Avrupa Topluluğu (EC) ve Birleşmiş Milletler Standartlaşma Çalışmaları Konseyi (ECOSOC) gibi birçok kuruluş bu uyumun sağlanması hedefini gerçekleştirmek için çalışmalar yapmışlardır. Özellikle IASC'nin çabaları sonucunda, uluslararası uyum konusunda ciddi adımlar atılmıştır. Ancak, halen ülkelerin muhasebe uygulamaları alanında farklılıklar sürmektedir.¹⁴

Uluslararası muhasebe standartlarının, finansal piyasaların sağlıklı işlemesi bakımından ne kadar önemli olduğu Enron ve benzeri skandallar sonucu daha iyi anlaşılmış,¹⁵ bu skandallarla ortaya çıkan gelişmeler muhasebe mesleğinin yeniden tartışılmasını gündeme getirmiştir. Muhasebe mesleği sorgulanırken yeni yaklaşımlar ve bakış açıları sunulmuş ve bu süreç halen devam etmektedir.¹⁶ Bu tür skandallar muhasebe düzenlemelerinin güncelleştirilmesi ve uluslararası ortak muhasebe dili haline gelmesini gerekli kılmıştır. Buna paralel olarak muhasebe standartlarının uyumlaştırılması ve küreselleşmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.¹⁷

Ülkelerin muhasebe uygulamaları alanında farklılıklar sürmekte ise de Avrupa

---

¹³ Saim Üstündağ, "Muhasebe Standartları Oluşturması Süreci", **Muhasebe ve Denetim Bakış**, Yıl: 1, Sayı: 1, (Nisan 2000), s.44.

¹⁴ Aydın Karapınar, "Muhasebe Uygulamalarında Uluslararası Uyumun Araştırılması", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, (Haziran 2000), s.85.

¹⁵ Yüksel Koç Yalkın, "AB ve ABD'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Uygulamasına Geçiş Çalışmaları", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 19, (Temmuz 2003), s.26.

¹⁶ Nail Sanlı, "Global Muhasebe Standartları", **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 60, (Temmuz – Ağustos – Eylül 2002), <http://www.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/60%20MALI%20ÇÖZÜM/07-%2060%20NAIL%20SANLI>, (15.07.2005).

¹⁷ Tamer Aksoy, "Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi", **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 15, Sayı: 71, (Nisan – Mayıs – Haziran 2005), s.183.

Birliği'nin 2000 yılında başlatılan uluslararası standartlara uyum çalışmalarının bir bölümü 2002 yılı başlarında sonlanmış ve uluslararası muhasebe standartlarının 2005 yılından itibaren uygulanmasına karar verilmiştir.¹⁸ Tüm Avrupa ülkelerinde uluslararası muhasebe standartlarının uygulanması evrim olarak nitelendirilebilmektedir. Bu uygulama sonucunda finansal bilgilerin doğru, güvenilir, şeffaf, anlamlı ve muhakeme edilebilir olması; işletme, yatırım ve finansman kararlarının sağlıklı alınmasına temel olacaktır.¹⁹

1.3. MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Ülkemizde muhasebe standartları alanındaki gelişmelere bakıldığında, muhasebe standartlarındaki gelişimin devletin yönlendirmesi ile gerçekleştiği, ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek alınarak aktarılan yasalar ile bu ülkelerin uygulamalarının etkisinde kalınmış olduğu görülmektedir.²⁰

Bu sebeple bugün ülkemizde muhasebe uygulamaları önemli ölçüde vergi mevzuatına dayandırılmaktadır. Belirli ölçüde de özellikle mali tabloların sunumu ile ilgili olarak Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) etkisi mevcuttur. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yapılan düzenlemelere kadar muhasebe uygulamaları genel olarak vergi yasaları çerçevesinde yürütülmüştür.²¹ Ülkemizdeki bazı işletmeler, hem Sermaye Piyasası Mevzuatı'na uymak hem de Tekdüzen Muhasebe Sistemi Mevzuatı'na uymak zorundadırlar. Bu iki mevzuat arasında da bazı tekrarlar ve çelişkiler mevcuttur, bu yüzden; bu finansal tablolarda yer alan bilgiler kendi standartları itibariyle doğru olsalar

¹⁸ Aylin Poroy, "Avrupa Birliği Uluslararası Muhasebe Standartlarını, Uluslararası Denetleme Standartlarını Benimsiyor, Tek Avrupa Sermaye Piyasasını Oluşturmaya Çalışıyor", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 15, (Temmuz 2002), s.107.

¹⁹ Yalkın, *AB ve ABD'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Uygulamasına Geçiş Çalışmaları*, s.26.

²⁰ Zafer Sayar, "Oluşturulmakta Olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun İşliği Altında Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu ve Kamuyu Aydınlatma", **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 7, (Ekim 2002), s.77.; Ahmet Başpınar, "Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış", **Maliye Dergisi**, Sayı: 146, (Mayıs – Aralık 2004), s.46.

²¹ İbrahim Lazol, "SPK Uygulamaları, Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları Üçgeninde "Muhasebe"", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 7, (Temmuz 2000), s.9.; Zafer Sayar ve Saim Üstündağ, "Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ve ABD, Kanada, İngiltere ve Japonya Örnekleri", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 18, (Nisan 2003), s.49.

dahi karşılaştırılabilir olma özelliklerini kaybetmektedirler.²²

Ülkemizde vergi muhasebesi anlayışının hakim olması nedeniyle, muhasebe standartları hükümleri, vergi yasalarımız içerisinde tam olarak yer almamaktadır. Bu nedenle de muhasebe standartlarının tam olarak uygulama zorunluluğunun bulunmaması, standartların uygulanabilirliğini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Uluslararası muhasebe standartlarına uyumun sağlanması ile muhasebe mesleğinin evrenselleşmesi, uluslararası ortak bir dil oluşturulması ile mümkün olmaktadır.²³

SPK'nın hazırlamış olduğu Seri XI, 25 No'lu Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Taslağı'nın Aralık 2005 tarihinden sonraki dönemde yürürlüğe girecek olması Türkiye Muhasebe Sistemi'nin uluslararası muhasebe standartlarına uyumlaştırılmasında önemli bir aşama kaydedilmesini sağlayacaktır.²⁴

Türkiye'de çeşitli kurumlar yasaların kendilerine vermiş olduğu yetkiyi kullanarak muhasebe standartları yayınlamaktadır. Her kurum kendi etki alanına giren kurumları yönlendirmek amacı ile tebliğler yayınlamakta ve bu da ülkemizde karmaşaya neden olmaktadır. Bu karmaşaya son vermek için yasal olarak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur.²⁵

Ülkemizde TMSK'nın kurulmasına kadar muhasebe standartları konusunda; İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu, Türkiye Bankalar Birliği, Türk Standartları Enstitüsü Muhasebe Standartları Özel Daimi Komitesi, Sigorta Murakebe Kurulu, Sermaye Piyasası Kurulu, Muhasebe Standartları Komisyonu (Maliye Bakanlığı Koordinatörlüğü'nde) ve Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından çeşitli çalışmalar yapılmıştır.²⁶ TMSK, çalışmalarına

---

²² Yunus Kishalı, "SPK ve TMS Hedeflerindeki Farklılıklar ve Bunun Finansal Tablolara Yansıması", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 10, (Nisan 2001), s.47.

²³ Ümit Gücenme, "Ülkemizdeki Muhasebe Uygulamalarının Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyumu", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 19, (Temmuz 2003), s.27.

²⁴ Ümit Gökdeniz, "2005 Yılına Doğru Türkiye ve Avrupa Birliği Muhasebe Standartlarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Entegrasyonu ve Bir Yaklaşım", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 24, (Ekim 2004), s.166.

²⁵ Nalan Akdoğan, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 3, (Eylül 2004), s.21

²⁶ Başpınar, ss.46-49.; Ayboğa, s.105.

başlamış ve standartları bir an önce yayınlamak için standart taslaklarını internet ortamında yayınlamaya başlamıştır. Bakanlıktan aldığı onay ile daha önce TMSK, SPK ve BBK tarafından yayımlanan standartları taslak olarak kullanma imkanı sağlamıştır. Mevcut taslaklar uluslararası muhasebe standartlarındaki son değişiklikleri de kapsayacak şekilde yeniden gözden geçirilmektedir.²⁷

Bu sebeple TMSK, Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili olarak “Birinci Taslak Metinler” ve “İkinci Taslak Metinler”i internet sayfasında yayınlamak kamuoyunun dikkatine sunmuştur. TMSK, Türkiye Muhasebe Standartları’nın, IAS/IFRS’e uyumu konusunda uluslararası platformlarda akredite olabilmesi için Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ile son değişiklikler de dikkate alınarak müşterek çeviri çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır.

TMSK, Türkiye Muhasebe Standartları’nı Sıra 1-38 no’lu tebliğleri ile açıklamış ve bu tebliğler Resmi Gazete’de yayınlanmıştır:²⁸

TMS 1 : Finansal Tabloların Sunuluşu

TMS 2 : Stoklar

TMS 7 : Nakit Akış Tabloları

TMS 8 : Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar

TMS 10 : Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar

TMS 11 : İnşaat Sözleşmeleri

TMS 12 : Gelir Vergileri

TMS 14 : Bölümlere Göre Raporlama

---

²⁷ Akdoğan, *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi*, s.21.

²⁸ TMSK Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, **Türkiye Muhasebe Standartları**, <http://www.tmsk.org.tr>, (24.04.2006).

- TMS 16 : Maddi Duran Varlıklar
- TMS 17 : Kiralama Sözleşmeleri
- TMS 18 : Hasılat
- TMS 19 : Çalışanlara Sağlanan Faydalar
- TMS 20 : Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
- TMS 21 : Kur Değişiminin Etkileri
- TMS 23 : Borçlanma Maliyetleri
- TMS 24 : İlgili Taraf Açıklamaları
- TMS 26 : Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
- TMS 27 : Konsolide ve Bireysel Finansal Raporlar
- TMS 28 : İştiraklerdeki Yatırımlar
- TMS 29 : Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
- TMS 30 : Bankalar ve Benzeri Finansal Kuruluşların Finansal Tablolarında Yapılacak Açıklamalar
- TMS 31 : İş Ortaklıklarındaki Paylar
- TMS 33 : Hisse Başına Kazanç
- TMS 34 : Ara Dönem Finansal Raporlama
- TMS 36 : Varlıklarda Değer Düşüklüğü
- TMS 37 : Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
- TMS 38 : Maddi Olmayan Duran Varlıklar

TMS 40 : Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

TMS 41 : Tarımsal Faaliyetler

TFRS 1 : Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması

TFRS 2 : Hisse Bazlı Ödemeler

TFRS 3 : İşletme Birleşmeleri

TFRS 4 : Sigorta Sözleşmeleri

TFRS 5 : Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler

TFRS 6 : Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi

Bilindiği üzere, AB üyesi ülkelerde borsaya kote şirketler itibariyle 2005'ten itibaren IAS/IFRS uygulamasına geçilmiştir. Ülkemizde de SPK ile BDDK, kendi sektörleri için IAS/IFRS uyumlu tebliğlerini yayınlamışlardır.²⁹

Bu arada, dünyadaki hızlı gelişmeler dikkate alınarak yeniden düzenlenen Türk Ticaret Kanunu tasarısının 88. maddesinde finansal tablolara uluslararası pazarda geçerlilik kazandırmak amacı ile muhasebeye ilişkin konularda doğrudan TMSK tarafından yayınlanacak olan Türkiye Muhasebe Standartları'na uyulacağına dair hükümler konmuştur.³⁰

---

²⁹ TMSK Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, "İkinci Taslak Metinler", <http://www.tmsk.org.tr>, (24.04.2006).

³⁰ Bülent Üstünel, "2006 Yılı Türkiye Muhasebe Standartlarının Yılı Olacak", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 72, (Temmuz – Ağustos – Eylül 2005), s.19.

2. TEMEL KAVRAMLAR VE AÇIKLAMALAR

2.1. MALİYET, GİDER VE HARCAMA KAVRAMLARI

2.1.1. Maliyet Kavramı

Maliyet kavramı işletme biliminde çok kullanılan bir terimdir. Bu yüzden maliyet kavramı için çok geniş kapsamlı tanımlamalar yapılmıştır.

İşletme faaliyetlerinin karlılığı ve verimliliğinin ölçülmesi, bu faaliyetler yürütülürken katlanılan fedakarlıklara, yani maliyetlere bağlıdır. Söz konusu maliyetler; eğer işletme bir üretim işletmesi ise üretim maliyeti, ticari bir işletme ise ticari mal maliyeti veya işletmenin esas faaliyetini yürütmek için gerekli olan dönen ve duran varlıkların yatırım maliyeti olabilir.³¹

Muhasebe yönünden maliyet kavramı; bir varlık veya hizmetin elde edilebilmesi için ödenen veya ödenmesi göze alınan bedel yada katlanılan tüm fedakarlıkların parasal tutarı şeklinde tanımlanmaktadır.³²

Hemen her sonuç, bir eylem veya faaliyet sonucunda ortaya çıkar. O sonuç için katlanılan fedakarlıklar da bu faaliyet sırasında söz konusu olur. Bu bakımdan herhangi bir sonucun maliyeti, gerçekte o sonucun doğması için yürütülen faaliyetin yol açtığı maliyet anlamına gelmektedir.³³

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde (MSUGT) belirtilen, muhasebenin temel kavramlarından olan maliyet esas kavramı da; para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç olmak üzere, işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade etmektedir.

---

³¹ Rüstem Hacırüstemoğlu, **Maliyet Muhasebesi**, İstanbul: Ders Kitapları A.Ş., 1995, s.10.

³² Nihat Küçükşavaş, **Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Yönetim Açısından Bilgisayar Uygulamalı Maliyet Muhasebesi**, İstanbul: Beta Basım, 2002, s.15.; İslam Çankaya, **Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staja Başlama 1. Cilt**, 7. Baskı, Ankara: Meslek Yapıtları, 2005, s.562.

³³ Kamil Büyükmirza, **Maliyet ve Yönetim Muhasebesi**, 9. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2003, s.44.

Muhasebe uygulamalarından pek çok işlem maliyet kavramına dayanmaktadır. Bir varlık veya hizmetin elde edilme değeri yani maliyeti, bu varlık veya hizmetle ilgili daha sonra yapılacak işlemlere temel oluşturmaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) 261. maddesinde maliyet bedeli; iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veya değerinin arttırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunların müteferri bilumum giderlerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır.

VUK'un bu maddesinde tanımlanan maliyet bedeli, bir iktisadi kıymetin satın alınması sırasında yapılan harcamalardan veya değerinin ve ömrünün arttırılması için bu kıymete yapılan her türlü gider ve yatırım harcaması tutarından oluşmaktadır. VUK'da işletme dışından satın alınan bir varlığın maliyetinin yanı sıra işletme içerisinde üretilen mamullerin maliyetine de değinilmiştir. VUK'un 275. maddesinde işletmede imal edilen emtianın değerlemesi açıklanmıştır. Bu maddeye göre imal edilen emtianın maliyet bedeli aşağıdaki unsurları içermektedir:

- Mamulün üretiminde kullanılan hammaddeler, işletme dışından satın alınmış, ithal edilmiş veya işletme içerisinde üretilmiş olabilirler. Her ne şekilde elde edilirse edilsin, yapılmış olan tüm giderler mamulün maliyetine dahil edilirler.
- Mamule isabet eden işçilik mamulün maliyetine dahil edilir.
- Genel üretim giderlerinin mamule isabet eden; işletme sarf malzemesi, yardımcı madde, bakım onarım giderleri gibi üretimle dolaylı ilgisi bulunan kısımları belirli oranlarda mamul maliyetine yüklenir.
- Genel yönetim giderlerinin mamule isabet eden kısmı ihtiyari olarak mamul maliyetine yüklenebilir. Ancak mükellefin bu konuda bir seçim yapması gereklidir. Bu giderlerin bir kısmını üretim maliyetine ekleyip, bir kısmını doğrudan gider yazmak veya bu iki uygulamayı birden bir hesap döneminde farklı devrelerde yapmak söz konusu değildir.
- Piyasada satılırken ambalajlı olması zorunlu olan mamuller için ambalaj

giderleri üretilen mamulün maliyetine eklenir.

Sonuç olarak maliyet kavramı muhasebe bilimi ve vergi mevzuatında paralel bir şekilde açıklanmaktadır. Sadece bir varlığın maliyetinin belirlenmesinde muhasebe ve vergi mevzuatı açısından bazı uygulama farklılıkları bulunmaktadır. Temelde maliyetin oluşum noktası her ikisinde de aynıdır.

2.1.2. Gider Kavramı

Genel anlamı ile gider, işletmenin öz sermayesinde bir azalış meydana getiren her türlü çıkış olarak tanımlanmaktadır.³⁴

Bir başka tanıma göre gider; bir işletmenin faaliyetlerini ve varlığını sürdürebilmesi, bir gelir elde edebilmesi için, belirli bir dönemde kullandığı veya tükettiği mal ve hizmetlerin parasal tutarı olarak ifade edilebilmektedir.³⁵

Gider, işle ilgili olarak alınan bir mal veya hizmet karşılığında ödenen veya borçlanılan tutardır.³⁶ İşletmenin karlılığını etkileyen en önemli etkenlerden biri, işletmenin faaliyetlerini sürdürürken ortaya çıkan giderlerdir. Bu yüzden gider kavramını maliyet kavramına bağlı olarak açıklamak gerekmektedir.

Buna göre gider; işletmenin esas faaliyet konusu olan mal ve hizmetlerini üretirken kullandığı veya tükettiği varlıkların parayla ölçülebilen tutarıdır. Malların üretimi için katlanılan fedakarlıkların toplamı üretim maliyetini oluşturur. Malların üretimleri tamamlandığı an bu malların üretim maliyetleri üzerinden varlıklar içerisinde yer alırlar. Mallar kullanıldığında veya satıldığında söz konusu malların üretim maliyetleri gidere dönüşür. Bu nedenle gider, maliyetin tüketilmesidir.³⁷

Gelir yaklaşımına göre gider ise; işletmenin faaliyetini ve varlığını sürdürebilmesi ve bir ekonomik yarar yani gelir elde etmesi sağlanabilmesi için belli bir

---

³⁴ Hasan Yalçın, **Ticari Kazanç ve Kurum Kazancının Tespitinde Giderler**, İstanbul: Kılavuz Yayınları, Kasım 2000, s.39.

³⁵ Çankaya, s.562.

³⁶ Hüsamettin Biçer, "Maddi Vergi Hukukunda Gider Kavramı Kredi Faizlerinin Gider Olarak İndirim Zamanı", **Vergi Dünyası**, Sayı: 230, (Ekim 2000), s.15.

³⁷ Küçüksavaş, ss.16-17.; Ali Kartal, Adnan Sevim ve H. Erdin Gündüz, **Maliyet Muhasebesi**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1524, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 808, 2004, s.8.

dönemde kullandığı ve tükettiği girdilerin faydası tükenmiş maliyetlerinin hasıllattan düşülen kısmıdır.³⁸ Tanımdan da anlaşılacağı gibi bu giderlerden söz edebilmek için bazı koşulların var olması gereklidir:³⁹

- Gerek varlıklardaki azalış veya yükümlükteki artış, gerek yararı tükenen maliyetler, işletmenin faaliyetlerinin sürdürülmesi ile ilgili olmalıdır,
- Giderlerden söz edebilmek için, maliyetlerin yararının belirli bir dönemde tüketilmiş olması gerekmektedir.

2.1.3. Harcama Kavramı

Giderin ana niteliği belirli bir amacın gerçekleştirilmesi için gerekli oluşudur. Harcama ise; nakit veya nakde bağlı varlık çıkışı gerektiren bir olaydır.

Harcama; “bir mal, fayda ve hizmet sağlanması veya herhangi bir edim karşılığı olmaksızın ortaya çıkan bir yükümlülük nedeniyle yapılan ödeme ve borçlanmalardır.”⁴⁰ Tanımdan anlaşıldığı gibi bir mal elde etmek, bir hizmet sağlamak veya bir zararı önlemek için yapılan ödemeler, borç altına girmeler harcama kavramı ile ifade edilmektedir.

Muhasebe açısından harcama; nakit ödeme olabileceği gibi borçlanma şeklinde de olabileceğinden, harcama kavramı ödeme kavramından daha geniş kapsamlıdır. Şöyle ki; harcama, ödeme veya borçlanma olduğundan, bir iktisadi kıymeti satın alırken satın alma işlemi kısmen peşin, kısmen kredili yapıldı ise, satın alma işlemine karşılık satıcıya peşin ödenen ve ileride söz konusu iktisadi varlık için yapılacak geri kalan ödemelerin toplamı bu iktisadi varlığın maliyeti olacaktır. Yani, bir mal veya hizmet elde etmek için yapılan her harcama bir maliyet doğurmaktadır.⁴¹

---

³⁸ Nalan Akdoğan, **Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları**, 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 2000, ss.7-8.

³⁹ Akdoğan, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*, s.8.

⁴⁰ Akdoğan, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*, s.9.

⁴¹ Ali Kartal, **Maliyet Muhasebesi**. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 792, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 402, 2000, s.10.

2.2. MALİYET, GİDER VE HARCAMA KAVRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

2.2.1. Maliyet – Gider İlişkisi

Kavramsal olarak maliyet ve gider ayrımı her şeyden önce muhasebede dönemsellik ilkesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere dönemsellik ilkesi, işletmenin sürekliliği ilkesi uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. İşte, her faaliyet dönemi itibariyle, işletmelerin amaçları doğrultusunda katlandıkları fedakarlıklar, geçirmiş oldukları aşamalar itibariyle maliyet yada gider kavramlarını ortaya çıkarmaktadır. Kavramları temsil eden bu iki aşama, ilgili faaliyet dönemi itibariyle bekleme süresi dolmuş veya dolmamış veya diğer bir ifadeyle, ilgili amaç doğrultusunda tamamen tüketilmiş veya tüketilmemiş olmaktadır. İlgili faaliyet döneminde tüketilmiş fedakarlıklar, dönem sonuçlarına (kar yada zarar) etkisi bulunan, tüketilmemiş fedakarlıklar ise etkileri gelecek dönemlere taşınan fedakarlıklardır.⁴²

Geniş kapsamlı maliyet yaklaşımında gider kavramı, maliyet kavramına dayanılarak tanımlanır: Muhasebede giderler, belirli bir dönemin gelirlerine uygulanan maliyetlerdir. Dönem karı da, döneme ait gelirlerle giderler arasındaki fark olarak tanımlandığına göre, dönem zarfında hangi maliyetlerin ne kadarının gidere dönüştürüldüğü karın ölçülmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Maliyetlerin gidere dönüştürülmesini yöneten başlıca üç kural bulunmaktadır:⁴³

a) Sebep – Sonuç İlişkisi: Kural olarak maliyetler, yarattıkları gelire karşılık giderleştirilirler. Böylece bazı maliyetlerle direkt ilişkisi olan maliyetler, bu ilişkiye dayanılarak giderleştirilirler. Örneğin, satılan mamullerin maliyeti ile satış gelirleri arasında yakın bir ilişkinin olduğu aşıkardır.

b) Sistemik Dağıtım: Bu kurala göre, gelirlerle arasında direkt ilişki

---

⁴² Osman Altuğ, **Maliyet Muhasebesi**, 13. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2001, s.17.

⁴³ Nasuhi Bursal ve Yücel Ercan, **Maliyet Muhasebesi**, 4. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 888, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 476, 2001, ss.4-5.

kurulamayan bazı maliyetler de dönemler arasında paylaştırılmaya çalışılır. Bir maliyetin belirli sayıda muhasebe dönemine dağıtılması istendiğinde, öncelikle dağıtılacak maliyetin, varlığın ömrü boyunca gelir yaratması veya gelirin yaratılmasında doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlaması gerekmektedir. Bir maliyetten, yalnızca tek bir muhasebe döneminde yararlanılırsa o maliyet o dönemin gideri olarak tanınmalıdır. Birden fazla yararlanan bir varlığın maliyeti ise, varlığın dönemleri yararlandırırken uğrayacağı tükenmelerin dağılımıyla orantılı olarak o döneme dağıtılır.

c) Giderin Hemen Tanınması: Maliyetler, sağladıkları gelirler veya yararlarla ilişkileri temel alınarak giderleştirildiği için, gelecek dönemlerde herhangi bir gelir veya yarar sağlamayacağı tespit edilen maliyetler cari dönemin gideri olarak tanınırlar (başarısız bir araştırma geliştirme faaliyetlerinin maliyeti gibi). Tespitteki zorluk ve önemlilik kavramının uygulanması da bazı maliyetlerin cari dönemin gideri olarak tanınmasına yol açabilir. Örneğin yönetim personeli aylıklarının veya satış faaliyeti maliyetlerinin gelecek dönemleri ne ölçüde yararlandıracağına doğru ölçülebilmesi genellikle mümkün değildir. Bu nedenle satış ve yönetim maliyetleri, maliyet olarak doğdukları dönemin gideri olarak tanınırlar.

Giderlerin tanınması için, yukarıdaki üç kuralın muhasebedeki uygulaması da yine aynı sırayı izlemektedir. Öncelikle maliyetlerle belirli gelirler arasında direkt bir ilişki aranır. Böyle bir ilişkiye sahip olmayan maliyetlerle muhasebe dönemleri arasında bir ilişki kurulmaya çalışılır. Bu da yapılamazsa, maliyetler cari dönemin gideri olarak tanınırlar.⁴⁴

2.2.2. Gider – Harcama İlişkisi

Giderin ana niteliği, belirli bir amacın gerçekleştirilmesi için gerekli oluşudur. Harcama ise nakit ve nakde bağlı varlık çıkışını gerektiren bir olaydır. Harcama; “bir varlık elde etmek, bir hizmet sağlamak veya bir zararı önlemek için borç altına girme, para ödeme, bir varlık nakletme veya faydaları içinde bulunulan hesap dönemini aşacak

---

⁴⁴ Bursal ve Ercan, *Maliyet Muhasebesi*, s.5.

bir gideri kapsamaktadır”⁴⁵.

Açıklamalardan görüleceği gibi, harcama ile gider kavramları aynı şey değildir. Bir borcun ödenmesi, bir varlığın alınması veya bir hizmetten yararlanılması için yapılan ödemeler ve borçlanmalar harcama kavramı ile ifade edilmektedir. Harcamaların gidere dönüşmesi için, harcama karşılığında elde edilen yararın aynı dönemde tüketilmesi gerekmektedir. Harcama karşılığında elde edilen mal veya hizmetlerin yararının aynı dönemde tüketilmesiyle söz konusu harcamalar gidere dönüşmektedir.⁴⁶

Buna karşın, harcama karşılığında edinilen mal ve hizmetin yararları gelecek dönem veya dönemlerde tüketilecekse, harcamalar maliyete dönüşmektedir. Her harcama gider olmadığı gibi, her giderin de harcama ile ilgisi olması gerekmemektedir.⁴⁷

Harcama ile giderler çeşitli yönlerden birbirinden ayrılmaktadır:⁴⁸

- Harcamayı gerektirmeyen gider olabilir. Örneğin, kendi ürettiği yarı mamul veya ara mamulleri üretimde kullanım gerçekte bir ödemeyi gerektirmemektedir.
- Bazı harcamalar gider niteliğinde değildir. Özellikle bilanço kalemlerinde değişiklikleri yansıtan borç ödemeleri, bağış ve yardımlar bu tür harcamaları oluşturmaktadırlar.
- Faydalanma ile ödemenin ayrı zamanlarda olması harcamaya bağlı giderlerde her iki işlemde zarar farkını yansıtır. Peşin ödenen giderler ve çeşitli aktif edinimleri, faydalanma ile harcama zamanlarının ayrı olmasına örnek olarak verilebilir.
- Gider ile harcama, değerlendirme açısından da ayrılabilir. Karara

---

⁴⁵ Rüstem Hacırüstemoğlu ve A. Sait Sevgener, **Yönetim Muhasebesi**, İstanbul: Alfa Yayınları, 1998, s.39.

⁴⁶ Akdoğan, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*, s.9.

⁴⁷ Akdoğan, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*, s 9.

⁴⁸ Hacırüstemoğlu, s.12.

esas olan gider rayiç fiyat, ortalama fiyat veya transfer fiyatı ile hesaplanmış olabilir; ancak harcamaya esas edinme bedelidir.

Hangi harcamaların gider sayılacağı aşağıda belirtilen hususlardan hareket edilerek de belirlenebilmektedir:⁴⁹

- Harcamalar işletme faaliyetlerinin devamı için yapılmış olmalıdır. İşletme sahibinin kendi kişisel harcamaları gider sayılmamaktadır. Harcamaların işletme faaliyetlerinin devamı için yapılmış olması gerekmektedir.
- Harcamalar işletmenin öz sermayesini azaltmış olmalıdır yani yapılan harcamanın gider sayılabilmesi için, işletmenin net varlığında azalma meydana gelmelidir. Örneğin pazarlama işlevinin yerine getirilmesinde satış elemanlarına ödenen maaş, işletmeden nakit çıkışına neden olduğundan öz sermayeyi azaltmakta ve bu nedenle gider sayılmaktadır. Buna karşın, peşin olarak duran varlık satın alınmasında yapılan harcama gider değildir. Çünkü bir varlık çıkışına karşılık, başka bir varlık girişi olmuştur. Bu nedenle öz sermaye azalmamıştır.
- Harcama, işletmenin öz sermayesini korumak için yapılmış olmalıdır. Yapılan harcama, işletmenin net varlığında ortaya çıkma ihtimali bulunan azalmaları önlemek için yapılmalıdır. Risklerin önlenmesi ve bunların giderilmesi için ödenen sigorta primleri bu duruma örnek olarak verilebilir.

---

⁴⁹ Akdoğan, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*, ss.9-10.

3. BORÇ KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

3.1. BORÇ KAVRAMI

İşletmelerin faaliyetlerine başlayabilmeleri, varlıklarını sürdürebilmeleri ve büyüme elde edebilmeleri için bir takım varlıklara ve bu varlıkları sağlayabilmek için kaynaklara ihtiyaçları vardır. Sahip olunacak varlıkların miktarı ve çeşitliliği işletmenin özelliklerine göre değişmektedir. Örneğin bir üretim işletmesinin, bir hizmet işletmesine göre çok daha fazla yatırıma ihtiyacı vardır. Dolayısı ile bu yatırımları sağlamak için genellikle işletmenin öz sermayesi yeterli olmamakta ve yabancı kaynak kullanımı gündeme gelmektedir. Günümüzde hızla gelişen teknoloji ve ekonomik sebeplerden dolayı da işletmenin öz kaynakları işletme faaliyetlerinin sürdürebilmesinde yetmemektedir. Yabancı kaynak kullanımı genelde öz kaynakların yetersiz kaldığı durumlarda meydana gelse de günümüzde işletmelerin finansman politikasına bağlı olarak da yabancı kaynak kullanılmaktadır.

Yabancı kaynak kavramı, muhasebede borç kavramı ile eşit anlamda kullanılmaktadır.⁵⁰ Bu anlamda borç, işletmelerin ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri sağlamak için üçüncü şahıslardan sağladıkları her türlü nakdi ve ayni menfaatlerdir. İşletmeler tarafından satın alınan mal ve hizmetler kredili alınmışsa, bu durumda borç kavramı gündeme gelmiş yani işletme yabancı kaynak kullanmıştır.

Yabancı kaynaklardan sağlanan fonlar ile oluşan borcun önemli karakteristikleri vardır:⁵¹

- Zorunlu Ödemeler: Özkaynaklardan finansman yolu ile sağlanan fonlar genellikle zorunlu ödemeleri gerektirmeyip; yabancı kaynaklardan borçlanma yoluyla sağlanan fonlar sözleşmelerde belirtilen miktarda faiz ve anapara gibi belirli ödemelerin zorunlu olarak yapılmasını gerektirmektedir. Ortaklara belirli aralıklarla kar payı ödenmesi zorunlu değildir. İşletmenin elde ettiği karını dağıtıp dağıtmayacağına şirketin genel kurulu karar vermektedir. Öte yandan borç faizi ve borç taksitlerinin, ödeneceği

---

⁵⁰ Orhan Sevilengül, **Genel Muhasebe**, 11. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2003, s.470.

⁵¹ Semih Büker ve Doğan Bayar, **Finansal Yönetim**, 5. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 875, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 463, 2001, ss.247-249.

dönemdeki gelirler bunları karşılayamayacak durumda olsa bile mutlaka ödenmeleri gerekmektedir.

- Vade: Borç, vadesi ne kadar uzun olursa olsun gelecekte mutlaka ödenecektir. Vadeye kadar olan süre içerisinde borç taksitlerle azaltılmamışsa, vade bitiminde ödenecek borç faizleriyle birlikte önemli miktarlara ulaşabilecektir. Özsermaye ise bunun aksine, ortakların devamlı olarak işletmeye tahsis ettikleri fonları gösterir ve işletme faaliyet gösterdiği sürece geri ödemesi hiçbir zaman söz konusu olmamaktadır.

- Yönetimde Söz Sahibi Olmama: Borç fonları sağlayanlar kredi veren kurumlar olup işletmeye ortak değildirler. Bunun sonucu olarak da işletmenin yönetiminde doğrudan söz sahibi olamazlar. Borçlanma, mevcut yöneticilerin işletme yönetimindeki etkilerinin yok olmasını sağlar. Eğer fonlar işletmenin yeni hisse senedi çıkarılması yolu ile sağlanmışsa, yeni hisse senedi sahipleri eski hisse senedi sahipleri ile aynı haklara sahip olacaktır. Bu durumda yeni hisse senetleri dışındaki ortaklar tarafından satın alınmışsa eski ortakların yönetimdeki söz haklarının azalmasına yol açacaktır.

- Maliyet: Borcun maliyeti, özkaynak fonlarının maliyetinden daha düşüktür. Bu maliyet avantajı, faiz ödemelerinin gider olarak vergileri azaltması nedeniyle daha da artmaktadır. Borç faizleri, vergi matrahının azalmasında gider olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle de vergiden sonraki borcun maliyeti, vergiden önceki maliyetten çok daha düşük olmaktadır. Alacaklılar, alacaklarını alma konusunda özsermaye sahiplerine göre daha güvenceli durumdadır. Bu yüzden, borçlanma yoluyla sağlanan kaynakların maliyeti daha ucuz olmaktadır.

- Kaldıraç Etkisi: İşletmeden alacaklı olanların ortaklara göre gelirler üzerindeki hakları sabit ve miktarları sınırlıdır. Alacaklılara ödenecek borçları aşan gelirler işletmenin ortakları olan hisse senedi sahiplerine aittir. Çalışma sonuçları olumlu olduğu sürece, ortakların toplam sermayeye katkıları oranında fazla olan gelirler üzerinde istekleri olacaktır. İşletmenin sermaye yapısında borç fonlarının kullanılması sonucunu doğuran bu etki “kaldıraç etkisi” olarak bilinmektedir.

Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nde bilançonun pasif bölümünde yer alan yabancı kaynak hesaplarında izlenen her türlü mali ve ticari borçlar ile ileride ödeneceği taahhüt edilmiş olan her türlü yükümlülük, borç olarak nitelenebilecektir. Tekdüzen Muhasebe Sistemi'ne göre pasif hesap niteliğinde olan borçlar, dönemsellik kavramı gereğince ödenme sürelerine ve vadelerine göre belirli hesap gruplarına ayrılmışlardır.

Ayrıca, borç kavramı mevzuatımızda Borçlar Kanunu çerçevesinde incelenmiş, borca ilişkin çeşitli düzenlemelere Türk Ticaret Kanunu (TTK), SPK ve VUK'da yer verilmiştir.

3.2. VADELERİNE GÖRE BORÇLAR

Muhasebede borçlar vadelerine göre kısa vadeli ve uzun vadeli olmak üzere ikili ayrıma tabi tutulurken; finansmanda ise kısa, orta ve uzun vadeli olarak sınıflandırılmıştır.

Ülkemizde yasal düzenlemeler ve sermaye piyasası hükümlerine göre yabancı kaynaklar; kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere üç grupta toplanabilmektedir:⁵²

- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Türleri (1 yıla kadar); satıcılara ödenen vade farkları, müşterilerden alınan sipariş avansları, ödenecek yasal yükümlülükler, kısa vadeli banka kredileri, özel finans kuruluşlarından sağlanan kısa vadeli kredilerdir.

- Orta Vadeli Yabancı Kaynak Türleri (1-5 yıl vadeli); orta vadeli satıcı kredileri, orta vadeli tahvil ihracı, taksitlendirilmiş yasal yükümlülükler, orta vadeli banka kredileri, finansal kiralama, özel finans kuruluşlarından sağlanan orta vadeli kredilerdir.

- Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Türleri (5 yıldan uzun); kar ortaklığı belgeleri, uzun vadeli tahvil ihracı, uzun vadeli banka kredileri, özel finans kuruluşlarından sağlanan uzun vadeli kredilerdir.

---

⁵² Münir Şakrak, "Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi", **Vergi Sorunları**, Sayı: 106, Yıl: 1997, s.136.

3.2.1. Kısa Vadeli

3.2.1.1. Kısa Vadeli Borçlar

Kısa Vadeli Borçlar, işletme tarafından en fazla bir yıl içerisinde ödenmesi veya yerine getirilmesi gereken yasal yükümlülüklerdir. Bilançonun pasif kısmında yer alırlar ve Tekdüzen Hesap Planı'nda aşağıdaki pasif hesaplardan oluşmaktadır:

- Mali Borçlar: Kredi kurumlarına olan kısa vadeli borçlar ile kısa vadeli para ve sermaye piyasası araçları ile sağlanan ve vadesine bir yıldan az bir süre kalan, uzun vadeli mali borçların ana para taksit ve faiz borçlarının izlendiği gruptur.⁵³ Ayrıca işletmenin borçlanma nedeniyle ihraç ettiği menkul kıymetleri de bu hesap grubu içerisinde yer almaktadır.

- Ticari Borçlar: İşletmenin ticari ilişkileri nedeniyle yani mal veya hizmet alımlarının kredili yapılması sonucunda ortaya çıkan senetsiz veya vadelerine bir yıldan az olan senetli borçlar bu grupta yer almaktadır.⁵⁴ Üçüncü kişilere bir işin yapılması taahhüdüne karşılık alınan depozito ve teminatlar da bu grupta izlenmektedir.

- Diğer Borçlar: İşletmenin ticari ilişkilerine dayanmayan nedenlerle ortaya çıkan senetli ve senetsiz borçları kapsayan bölümdür. İşletmenin ortaklarına, iştiraklerine, bağlı ortaklıklarına ve çalışan personeline olan borçları bu hesap grubu altında izlenmektedir.⁵⁵

- Alınan Avanslar: Satış sözleşmeleri veya başka nedenlerle işletmenin aldığı ve vadesi bir yılı aşan avansların izlendiği hesapları kapsayan hesap grubudur.⁵⁶ Ticari borçlardan farklı bir grupta izlenmesinin nedeni, avans niteliğindeki bu borçların bir malın teslimi veya verilecek hizmetin ifası taahhüdünün gelecekte yapılacak olmasıdır.

- Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri: Yıllara yaygın taahhüt işleri

---

⁵³ Ümit Ataman, **Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar**, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003, s.182.

⁵⁴ Ali Ildır, **Dönemsonu Muhasebe İşlemleri**, 2. Baskı, Ankara: Paradigma Kitapevi, Nobel Yayın Dağıtım, 2004, s.75.

⁵⁵ İbrahim Lazol, **Genel Muhasebe**, 8. Baskı, Bursa: Ekin Kitapevi, 2003, s.176.

⁵⁶ Lazol, *Genel Muhasebe*, s.179.

yapan işletmelerin üstlendikleri işlerden, gerçekleştirdikleri kısım karşılığında aldıkları hakedişlerin izlendiği hesaplardan oluşmaktadır.⁵⁷ Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri ile ilgili olarak düzenlenen ve işveren tarafından onaylanan hakediş bedelleri bu hesaplara alacak olarak yazılır. İşin geçici kabulü yapıldığında bu hesaplardaki hakediş bedelleri ilgili satış hesaplarının alacağı karşılığında borçlandırılır.⁵⁸

- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler: İşletme, yasaların veya yaptığı sözleşmelerin gereği olarak gerek işletme personeline, gerek üçüncü kişilere yaptığı ödemelerden bazı kesintiler yapmak ve bunları adına kesinti yaptığı kuruluşlara ödemek durumundadır. İşletmenin sorumlu veya mükellef sıfatı ile devlete ödemek zorunda olduğu bu kesintiler, vergi, resim, harç, sigorta primi, sendika aidatları, icra taksitleri ve benzeri borçlar bu hesap grubunda izlenmektedir.⁵⁹

- Borç ve Gider Karşılıkları: Bilanço tarihinde belirgin olarak ortaya çıkan ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen kısa vadeli borçlar ve giderler için ayrılan karşılıkların izlendiği hesap grubudur.⁶⁰

- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları: Dönem içinde tahsil edildiği halde gelecek dönemi ilgilendiren bir kısım gelirlerin gelecek döneme kadar bir hesapta tutulması dönemsellik kavramının gereğidir. Ayrıca bir kısım giderler alacaklıları tarafından istenebilir hale gelinceye kadar tahakkuk ettirildiği hesaplar bu grupta yer almaktadır.⁶¹

3.2.1.2. Kısa Vadeli Finansman Kaynakları

İşletmenin bir faaliyet dönemi içerisinde, genellikle bir yıla kadar ödeme zorunluluğunda olduğu borçları muhasebede olduğu gibi finansmanda da kısa vadeli yabancı kaynak olarak tanımlanmakta ve genellikle işletme için dönen varlıklarının yani

---

⁵⁷ Mahmut Kalenderoğlu, **Genel Muhasebe**, İkinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003, s.195.

⁵⁸ Remzi Örtün, **Genel Muhasebe ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Örnekleri**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2000, s.283.

⁵⁹ Sevilengül, *Genel Muhasebe*, s.514.

⁶⁰ Ataman, *Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar*, s.200.

⁶¹ Sevilengül, *Genel Muhasebe*, s.538.

normal faaliyetlerin sürdürülebilmesi için ihtiyaç duyulan varlıkların finansmanında kullanılmaktadır. En önemli kısa vadeli kaynaklar; ticari krediler, ticari banka kredileri, finansman bonusu ve diğer kısa vadeli kaynaklardır.⁶²

3.2.1.2.1. Ticari Krediler

Kısa vadeli yabancı kaynakların en önemlilerinden olan ticari krediler, işletmenin satıcıları olarak da adlandırılabilir. Ticari kredi; satıcı tarafından malın alıcıya satılması nedeniyle vermiş olduğu kısa vadeli kredilerdir. Fon sağlama olanağı az olan küçük işletmeler açısından çok önemlidir. İşletmelerin yapısı ve uygulamakta olduğu ekonomi politikası ticari kredilerin hacmini önemli ölçüde etkilemektedir. Genel olarak;⁶³

- İşletmenin kredili satın alma politikası,
- Kredinin maliyeti ve ortalama geri ödeme süresi,
- Satıcı işletmenin satış politikası ve kredi verebilme hacmi,
- Genel ekonomik yapı ve fiyatlar genel seviyesi

ticari kredi hacmini belirleyen önemli etkenlerdir.

3.2.1.2.2. Kısa Vadeli Banka Kredileri

Ticari bankalar, işletmelerin finansal ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynamaktadır. İşletmenin çalışma sermayesini finanse etmede ticari kredilerin yanı sıra banka kredileri de önem taşımaktadır. Ticari banka kredileri, banka v.b. kredi kuruluşlarından sağlanan finansman kaynaklarıdır. Bu kuruluşlar işletmenin ihtiyaçları için belirli koşullarda kredi sağlamaktadırlar.

İşletmenin kısa vadeli banka kredisinden yararlanabilmesi için gereken bazı

---

⁶² Nurhan Aydın ve Diğerleri, **Finansal Yönetim**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1465, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 779, 2003, s.209.

⁶³ Güven Sevil, **İşletme Finansmanı**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 780, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 394, 2000, s.151.

işlemleri yerine getirmesi, banka açısından da işletmenin kredi değerinin tespit edilmesi gerekmektedir. İşletmeler kısa vadeli banka kredilerinden yararlanmak için belirli bir faiz ödemek zorundadır. Banka kredilerinin kapsadıkları süreye göre işletmenin ödeyeceği faiz değişmektedir. Ülkemizde banka kredilerinden faydalanmak isteyen işletmeler faizin yanında ayrıca; çeşitli komisyonlar, vergi ve muhasebe masrafları gibi muhtelif giderlere de katlanmak zorundadır.⁶⁴

Kısa vadeli banka kredilerinin türleri ve yararlanma biçimleri ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ülkemizde işletmelerin yararlanacağı kısa vadeli banka kredileri on grupta toplanabilir:⁶⁵ Açık Kredi, Senet Üzerine Avans, Emtia Karşılığı Avans, İhracat Kredileri Karşılığı, Senet İskontosu Karşılığında Kullanılan Krediler, Senet İştirası Suretiyle Kullanılan Krediler, Tarım Kredileri, Küçük Sanayici ve Sanatkar Kredileri, Teminat ve Kefalet Mektupları, Akreditif Kredileri.

3.2.1.2.3. Finansman Bonosu

Finansman bonoları; anonim ortaklıklar, özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idareler ile bu idarelerle ilgili özel mevzuat uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve kredi değerliliği yüksek işletmeler tarafından ihraç edilen kısa vadeli finansman kaynaklarından biridir.⁶⁶

3.2.1.2.4. Menkul Kıymetleştirme

Menkul kıymetleştirme, gelecekte gerçekleştirilecek belirli nakit akımları güvence gösterilerek, finansal piyasadan borçlanma olanağı sağlayan bir dönüşüm tekniğidir. Söz konusu teknik özellikle bankalara kredi veren diğer kamu veya özel kuruluşlara önemli avantajlar sağlamaktadır.⁶⁷

3.2.1.2.5. Factoring

Factoring; kredili satış yapan işletmelerin bu satışları nedeniyle doğmuş ve

---

⁶⁴ Niyazi Berk, **Finansal Yönetim**, 7. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003, s.234.

⁶⁵ Büker ve Bayar, s.253.

⁶⁶ Aydın ve Diğerleri, s.210.

⁶⁷ Berk, s.238.

doğacak alacak haklarını “factor” adı verilen bir aracı kuruma temlik etmeleri, factor’ün de belirli bir oranda komisyon karşılığında satıcı işletmeye ön ödemede bulunması, alacaklarla ilgili her türlü tahsilat işlerini yürütmesi ve alıcı firma borcunu ödeyemediği takdirde factor’ün tüm ticari riski üstlenmesi gibi işlemleri bulunan kısa vadeli bir finansman şeklidir. Factor anlaşma karşılığında aşağıdaki işlemleri sunmaktadır.⁶⁸

- Peşin ödeme yaparak tüm alacakları satın alır,
- Alacakları tahsil eder,
- Alacaklara ilişkin muhasebe ve defter kayıtlarını tutar,
- Borçluyla ilgili bilgileri toplar ve değerler,
- Zararları üstlenir.

Factor, satıcıya alacağının vadesinden önce %80’i kadar ön ödemede bulunmaktadır. Bir işletmede, hammaddenin alınması, stok seviyeleri ve üretimin kontrolü üreticinin kontrolü altında yapılıyor olmasına karşın, alacağın zamanında nakde çevrilmesi alıcının yani borçlunun ödeme gücüne bağlı olmaktadır. Finansman hizmeti veren factoring şirketi, her alıcının riskine göre ayrı bir işlem hacmi ve limit belirlemektedir. Satıcı firma malı alıcıya gönderdikten sonra kestiği fatura ve sevk belgesinin bir kopyasını factor’e göndermektedir. Factor, fatura tutarının alıcı için önceden onaylanmış limit dahilinde bulunması şartına uygun olarak %80’ine* varan kısmını satıcı firmaya nakit olarak ödemektedir. Vadede ise, alıcıdan tahsil ettiği alacağın %20’sini satıcıya göndermektedir. Alacakların tahsil edilmesi üzerine, işlem hacminde meydana gelen boşluk oranında satıcı factoring işlemleri ile devrettiği yeni alacaklar için yeni ön ödemeler sağlama imkanı bulmaktadır. Sonuçta, satışlarla doğru orantılı olarak artan finansman da gerçekleşmektedir.⁶⁹

---

⁶⁸ Volkan Demir ve Barış Sipahi, “Satıcı Firmalar (Factor Kullananlar) Açısından Factoring İşlemlerinin Finansman ve Muhasebe Boyutuyla İncelenmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 10, Sayı: 53, (Ekim – Kasım – Aralık 2000), s.2.

* Bu oran, factor ile yapılacak sözleşmeye göre değişebilmektedir.

⁶⁹ Büker ve Bayar, s.259.

3.2.2. Orta ve Uzun Vadeli

3.2.2.1. Uzun Vadeli Borçlar

Daha önce de belirtildiği gibi yabancı kaynaklar muhasebede kısa vadeli ve uzun vadeli olmak üzere ikili bir şekilde gruplandırılmıştır. Uzun vadeli borçlar özellikleri itibariyle kısa vadeli borçlar gibidir, sadece vadeleri bir yıldan daha uzundur.

Kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu kişilerden sağlanan ve bir yıldan fazla vadeli olan kredilerle, diğer uzun vadeli borçlar bilançonun Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar bölümünü oluşturmaktadır. Uzun vadeli yabancı kaynak hesaplarında yer alan borçlardan vadesi bir yılın altına inenler Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar bölümünde yer alan ilgili hesaplara aktarılırlar.⁷⁰

3.2.2.2. Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kaynakları

Bir yıldan uzun vadeli yabancı kaynakların tamamı muhasebede Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar olarak bir ayrıma tabi tutulmuşken, finansmanda 1-5 yıl arası vadeli olan yabancı kaynaklar Orta Vadeli Finansman Kaynakları, 5 yıldan uzun vadeli yabancı kaynaklar da Uzun Vadeli Finansman Kaynakları olarak gruplamıştır.

Kısa vadeli finansman kaynakları ağırlıklı olarak işletmenin dönen varlıklarının finansmanında kullanılırken, orta ve uzun vadeli finansman kaynakları daha çok işletmelerin makine ve tesislerinin yani duran varlıklarının finansmanında kullanılmaktadır. Kısa vadeli finansman kaynakları orta ve uzun vadeli finansmana göre daha çok kullanılmaktadır. Ancak vadenin uzun olması kullanılan fon miktarını da arttırmaktadır. Orta ve uzun vadeli finansman kaynakları işletmelerde; tevsii, yenileme ve modernizasyon yatırımları için kullanılmaktadır.

Aşağıda işletmelerin kullandıkları orta ve uzun vadeli belli başlı finansman kaynaklarına yer verilmiştir:

---

⁷⁰ Ataman, *Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar*, s.212.

3.2.2.2.1. Orta Vadeli Banka Kredileri

Bankalar bir ülkede fonları toplayıp bunları gereksinim duyan kişi veya kurumların kullanımına sunarak, fon akımının sağlanmasında önemli roller üstlenmektedir. Bankalar, mevduatlarının yapısına ve yatırım olanaklarına bağlı olarak fon sunumunu kredili olarak yapmaktadır. Orta vadeli banka kredilerini diğer işletme kredilerinden ayıran iki temel özellik vardır. Birincisi, vadenin bir yıldan uzun olması; diğeri ise, verilen kredinin bir borç anlaşmasına bağlanmış olmasıdır.⁷¹

Orta vadeli borçların ödenmesi, ödeme planına uygun olarak üç aylık, altı aylık veya yıllık olarak yapılmaktadır. Ödeme planı genellikle borçlunun nakit girişlerine uygun olarak hazırlanır, ödemeler eşit taksitlerle yapılır. Ancak, bazen vadenin bitiminde borcun tümünün ödenmesi de kararlaştırılabilir. Orta vadeli banka kredilerinde faiz oranları sabit ve değişken olabilmektedir. Sabit faiz oranı, kredinin vadesi ve işletmenin riski göz önüne alınarak saptanırken, değişken faiz oranı işletmenin riski ve genel ekonomik koşullara göre belirlenmektedir.⁷²

3.2.2.2.2. Orta Vadeli Yatırım Malları Kredisi

İşletmeler, orta vadeli krediler yoluyla sağladıkları fonları yatırımlarının finansmanında kullanır. Yatırımları gerçekleştirmek için de bina, makine, arazi gibi duran varlıklara ihtiyaç duyulmaktadır. İşletmeler sağladıkları fonlarla bu duran varlıkları satın almak yerine, kredili satın aldıklarında yatırım malları kredileri ortaya çıkmaktadır. Bu tür kredilerden genellikle, finansal piyasalardan uygun şartlarda fon sağlayamayan imalat, inşaat ve ulaştırma sektörlerinde faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükteki işletmeler büyük ölçülerde faydalanmaktadır.⁷³

3.2.2.2.3. Forfaiting

Dış ticaret finansmanında nispeten factoring'e benzeyen ancak daha çok orta vadeli senetli alacakların yönetiminde kullanılan forfaiting'den, genellikle ödeme gücü ve finansman yapısı güçlü, itibarlı firmalar faydalanabilmektedir. Forfaiting, mal ve

---

⁷¹ Sevil, s.160.

⁷² Sevil, s.160.

⁷³ Büker ve Bayar, s.272.

hizmetin dış satım işlemlerinden doğan ve gelecekte tahsil edilecek orta vadeli ve uygulamada bir banka tarafından garanti edilmiş senetli veya senetsiz alacağın vadesinden önce satılarak tahsil edilmesidir.⁷⁴

Forfaiting sürecinin ilk aşamasında, ithalatçı ve ihracatçı işletmeler arasında bir ticari anlaşma yapılarak fiyat ve ödeme planları saptanmaktadır. Bunun ardından ihracatçı işletme malları teslim almakta, bunun karşılığında banka kredisini de sağladıktan sonra, borç senetlerini bankası aracılığı ile ihracatçıya iletmektedir. Daha sonraki aşamada, ihracatçı alacaklarını nakde dönüştürmek amacıyla devir alan kuruluş (forfaite) ile belirli bir iskonto oranı üzerinden anlaşmaya varır. İthalatçıdan alınacak alacak belgelerinin, ihracatçı tarafından forfaite'e verilmesi ve bunun karşılığında gerekli iskontolar yapıldıktan sonra, senet tutarlarını tahsil etmesiyle, ihracatçı işletmenin forfaiting işlemiyle ilgili tüm sorumlulukları bitmektedir. Bundan sonraki aşamada ise, forfaite elindeki ödeme araçlarını vadesi geldiğinde tahsil edilmek üzere muhatap durumundaki garantör bankaya iletacaktır.⁷⁵

3.2.2.2.4. Finansal Kiralama (Leasing)

Orta vadeli finansman kaynaklarından biri de finansal kiralama. Finansal kiralama işlemi; kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen ve belirli bir iktisadi varlığın kullanım hakkını belirli bir süre için, genellikle dönemsel ödemeler karşılığında kiracıya devreden yazılı bir sözleşme olarak finansman sağlama şeklidir.⁷⁶ IAS 17, Kiralama Sözleşmeleri Standardı'nda da benzer bir tanım yapılmıştır. Buna göre finansal kiralama işlemi; kararlaştırılan bir süre için, bir varlığın kullanım hakkını bir kira karşılığında, kiralayan tarafından kiracıya devretmeyi taahhüt ettiği bir anlaşmadır.⁷⁷

Finansal kiralama sözleşmesi ağırlıklı olarak yatırım mallarının finansmanında kullanılmaktadır. Finansal kiralama, yatırımcı veya ihtiyaç sahibinin belirlediği bir

---

⁷⁴ Berk, s.253.

⁷⁵ Büker ve Bayar, ss.274-275.

⁷⁶ Oğuz Aydemir, "Finansal Kiralama Nedir ve Nasıl Uygulanıyor?", **Maliye Postası Dergisi**, Sayı: 482, (1 Ekim 2000), s.19.

⁷⁷ Nalan Akdoğan, "Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesinde IAS 17 No'lu Standart Hükümleri İle Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Sayı: 1, (Mart 1999), s.15.

malın finansal kiralama şirketi tarafından satın alınması ve önceden belirlenen kira ödemeleri karşılığında kendisine kullandırması, sözleşme süresi sonunda sembolik bir değerle mülkiyetinin yatırımcıya devredilmesi yoluyla yürütülmektedir.

Finansal kiralama ilk olarak kiracı ihtiyacı olan malı belirlemektedir. Daha sonra finansal kiralama şirketiyle sözleşme yapılmakta, finansal kiralama şirketi de bu malı satın alarak bedelini hemen ödemektedir. Bedel ödenince satıcı işletme malı kiracıya teslim etmektedir. Kiracı ise malın kullanım hakkını finansal kiralama şirketine devrederek kira ödemelerini sözleşmede belirlenen sürelerde yapmaktadır.⁷⁸

3.2.2.2.5. Tahvil Çıkarma Yoluyla Finansman

Tahvil, TTK'da "anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetleri" olarak tanımlanmaktadır.

Tanımdan da anlaşılacağı gibi ülkemizde tahvil çıkarma yetkisi sadece anonim şirket statüsünde faaliyet gösteren işletmelere tanınmıştır. Ayrıca bazı iktisadi devlet teşekkülleri anonim şirket statüsünde olmasalar dahi özel kanunların vermiş oldukları yetkiye dayanarak tahvil ihraç edebilmektedirler.⁷⁹

Tahviller esas olarak sahiplerine belirli bir faiz geliri sağlamaktadır. Hem kamu hem de özel sektör kuruluşları bu finansman aracından faydalanmaktadır. Bir işletmenin çıkardığı tahvilleri satın alarak işletmeye fon sağlayan kimselere karşı işletmenin sorumluluğu, genellikle borç almış bir kimsenin sorumluluğu ile aynıdır. Bu sorumluluk, öngörülen tarihte borcun anaparası ve borcun varlığı süresince paranın kullanılması karşılığı olan faizi ödemek zorunluluğudur. Anapara ve faiz ödemeleri, işletmenin faaliyet sonuçları ne olursa olsun, işletme için her dönem ödenmesi gereken yazılı nominal değer, yine tahvilin üzerinde yazılı olan vade tarihinde veya önceden belirtilen koşullarda altı aylık veya yıllık taksitler halinde geri ödeneceğini taahhüt etmektedir. Faiz oranları da tahvilin üzerinde yazılı bulunmakta, faiz gelirleri üç veya

---

⁷⁸ Büker ve Bayar, s.280.

⁷⁹ Sevil, s.177.

altı aylık yada yıllık dönemler itibariyle ödenmektedir.⁸⁰

Tahvillerin vadelerinin uzunluğu ülkeden ülkeye farklılık göstermekte ve birçok ülkede genellikle beş yıl ve daha uzun vadeli olarak çıkarılmaktadır. Ancak ülkemizde iki yıldan daha az olmamak üzere vade, tahvili çıkaran kuruluş tarafından serbestçe belirlenmektedir.

---

⁸⁰ Bükler ve Bayar, s.296.

II. BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİ

1. FİNANSMAN GİDERLERİ

1.1. FİNANSMAN GİDERLERİ KAVRAMI

Finansman giderleri; işletmenin borçlandığı tutarla ilgili olarak katlandığı ve varlıkların maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları ve benzeri diğer giderlerden oluşmaktadır.⁸¹ İşletmeler çeşitli nedenlerle ihtiyaç duydukları zaman kısa veya uzun vadeli krediler alırlar. Alınan bu krediler kullanım amaçlarına göre;

- Maliyet unsuru olarak veya
- Gider olarak kayıtlara yansıtılabilir.

Maliyet unsuru olarak sarf edilenler bu hesap grubunda izlenmeyip, maliyetine dahil edilmiş olan varlık hesaplarında izlenir; diğerleri ise doğrudan bir şeyin elde edilmesiyle ilgili olmayan ve genel yönetim giderleri niteliğinde olan ödemeler bu hesap grubunda izlenir.⁸²

1.2. FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI'NIN İŞLEYİŞİ

Finansman giderleri hesabı, vade durumlarına göre iki farklı hesapta izlenir:

Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen Tekdüzen Hesap Planı'nda, 6 no'lu Gelir Tablosu Hesapları Kısmı'nda, 66 no'lu Finansman Giderleri Hesap Grubu'nda yer alan 660. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri Hesabı'nda; vadeleri bir yıla kadar olan borçlanmalarla ilgili olarak yüklenilen ve varlıkların maliyetine eklenmeyen faiz ve

---

⁸¹ Ümit Ataman, **Genel Muhasebe Cilt 1, Muhasebede Dönemiçi İşlemleri**, 5. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003, s.293.

⁸² Sedat Ünalın, "Finansman Giderleri ve Muhasebe Kayıtları", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 188, (Haziran 2004), s.15.

benzeri diğ er giderler izlenmektedir.⁸³

661. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri; bir yılı aş an vadeli borçlanmalarla ilgili faiz ve benzeri giderlerin izlendi ğ i hesaptır.⁸⁴

660 ve 661 no'lu hesaplar yıl içinde ç alışmazlar. Yani bu hesaplara yıl içinde doğ rudan kayıt yapılmamaktadır. Finansman giderleri yıl içinde işletmenin maliyet kayıt yöntemlerinden 7/A seçene ğ ine göre 780. Finansman Giderleri Hesabı'na, 7/B seçene ğ ine göre ise 797. Finansman Giderleri Hesabı'na borç kaydedilir. Dönem sonlarında, gider olarak kaydedilecek tutarlar 7/A seçene ğ inde 781. Finansman Giderlerini Yansıtma Hesabı, 7/B seçene ğ inde de 798. Gider Ç eşitlerini Yansıtma Hesabı kullanılarak vadelerine göre 660 veya 661 no'lu hesaplara aktarılmaktadır.⁸⁵

Dönem içinde 780 veya 797 no'lu hesaplara kaydedilen finansman giderlerinden, amortisman tabi iktisadi kıymet veya emtia maliyetine eklenecek olanlar yine 781 veya 798 no'lu yansıtma hesapları aracılı ğ ı ile ilgili hesaplara nakledilirler.⁸⁶

781 veya 798 no'lu hesaplar ile 660 veya 661 no'lu hesaplara aktarılan finansman giderleri, dönem sonlarında 690 Dönem Karı veya Zararı Hesabı'na aktarılarak ilgili hesaplar kapatılır.

---

⁸³ Nalan Akdoğan ve Orhan Sevilengül, **Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması**, Ankara: Gazi Kitapevi, 11. Baskı, 2003, s.527.

⁸⁴ ISMMMO Mevzuat Serisi 2, **Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı**, İstanbul: Mart Matbaacılık, 2005, s.195.

⁸⁵ M. Emin Akyol, "Finansman Giderlerinin Tabi Oldu ğ u Esaslar ve Muhasebeleştirilmesi", **Maliye Postası Dergisi**, Yıl: 21, Sayı: 466, (1 Şubat 2000), s.45.

⁸⁶ M. Emin Akyol, "Mali Kar Yönünden Finansman Giderleri ve Muhasebeleştirilmesi", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 166, (Şubat 2002), s.7.

2. BORÇLANMA MALİYETLERİ

2.1. BORÇLANMA MALİYETLERİ KAVRAMI

İşletmeler, faaliyet konularına göre içinde buldukları sektörün gereklerine uygun olarak mal ve hizmet satın almak yada bu malı veya hizmeti üretmek için gerekli yatırımları yapmak zorundadır. Bu yatırımların gerçekleştirilebilmesi ancak yeterli finansal kaynağın sağlanması ile mümkün olmaktadır. Bazı işletmeler kaynak ihtiyaçları için özkaynaklarını kullanırken, bazı işletmeler de özkaynaklarının yetersiz kalması durumunda borçlanmayı tercih etmektedir. Aslında, yabancı kaynakların türlerine göre kolay elde edilebilmesi, yabancı kaynak maliyetlerinin bir kısmının gider yazılabilmesi gibi avantajlar da yabancı kaynak kullanımını cazip hale getirebilmektedir. Ekonomik koşulların ağırlaşp, rekabetin arttığı günümüzde finansal ihtiyaçlarını özkaynaklarından sağlayan işletmelerin sayısı giderek azalırken, yabancı kaynak kullanımına giden işletme sayısı da gitgide artmaktadır.

İşletmelerin, mali yapıları içerisinde önemli bir yer tutan kısa veya uzun vadeli yabancı kaynaklar; işletmenin gerek yatırım döneminde, gerekse işletme döneminde varlıkların elde edilmesi veya işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması amacıyla kullanıldığında işletmenin katlanması gereken yabancı kaynak maliyeti ortaya çıkmaktadır.

İşletmeler ihtiyaç duydukları finansal kaynağı özkaynaklar dışındaki herhangi bir kaynaktan sağlamaları durumunda katlanmak zorunda oldukları finansal yük genellikle “borçlanma maliyetleri” veya “finansman giderleri” başlıkları altında ele alınmaktadır. Ancak söz konusu finansal yükün gider veya maliyet olarak muhasebeleştirilmesine karar verme aşamasında temel alınacak kriterler konusunda çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır: Konu “borçlanma maliyetleri” olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın direkt maliyet olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği, “finansman giderleri” olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın ortaya çıktığı dönemin gideri olarak

muhasebeleştirilmesi gerektiği izlenimi ortaya çıkmaktadır.⁸⁷ *

1 Seri Numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ndeki "780. Finansman Giderleri Hesabı"; işletme faaliyetlerinin aksamadan yürütülebilmesi amacıyla borçlanılan tutarla ilgili faiz, kur farkları, komisyon ve benzeri giderler" olarak tanımlanmıştır.

23 Numaralı, Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi adlı Uluslararası Muhasebe Standardı'nda da benzer bir tanımla borçlanma maliyetleri; "bir işletme tarafından borçlanılan fonlarla ilgili olarak katlanılan faiz, kur farkları, komisyon ve benzeri giderlerdir" şekilde tanımlanmıştır.

Standartta finansman giderleri kavramı yerine borçlanma maliyetleri kavramının kullanılması; bu giderlerin finansman fonksiyonunun yarattığı maliyetler olduğunun vurgulanmasını sağlamaktadır.⁸⁸ Dolayısı ile yukarıdaki iki kavram aynı tanımı ifade etmektedir. Borçlanma maliyetleri; işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi için, özsermayesindeki yetersizlikten dolayı kullandığı yabancı kaynaklara bağlı olarak yüklendiği giderlerdir.⁸⁹ En kısa tanımıyla borçlanma maliyetleri, borçlanmalara ilişkin katlanılan yükümlülüklerdir.

2.2. BORÇLANMA MALİYETLERİ ÇEŞİTLERİ

2.2.1. Vade Farkı

Herhangi bir mal veya hizmetin, peşin satış fiyatı ile taksitli veya vadeli satış fiyatı arasındaki fark "vade farkı" olarak tanımlanmaktadır. Vade farkı, mal veya hizmetin bedeli olan nakit alacağın vadesinde ödenmemesi halinde, bu bedele oransal

---

⁸⁷ Nazlı Kepçe, "Finansman Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi ve Mali Tablolarda Raporlanması", **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 11, Sayı: 57, (Ekim – Kasım – Aralık 2001), s.1.

* Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme yöntemlerine çalışmamızın üçüncü bölümünde yer verilmiş, burada sadece borçlanma maliyetleri kavramı üzerinde durulmuştur.

⁸⁸ Orhan Sevilengül, "Borçlanma Maliyetleri Standardının Dayandığı Esaslar", **Prof. Dr. Yüksel Koç Yalkın'a Armağan**, Ankara: Türmob Yayın No: 221, SBF Yayın No: 590, 2003, s.600.

⁸⁹ Yusuf Çilkoparan, "Finansman Giderlerinin Genel Değerlendirmesi ve Yıllara Yaygın İnşaat Onarım İşlerinde Finansman Giderleri", **Vergi Dünyası**, Sayı: 225, (Mayıs 2000), s.116.

olarak belirlenip ilave edilecek miktarı da ifade etmektedir.⁹⁰

Bir başka tanıma göre vade farkı; varlık alımlarında satıcılar tarafından tanınan vade için hesaplanarak alıcıdan tahsil edilen veya alıcı hesabına borç kaydedilen fiyat farkı yada ödemeye ilişkin belirlenmiş vadenin aşılması karşılığı olan bedeldir.⁹¹

Vade farkları, genellikle işletmenin ticari çevresinden elde edilen kredilerdir. İşletme, faaliyet konusu gereği olarak çevresindeki pek çok müşterisi olduğu tedarikçi firmalar ile mal veya hizmet alışverişinde bulunarak, iş hacmi ve ticari saygınlığı sayesinde bu çevreden çeşitli krediler sağlayabilir.

İşletme mal veya hizmet alımlarını peşin olarak yapmadığı takdirde, kredili mal veya hizmet alımı söz konusu olur. Satıcı firma müşterisinin kredili alımlarında, sattığı mal veya hizmet bedeli için belirli oranlar baz alınarak hesaplanmış bir farkı müşterisinden talep eder. Hesaplanan bu vade farkı satış faturasında ya mal bedeline eklenir yada ayrı bir kalem olarak gösterilebilmektedir.

Satıcı işletme, alacağını eğer daha önce belirlenen tarihte yani vadesinde tahsil edemezse bu takdirde ikinci bir vade farkı uygulaması gündeme gelmektedir. Satıcı firma vade bitiminde tahsil edemediği alacağına ek olarak vade bitiminden itibaren geçen süre için borçlu firmadan ek bir bedel daha ödemesini ister. Alıcı firma bu durumda borcunu zamanında ödemediğinden fatura bedeli dışında başka bir bedel daha ödemek durumunda kalır.⁹²

İşletme, bu kredili işlemler sayesinde, mal ve hizmet alımlarında bir fon kaynağı yaratmış olduğundan, satın alma işlemi ile ilgili olarak hesaplanan vade farkları da borcun bir maliyeti olmaktadır.

---

⁹⁰ Talha Apak, “Mal veya Hizmet Teslimine Bağlı Olarak “Vade Farkı ve Fiyat Farkı’nın Ticaret Hukuku, Borçlar Hukuku, Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 19, Temmuz 2005, s.60. ; Ali Aliç, “Vade Farklarının Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 144, (Aralık 2004), s.159.

⁹¹ Şakrak, s.154. ; Nihat Uzunoğlu, “Kur Farklarının KDV Karşısındaki Durumu (1)”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 268, (Aralık 2003), s.7.

⁹² Apak, s.65.; Nuri Değer, “Vade Farkı Uygulamasının Vergilendirilmesi Konusu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 94, (Ekim 2000), s.97.

2.2.2. Kur Farkı

Kur, bir ulusal para biriminin diğ er bir veya birkaç ulusal para birimine çevrilmesi veya de ğ iştirilmesi için bir çeviri veya de ğ iştirme oranının kullanılmasıdır.⁹³ Yani; yabancı bir ÷ lke para biriminin, ulusal para cinsinden de ğ eri “kur” olarak ifade edilmektedir.⁹⁴

Kur farkı ise; belirli bir miktar yabancı para biriminin de ğ iştirilmesi sırasında oluşan alış ve satış kurları arasındaki farktır.⁹⁵ Kur farkı, bir ÷ lke parasının diğ er paralar karşısında de ğ erinde meydana gelen de ğ işmeleri de ifade etmektedir. Kısaca, kur de ğ işmeleri nedeniyle ortaya çıkan fark “kur farkı” dır.⁹⁶

VUK’un 215. maddesine göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe olması mecburidir. Dolayısı ile defterlere yazılacak rakamların YTL. cinsinden ifadesi zorunludur. Bu durum, muhasebenin temel kavramlarından Parayla Ölçölme Kavramı’nın da gere ğ idir.

Kurumlar döv iz cinsinden borç landıkları zaman bu borç miktarını, kanuni defter kayıtlarına borç landıkları tarihteki döv iz kuru üzerinden YTL.’ye çevirerek kaydederler.⁹⁷ Dönem sonunda yapılan de ğ erleme işlemleri sırasında veya söz konusu borç ların ödendi ğ i tarihte ise döv izli borç ların bu tarihteki döv iz alış kuru üzerinden YTL.’ye çevrilmesi gerekmektedir. Borç lanma tarihindeki döv iz kuruyla, de ğ erleme veya borç ödeme günündeki döv iz kurunun farklı olması nedeniyle ortaya olumlu veya olumsuz kur farkları çıkmaktadır. Borç lanan kurum açısından ortaya çıkan kur farkının olumsuz olması durumunda, Finansman Giderleri Hesabı’na kaydedilir. Dolayısı ile söz

---

⁹³ Zeynep Türk, “Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Katma De ğ er Vergisi Karşısındaki Durumu”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 114, (Mart 1998), s.115.

⁹⁴ Abitter Özulucan, “Yabancı Paralı Ticari İşlemlerde Kur Farklarının KDV Kanunu’na Göre İncelenmesi ve Dönem İçi, Dönem Sonu Muhasebe Kayıtları”, **Muhasebe Finansman Dergisi**, Sayı: 15, (Temmuz 2002), s.97.

⁹⁵ Yeminli Mali Müşavirler Odası, “Mal veya Hizmetin Teslimine Bağlı Olarak Ortaya Çıkan “Vade Farkı – Fiyat Farkı ve Kur Farkı” nın Ticaret Hukuku – Borçlar Hukuku ve Vergi Hukuku Açısından De ğ erlendirilmesi”, **Mali Mevzuat Platformu**, Rapor 04/25, (15 Mayıs 2004), s.11.

⁹⁶ Türk, s.115. ; Mahmut Şekdur, “Kur Farkı ve Örtülü Sermaye Üzerine Farklı Bir De ğ erlendirme”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 236, (Nisan 2001), s.141.

⁹⁷ İbrahim Özdemir ve Mustafa Çelen, “Vade ve Kur Farklarının Özel Tüketim Vergisi Karşısındaki Durumu”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 264, (Ağustos 2003), s.29.

konusu borçlanma nedeniyle oluşan finansman gideri nedeniyle vergi matrahı azalacaktır.⁹⁸

Kur farkının oluşmasına neden olan işlemler aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir:⁹⁹

- Yabancı paraların alışında düşük, satışında daha yüksek ulusal para karşılığı üzerinden işlem yapılmasından kaynaklanan kur farkları,
- İthalat ve ihracat işlemlerinde, malın siparişi ile mal bedelinin ödenmesine kadar geçen sürede uygulamadan kaynaklanan kur farkları,
- Yurtdışından sağlanan kredilerin alındığı tarih ve kredi tahsil ve faizlerinin geri ödendiği tarih arasında ortaya çıkan kur farkları,
- Serbest piyasada, yetkili mercilerin tespit ettiği kurlardan farklı fiyatla yabancı paraların alınıp satılmasından doğan kur farkları.

Yukarıda sayılan işlemlerden dolayı oluşan kur farklarının borçlanma maliyetleriyle ilişkilendirilebilmesi için bu işlemleri sınırlandırmak gerekmektedir. Borçlanma maliyetleri, borçlanmalara ilişkin katlanılan yükümlülükler olduğuna göre, bir kur farkının borçlanma maliyeti sayılabilmesi için mutlaka bir borçlanma işlemi sonucunda meydana gelmiş olması gerekmektedir.

2.2.2.1. Borçlanmayla İlgili Olarak Tahakkuk Eden Kur Farkları

İşletmeler ihtiyaç duydukları fonları yurt içinden sağlayabilecekleri gibi yurtdışından dövize endeksli olarak da sağlayabilirler. Dövizle bağlı borçlanmalarda, borçlanma maliyetleri olarak sayılan kur farkları olumsuz kur değişikliklerinden kaynaklanan kur farkıdır. Borçlanmanın yapıldığı tarihteki kur sabit kalmaz ve vade boyunca sürekli değişmektedir. Döviz kredisi ve döviz borçlarına ait kur farkları dönem

---

⁹⁸ Eren Yeşilyurt, “Kurumların Örtülü Sermaye Niteliğindeki Dövizli Borçlanmalarında Hesaplanan Kur Farkları”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 157, (Ekim 2001), s.76.

⁹⁹ İsmail Sazak, “Kur Farkı ve Uygulamada Özellikli Durumları”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 145, (Ekim 2000), s.237.

sonlarında veya vadesinde ödeme yapıldığında ortaya çıkmaktadır.¹⁰⁰

2.2.2.2. İthalat İşlemleri Sonucunda Oluşan Kur Farkları

İşletmeler kaynak ihtiyaçları dışında hammadde, yardımcı madde, yatırım malı gibi unsurları da yurtdışından sağlayabilirler. Yabancı para birimi üzerinden alınan stokların aktifleştirilmesi o tarihteki döviz kuru üzerinden yapılmaktadır.¹⁰¹ Yurtdışından alınan stokların karşılığı borçlanılan tutarlar da dövize bağlı borçlar gibi kur değişimlerinden etkilenecektir. Bu borçlanmalar sonucunda oluşan olumsuz kur farkları da borçlanma maliyetleri olarak sınıflandırılabilir.

2.2.3. Faiz Giderleri

İşletmelerin yaptıkları yatırımlar için kullandıkları yatırım kredileri genellikle bir yılda uzun vadeli olmaktadır. Yatırımlar da kısa sürede tamamlanmayıp hatta bazen birkaç yıl sürmektedir. Bu krediler için yatırımcılar, finansman sağlayan tarafa belirli bir faiz ödemektedir.

Faiz, yabancı kaynak kullanmanın maliyetidir.¹⁰² Kredi veren kuruluşlar, işletmelere sağladıkları fonlar karşılığında, borç verdikleri tutarlar üzerinden belirli oran ve yöntemler kullanarak hesapladıkları tutar “faiz” olarak tanımlanabilmektedir.

İşletmelerin, işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak için genel amaçlı yada yatırım sermayesi ihtiyaçlarını sağlamak için, bankalar veya diğer finans kurumlarından kredi temin etmeleri yaygın olarak karşılaşılan yabancı kaynak kullanımudur. Bu tür yabancı kaynak kullanımları; kısa, orta veya uzun vadeli olabilmekte ve finansman maliyeti, kredi maliyeti, komisyon ve sigorta muameleleri vergisi gibi diğer unsurlardan oluşmaktadır.¹⁰³

Faiz tutarları; borcun vadesine, ödeme şekline, niteliğine ve piyasa koşullarına göre belirlenerek, belirli aralıklarla veya vade bitiminde anapara ile birlikte geri

---

¹⁰⁰ Akyol, *Mali Kar Yönünden Finansman Giderleri ve Muhasebeleştirilmesi*, s.9.

¹⁰¹ Türk, s.118.

¹⁰² Nasuhi Bursal ve Yücel Ercan, **Maliyet Muhasebesi İlkeler ve Uygulama**, İstanbul: Der Yayınları, 9. Baskı, 2002, s.187.

¹⁰³ Şakrak, s.148.

ödenmektedir. Bu faiz tutarları borcun maliyetini oluşturarak işletme için bir gider niteliği taşımaktadır.

2.2.4. Komisyon Giderleri

Komisyon giderleri; Tekdüzen Hesap Planı'nın Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar Grubu'nda, işletmenin; acente, temsilci veya benzeri hizmet işletmelerine, bu hizmetleri karşılığında ödenen giderler olarak tanımlanmaktadır. İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili olarak ödediği komisyonlar bu hesaba alınmaz.¹⁰⁴ Komisyonlar, bu komisyon harcamaları yapılarak edinilen varlığın çeşidine göre ya onların maliyetine eklenir yada komisyonun çeşidine göre finansman giderleri arasında izlenebilir. Bunun için ilgili komisyon giderinin, işletmenin yabancı kaynak kullanımından dolayı yapılmış olması yeterlidir.

Komisyon giderlerinin en çok karşılaşılan çeşidi, banka ve benzeri kredi kurumlarının verdikleri borçlarla ilgili olarak sağlamış oldukları tüm hizmetleri için aldıkları komisyonlardır. İşletmeler yapılan kredi sözleşmeleri ile ilgili olarak komisyon olarak belirli ücretleri kredi verene öderler. İşletmelerin, özellikle kamu kurumlarına vermiş oldukları teminat mektupları da bankalar aracılığıyla yapılan bir çeşit borçlanma işlemidir. İşletme, bu teminat mektubu ile bir nakit girişi sağlamasa da, yapmayı veya ödemeyi taahhüt ettiği bir sorumluluk altına girmektedir. Bu yüzden teminat mektubu vermek bir çeşit borçlanma işlemidir. Bankalar vermiş oldukları teminat mektupları karşılığında komisyon talep edebilirler, bu komisyon da borçlanma maliyetidir.

Komisyon giderlerinin başka bir şekli de factoring işlemlerinde meydana gelmektedir. Satıcı işletmenin alacaklılarının sayısı, kestiği fatura miktarı, fatura tutarlarının büyüklüğü, alacaklarının tahsil süresi, müşteri riski, ortalama stok devir süresi, müşteri sayısı, vadeli satış koşulları, talep edilen hizmetin niteliği gibi faktörler dikkate alınarak satıcı firmaya factor tarafından factoring komisyonu hesaplanır ve bu bedel satıcı firmadan talep edilmektedir.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ Sevilengül, *Genel Muhasebe*, s.678.

¹⁰⁵ Demir ve Sipahi, s.6.

2.2.5. Finansal Kiralamada Borçlanma Maliyetleri

Finansal kiralama, bir tarafa kiralama konusu malın belirlenen çerçevede serbestçe kullanım imkanını tanıyan, diğer tarafa mülkiyeti elinde bulundurmasına karşılık olarak kendisine kira ödemesinde bulunulma hakkı tanıyan bir sözleşmedir. Finansal kiralama bu yüzden, bir varlığın kullanım hakkının belirli bir süre için ve bir bedel karşılığı devredilmesiyle taraflar arasında bir borç-alacak ilişkisi doğurmaktadır. Bu borç-alacak ilişkisine bağlı olarak, varlığın kiralama yoluyla kullanım hakkını devralan kişi bu varlık için belirlenen bir bedel ve bu bedel üzerinden hesaplanan bir faiz ödemektedir.¹⁰⁶

319 Sıra No'lu VUK Genel Tebliği'ne göre, finansal kiralama işlemlerinin, esas olarak bir kredi işleminden farkı yoktur. Dolayısıyla ile kiralayana ödenecek finansman giderinin faiz kısmının da ileriki tarihlerde ödenecek banka kredi faizlerinden farkı olmayacaktır.¹⁰⁷ Dolayısıyla ile ödenen faizin, finansal kiralamanın bir finansman kaynağı olması nedeniyle borçlanma maliyeti olarak kabul edilmelidir.

2.3. VARLIKLARIN ELDE EDİLMELERİYLE İLGİLİ BORÇLANMA MALİYETLERİ

2.3.1. Stok Alımlarından Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri

Stoklar; işletmelerin dönen varlıkları arasında yer alan ve en fazla bir yıl içerisinde tüketilmesi veya elden çıkarılması yada elden çıkarılarak paraya çevrilmesi düşünülen varlıklar¹⁰⁸ olup; işletmenin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, yan ürün, artık, hurda gibi varlıkları kapsamaktadır.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ Harun Kaynak, "Finansal Kira Giderlerinin Maliyetlerle İlişkisi", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 90, (Haziran 2000), s.138.

¹⁰⁷ Emrah Aygül, "Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Parasal Olmayan Kıymet Midir?", **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 12, (Aralık 2004), s.19.

¹⁰⁸ Kieso ve Weygandt, **Intermediate Accounting**, Sixth Edition, John Wiley&Sons Publications, 1989, s.175.

¹⁰⁹ Lazol, *Genel Muhasebe*, s.74.

Üretim işletmelerinde stoklar; üretim faaliyetlerinde kullanılan ve tüketilen hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve üretim sürecinde meydana gelen hurda ve atıklardır. Ticaret işletmelerinde ise stoklar öncelikle ticari mal kalemlerinden oluşmaktadır.

Stoklar hesabını oluşturan başlıca stok kalemleri aşağıdaki gibidir:

a- İlk Madde ve Malzeme:

İşletmenin üretim faaliyetlerinde kullanmak ve tüketmek üzere temin ettiği hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi, ambalaj malzemesi ve diğer malzemelerin izlendiği hesaptır.¹¹⁰

İlk madde ve malzemeler üretim işletmelerinde, üretim safhasında kullanılan ve mamul bünyesine doğrudan giren maddelerdir. Yardımcı maddeler, üretilen mamul yada hizmetin bünyesine endirekt olarak katkıda bulunan maddelerdir. Malzemeler ise, işletmenin faaliyet konusu olan işlemlerin yürütülmesine yardımcı olan fakat ilk madde ve yardımcı maddeler gibi üretilen mal yada hizmetin bünyesine doğrudan doğruya girmeyen işletme, büro ve ambalaj malzemeleridir.

b- Yarı mamuller

Henüz tam mamul haline gelmemiş ancak direkt ilk madde ve malzeme ile direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden belirli oranda pay almış üretim aşamasındaki bitmemiş mamullerdir.¹¹¹

c- Mamuller

İşletmenin satmak amacıyla üretim çalışmalarının sonucunda elde edilen ve satışa hazır hale gelmiş varlıklardır.¹¹²

---

¹¹⁰ İldır, s.34.

¹¹¹ Kalenderoğlu, s.145.

¹¹² Lazol, *Genel Muhasebe4*, s.75.

d- Ticari Mallar

Ticari işletmeler tarafından kar elde etmek amacı ile satın alınan ve üzerinde herhangi bir işlem yapılmadan aynen satılacak olan varlıklardır.¹¹³ Ticari malları ticaret şirketleri alıp satabileceği gibi, üretim yapan işletmeler de yeni bir mal alıp, üzerinde hiçbir işlem yapmadan kar amacı ile satabilmektedir.

Stoklar dönen varlıklar grubunda, işletme ve çalışma sermayesini etkileyen çok önemli hesap grubudur; bu yüzden stoklar, işletmenin faaliyetlerini sürdürmek üzere mutlak surette ihtiyaç duyduğu varlıklardır. İşletme, ister bir üretim işletmesi, ister ticaret işletmesi olsun; her işletme için stoklar işletmenin finansal durumunu ve kar etme durumunu etkileyen en önemli etkenlerden biridir.

İşletmeler ihtiyaçları olan bu varlıkları özkaynakları ile özkaynaklarının yetmediği durumlarda ise yabancı kaynaklardan borçlanmak sureti ile karşılayabilirler. İşletmenin finansman şekli işletmenin yönetim politikalarına ve yönetim şekillerine göre farklılık göstermektedir.

Stoklar işletmenin dönen varlıkları arasında yer alırlar ve genellikle işletmenin kısa vadeli borçları ile finanse edilmeleri gerekmektedir, bu sağlanmadığı takdirde işletmede varlık çarpıklığı meydana gelmektedir.

Stokların yabancı kaynak kullanılarak satın alınması, yabancı kaynak kullanımına bağlı olarak bir takım borçlanma maliyetlerini de beraberinde getirmektedir.¹¹⁴

- Yabancı para kullanılarak alınan alımlarda (özellikle kredili alımlarda) ortaya çıkan kur farkları,
- Varlığın satın alınması sırasında satıcı firmanın borçlanılan tutara ilişkin olarak tahakkuk ettirdiği vade farkları,

---

¹¹³ Ataman, *Genel Muhasebe Cilt 1, Muhasebede Dönemiçi İşlemleri*, s.139.

¹¹⁴ Feriştah Sönmez, “13 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı – Stoklar”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 3, Sayı: 9, (Mayıs 2003), s.7.

- Komisyon giderleri,
- Stok alımlarının, banka veya diğer kredi kurumlarından fon sağlama suretiyle elde edilmesinde ortaya çıkan kredi faizleri.

Stok elde edilmesinde kullanılan yabancı kaynaklar çeşitlilik göstermektedir. İşletmeler stok alımlarında çok yaygın olarak satıcı kredilerini kullanırlar. Gerek işletmenin nakit yetersizliği, gerekse ekonomik koşulların gidişatından dolayı günümüzde kredili alım ve satım oldukça yaygın hale gelmiştir. Bu vadeli alımlar da bir çeşit borçlanma olduğundan beraberinde bir takım maliyetler getirmektedir. Ticari kredi olarak tanımlanan bu borçlanmalar stoklarla ilgili olarak vade farkı, faiz gibi ek maliyetler doğurmaktadır.

Stok alımlarında ticari kredi kullanmak yerine, finansmanın banka veya benzeri kredi kurumlarından sağlanması halinde ise yukarıda da belirtildiği gibi stoğa bağlı olarak kredi faizi ve çeşitli komisyonlar gündeme gelmektedir.

Yabancı para ile yapılan her türlü borçlanmalarda da, ki bu borçlanma ister yurtiçinden ister yurtdışından olsun, dövize endeksli olarak ortaya çıkan kur farkı da borçlanma maliyetidir.

2.3.2. Maddi Duran Varlık Alımlarından Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri

Maddi duran varlıklar; işletmede, bir faaliyet döneminden daha uzun sürelerde işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere edinilen varlıklardır. Buna göre bir varlığın maddi duran varlık sayılabilmesi için;¹¹⁵

- Maddi bir yapıya sahip olması,
- Muhasebe kişiliğine ait bulunması,
- İşletmenin mal ve hizmet üretim faaliyetlerinde veya yönetim işlerinde kullanılmak yada kiralanmak üzere edinilmiş olması, normal çalışma

---

¹¹⁵ Sevilengül, *Genel Muhasebe*, s.421.

koşullarında satılmasının düşünülmemesi,

- Özel durumlar dışında bir yıl olarak belirlenen işletme faaliyet döneminden daha uzun bir ömre sahip olması gerekmektedir.

Maddi duran varlıklar bu özellikleri ile işletmenin mal ve hizmet üretim kapasitesi hakkında genel bir bilgi vermektedirler.

IAS 16'ya göre maddi duran varlıkların, maddi duran varlık olarak işletme aktifine kaydedilebilmesi de;¹¹⁶

- Varlıklarla ilgili gelecekteki ekonomik yararlarından işletmenin yararlanması söz konusu olduğu durumlarda,
- Bu varlığın işletmeye maliyetinin güvenilir bir biçimde ölçüldüğü durumlarda mümkün olabilmektedir.

Tekdüzen Hesap Planı'nda izlenen maddi duran varlıklar aşağıdaki gibidir:

a- Arazi ve Arsalar

Şehir içinde veya şehir dışında tarım çalışmalarına ayrılmış olan veya bölümlenerek arsalar haline getirilmeye elverişli bulunan geniş yeryüzü parçalarına "arazi" adı verilmektedir. Arsa ise; şehir kasaba veya köy sınırları içinde olup; binalar, bürolar, fabrikalar vb. inşaata ayrılmış yeryüzü parçalarıdır. Arazi ve arsalar için amortisman ayrılmamaktadır.¹¹⁷

b- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri

İşletme çalışmalarının gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak üzere yeraltında ve yerüstünde; boşluk, su, toprak ve kayalarla ayrılmış alanları birbirine bağlamak amacıyla yapılan; yatay, düşey bölmeler, bağlantılar ve örtüler ile düzeltme, kazı ve delme yoluyla meydana getirilen kütle, hacim ve alanlar yeraltı ve yerüstü

---

¹¹⁶ Feriştah Sönmez, "8 No'lu Muhasebe Standardı Kapsamında Yer Alan Maddi Duran Varlıklar (UMS-16 İle Karşılaştırmalı Olarak)", **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı: 11, (Ocak 2004), s.83.

¹¹⁷ Sevilengül, *Genel Muhasebe*, s.421.

düzenlerini oluşturmaktadır. Örnek olarak yeraltı düzenlerine; kanallar, bacalar v.b.; yerüstü düzenlerine; pistler, iskeleler, spor sahaları, rıhtımlar v.b. verilebilir.¹¹⁸

c- Binalar

İşletme faaliyetlerinin sürdürülmesinde yararlanılan veya kiraya verilen binalarla, bunları tamamlayıcı parçası niteliğinde olan her türlü sosyal ve idari eklentilerdir.¹¹⁹

d- Tesisler, Makineler ve Cihazlar

Tesisler; bir makinenin doğurduğu enerjiyi ileten, dağıtan veya bir makinenin gördüğü işi uzağa taşıyan, makineler arasındaki düzeni sağlayan (su, buhar, elektrik, telefon, ısıtma v.b.) varlıklardır.

Makineler; kendi kendine, düzgün ve bir örnekte olmak üzere, maddelere biçim veren veya biçimini değiştiren, yeraltından çıkaran, enerjiyi harekete dönüştüren veya enerji alıcısının hareketlerini iş gören parçaya ileten (torna, matkap, dikiş makinesi, kazıcı ve yükleyici vb.) aygıtlardır.¹²⁰

Cihazlar; birkaç aletin uygun bir biçimde eklenmesinden meydana gelen ve belli bazı işlemlerin yapılmasına yarayan (röntgen cihazı, gaz ölçme cihazı vb.) takımlardır.

e- Taşıtlar

İşletmeye veya müşteriye ait stokların, işletme personelinin veya yolcuların taşınmasında kullanılan otomobil, otobüs, kamyon, gemi, uçak vb. gibi tüm taşıma araçlarıdır.¹²¹

f- Demirbaşlar

İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve

---

¹¹⁸ Sevilengül, *Genel Muhasebe*, s.421.

¹¹⁹ Lazol, *Genel Muhasebe*, s.142.

¹²⁰ Sevilengül, *Genel Muhasebe*, s.422.

¹²¹ Kalenderoğlu, s.171.

cihazları ile döşeme ve mobilyalardır.

İşletmeler için maddi duran varlıklar hem kuruluş aşamasında, hem de işletme faaliyetlerinin yürütülmesi aşamasında çok önemli varlıklardır. Çünkü maddi duran varlıklar, toplam varlıklar kapsamında önemli bir pay oluşturduğundan mali durumun belirlenmesinde büyük önem taşımaktadır.¹²²

Maddi duran varlıklar özellikleri gereği likiditesi düşük varlıklardır. Bu yüzden maddi duran varlıkların finansmanında özkaynaklar ve uzun vadeli borçların yani devamlı sermayenin kullanılması daha uygun olmaktadır. Maddi duran varlıkların finansmanında kısa vadeli yabancı kaynakların kullanılması işletmenin borç ödeme gücünü azaltıp, nakit sıkıntısına düşürebileceğinden doğru bir finansman şekli değildir.

Maddi duran varlıkların finansmanında kullanılan yabancı kaynaklar, stokların finansmanında kullanılan yabancı kaynaklardan çok farklı olmamakla birlikte, tek fark kullanılan yabancı kaynağın vadesi ile ilgilidir; stokların finansmanında kısa vadeli, maddi duran varlıkların finansmanın uzun vadeli yabancı kaynaklar kullanılmaktadır. Borçlanılan tutar; ister ticari kredi şeklinde olsun, ister banka veya benzeri kredi kurumlarında sağlansın maddi duran varlık alımları ile ilgili;

- Borçlanılan tutar üzerinden hesaplanan faiz giderleri,
- Borçlanmalara ilişkin ödenen komisyon ücretleri,
- Satıcı faturasında yer alan vade farkları,
- Yabancı paralı işlemlerde kur dalgalanmaları sonucunda oluşan kur farkları,

borçlanma maliyeti olarak işletmeye ek bir yük getirecektir.

---

¹²² Sönmez, *8 No'lu Muhasebe Standardı Kapsamında Yer Alan Maddi Duran Varlıklar (UMS-16 İle Karşılaştırmalı Olarak)*, s.84.

2.3.3. Finansal Kiralama (Leasing) Kullanılmasından Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri

İşletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan yatırımlarını özkaynaklardan finanse etmeleri pek çok sıkıntıyı beraberinde getirmektedir. Yeterli sermaye birikiminin olmadığı ülkemizde, sermayenin duran varlıklara bağlanması işletmeleri likidite güçsüzlüğüne düşürmesi nedeniyle özkaynaklar ile finansman işletme sahipleri tarafından tercih edilmemektedir. Banka kredisi ile yatırımların finanse edilmesinin ise ülkemizdeki bankacılık sektörünün işleyişi dikkate alındığında her zaman tercih edilebilecek bir seçenek olmadığı görülmektedir. Ekonomik istikrarın çeşitli nedenlerle hassas dengelere bağlı olduğu ülkemizde, yatırımların orta ve uzun vadeli kaynaklarla yapılması oldukça önemlidir. Bunun için alternatif finansman tekniklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alternatiflerden bir tanesi de finansal kiralama yani leasing'dir.

Finansal kiralama işlemi; kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen ve belirli bir iktisadi varlığın kullanım hakkını, belirli bir süre için, genellikle dönemsel ödemeler karşılığında kiracıya devreden yazılı bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır.¹²³

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile ulaşılmak istenen amaç; işletme veya girişimcinin kendi özvarlığını kullanmadan veya mevcut kredi imkanını tüketmeden işletmenin ihtiyacı olan bir yatırımın bir bütün olarak tek bir kalem halinde gerçekleştirilebilmesi olup, böylece yatırım ve yenileme ihtiyacı olan ancak bunun için yeterli mali imkana sahip olmayan işletmeler için önemli finansman imkanı yaratılması ve işletmenin ağır bir finansman yükünden kurtulmasıdır.¹²⁴

Finansal kiralama, özellikle sabit varlık yatırımlarının kiralananak elde edilmesinin sağlandığı, esasen sabit varlıkların borçla edinilmesini sağlayan orta ve

---

¹²³ İbrahim Kara, "Leasing İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi (ABD Uygulaması)", **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi**, Sayı: 3, (Ocak 2001), s.58.

¹²⁴ Ali Tuğlu, "Finansal Kira İşlemlerinde KDV Uygulaması", **Vergi Dünyası**, Sayı: 267, (Kasım 2003), s.69.

uzun vadeli bir finansman türüdür.¹²⁵

Finansal kiralama işlemi 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile düzenlenmiş olan bir “finansman sağlama” şeklindedir. Finansal kiralama bu yönüyle basit bir kiralama şekli olmanın yanında bir kredilenme yada taksitli satış niteliği de taşımaktadır.¹²⁶

Tekdüzen Hesap Planı’na göre; finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren ve henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetleri, vadelerine göre 302. – 402. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Hesabı’nda izlenmektedir.¹²⁷

İşletme, finansal kiralama işlemi kullanarak bir varlık edinir ve aslında mülkiyet hakkı olmaksızın elinde tutmaktadır. Varlık, işletme aktifinde muhasebeleştirilir ve işletmenin mülkiyetinde bulunan diğer varlıklar gibi bu varlık için de amortisman ayırma yetkisine işletme sahip olur. Bunun karşılığında bu varlık için kiralama tutarı kadar borçlanılmış olur ve işletme bu borcunu diğer borçları ile birlikte pasifinde göstermektedir. Her kira ödemesi yapıldığında, bunun bir kısmı borç ödemesi bir kısmı ise faiz ödemesi olacaktır. Bu yüzden finansal kiralama işlemi işletmeye bir borç yükü getirmekte ve borçlanılan tutara ilişkin olarak ortaya çıkan tüm faiz yükü ve yabancı paralı işlemlerden dolayı oluşan kur farkı da borçlanma maliyeti olarak nitelendirilebilmektedir.

Mevzuatımızda, leasing şirketlerine ödenen kiralar mahiyetleri icabı yabancı kaynak kapsamında değerlendirilmektedir.¹²⁸

---

¹²⁵ Taylan A. Altıntaş, “Son Düzenlemeler Çerçevesinde Kiraya Veren ve Kiracı Açısından Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 14, Sayı: 66, (Ocak – Şubat – Mart 2004), s.2.

¹²⁶ Aydemir, s.19.

¹²⁷ Nuran Cömert Doyrangöl, “Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 64, (Temmuz – Ağustos – Eylül 2003), s.6.

¹²⁸ A. Ercan Alptekin, “Finansman Giderleri Kısıtlaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 88, (Nisan 2000), s.167.

III. BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

1. TÜRK MEVZUATI'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN ESASLAR

1.1. SERMAYE PİYASASI KANUNU'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

1.1.1. Sermaye Piyasası'nda Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ'indeki Borçlanma Maliyetleri

Borçlanma maliyetleri ve muhasebeleştirilmesi hususuna, Sermaye Piyasası Kanunu'nda Seri XI, No 25 Sermaye Piyasası'nda Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ'in, "Borçlanma Maliyetleri" başlığı altında 10. kısmında yer verilmiştir.

1.1.1.1. Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.¹²⁹

Borçlanma maliyetleri; borçlanılan fonlar nedeniyle katlanılan faiz ve diğer maliyetleri ifade etmektedir.¹³⁰

Tebliğe göre borçlanma maliyetlerinin kapsamı aşağıda belirtilen unsurları içermektedir:¹³¹

---

¹²⁹ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 8.

¹³⁰ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 10.

¹³¹ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 11.

- Bankalardaki mevcut hesap bakiyelerini aşacak şekilde çekilen para tutarları ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,
- Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,
- Borç anlaşmalarına ilişkin katlanılan ilave maliyetlerin itfaları,
- Tebliğin “Finansal Kiralama” başlıklı kısmı ile uyumlu olarak mali tablolara alınan finansal kiralama işlemlerine ilişkin finansman giderleri,
- Faiz maliyetlerinde bir düzeltme olarak dikkate alındığı sürece, yabancı para cinsinden borçlanmalar nedeniyle ortaya çıkan kur farkları.

Özellikli varlık; amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır.¹³²

Özellikli varlıklara örnek olarak,¹³³

- Satılabilir hale getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar,
- Üretim tesisleri,
- Enerji üretim santralleri,
- Yatırım amaçlı gayrimenkuller verilebilmektedir.

Diğer yatırımlar ile imal edilmesi veya üretilmesi kısa süre alan, rutin şekilde imal edilen stoklar ile süreklilik arz edecek şekilde büyük miktarlarda üretilen stoklar özellikli varlık olarak kabul edilmemektedir. Elde edildiklerinde, amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır olan varlıklar da özellikli varlık değildir.

---

¹³² Pricewaterhouse Coopers, “Sermaye Piyasası’nda Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Seri: XI, No.25”, <http://www.pwc.com/Tr/tur/about/events/-training/spk.pdf>, (12.08.2005), s.29.

¹³³ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 12.

1.1.1.2. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

1.1.1.2.1. Temel Yöntem

Bu yönteme göre borçlanma maliyetleri, katlanılan dönem içerisinde gider olarak mali tablolara alınır. Buna ilişkin uygulanan muhasebe politikaları mali tabloların dipnotlarında açıklanmalıdır.¹³⁴

1.1.1.2.2. Alternatif Yöntem

Bu yönteme göre ise, aktifleştirilecek kalemler hariç olmak üzere, borçlanma maliyetleri katlanılan dönem içerisinde gider olarak mali tablolara alınmaktadır.¹³⁵

Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkisi bulunan borçlanma maliyetleri o özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilmektedir. Aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetlerinin tutarı bu kısım hükümleri çerçevesinde belirlenmektedir.¹³⁶

Bu yöntemde, özellikli varlıklarla doğrudan ilişkili borçlanma maliyetleri, doğrudan ilgili bulunduğu özellikli varlığın maliyetine dahil edilmektedir. Borçlanma maliyetlerinin ve bu maliyetlerin ilave edildiği varlığın işletmeye gelecekte ekonomik yarar sağlamasının muhtemel olması ve maliyetlerinin güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi halinde, borçlanma maliyetleri ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilmektedir. Bunun dışındaki borçlanma maliyetleri katlanılan dönem içerisinde gider olarak mali tablolara alınmaktadır.¹³⁷

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde, işletme yönetimi tarafından bu yöntemin esas alınması durumunda; bu yöntemin “Tutarlılık Kavramı” çerçevesi içerisinde işletmenin tüm özellikli varlıklarının elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetlerinin tamamına uygulanması şarttır.¹³⁸

---

¹³⁴ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 13.

¹³⁵ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 14.

¹³⁶ Pricewaterhouse Coopers, s.29.

¹³⁷ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 14.

¹³⁸ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 14.

1.1.1.3. Aktifleştirmeye İlişkin Esaslar

1.1.1.3.1. Aktifleştirmeye Uygun Borçlanma Maliyetleri

Özellikli bir varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri; işletmenin o özellikli varlığa ilişkin harcamayı yapmadığı takdirde katlanmaktan kaçınabileceği borçlanma maliyetleridir.¹³⁹

Bir işletmenin hususi olarak belirli bir özellikli varlığın elde edilmesi amacıyla borçlandığı durumlarda, o özellikli varlıkla doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri kolaylıkla belirlenebilmektedir.¹⁴⁰

Bazı durumlarda ise, belirli borçlanmalar ile özellikli bir varlık arasında doğrudan ilişkinin ortaya çıkarılması ve işletmenin o özellikli varlığa ilişkin harcamayı yapmadığı takdirde katlanmaktan kaçınabileceği borçlanmalar açık olmayabilir. Böyle bir zorluk;¹⁴¹

- Bir işletmenin finansman faaliyetlerinin merkezi olarak koordine edildiği,
- Grubun, değişik faiz oranlarında borçlanmak amacıyla çeşitli borçlanma araçları kullandığı ve elde edilen fonların grup içerisindeki diğer işletmelere çeşitli koşullarda transfer edildiği,
- Yüksek enflasyon veya döviz kurlarında önemli dalgalanmaların olduğu dönemlerde işletmelerin yabancı para cinsinden veya yabancı paraya endeksli olarak borçlandığı,

durumlarda ortaya çıkabilir. Böyle hallerde, özellikli bir varlığın elde edilmesiyle doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetlerinin tutarının belirlenmesi zor olacağından, taktir mekanizmasının uygun bir şekilde kullanılması şart olmaktadır.¹⁴²

¹³⁹ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 15.

¹⁴⁰ Feriştah Sönmez ve Fettah Açıan, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 14, Sayı: 68, (Temmuz – Ağustos – Eylül 2004), s.3.

¹⁴¹ Sönmez ve Açıan, s.3.

¹⁴² SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 15.

Bu tebliğin ayrıntılı olarak düzenlediği şekliyle; bir işletmenin finansman faaliyetleri bir merkezde toplanmışsa veya ülkemizdeki gibi mali sektördeki borçlanma maliyetleri çok değişkense veya yüksek enflasyon ile döviz kurları önemli dalgalanmalar gösteriyorsa, bu durumlarda genel borçlanma ile özellikli varlık arasında doğrudan ilişkinin ortaya çıkması zor olduğundan, taktir mekanizmasının “uygun şekilde” kullanılacağı belirtilmektedir.¹⁴³

Bir işletmenin hususi olarak, belirli bir özellikli varlığın elde edilmesi amacıyla borçlandığı durumlar için geçerli olmak üzere, o özellikli varlığa ilişkin aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetleri tutarı; cari dönem süresince söz konusu borçlanmalardan kaynaklanan gerçek borçlanma maliyetlerinden, bu borçlanmalardan temin edilen fonların varsa geçici olarak değerlendirildiği yatırımlardan elde edilen gelirlerin düşülmesi suretiyle belirlenir.¹⁴⁴

Borçlanmaların özellikli bir varlıkla ilgili olarak değil de genel olarak yapıldığı ve temin edilen fonların bir kısmının özellikli bir varlığın temin edilmesinde kullanıldığı, ancak o özellikli varlık ile temin edilen fonlar arasında açık ve doğrudan ilişki kurulmadığı durumlarda; aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetlerinin tutarı, o varlığa ilişkin yapılan harcamalara aktifleştirme oranı uygulanarak belirlenmektedir. Aktifleştirme oranı; işletmenin özellikli bir varlığın elde edilmesine yönelik hususi borçlanmaları dışındaki, o dönem süresinde mevcut olan borçlanmalarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetleri tutarı, o dönem boyunca katlanılan borçlanma maliyetlerinin tutarını aşamaz.¹⁴⁵

Örneğin; 01.01.2001 tarihinde bir üretim santralinin inşasına başlanmıştır. İnşaatın tamamlanmasının üç yıl süreceği beklenmektedir. Aynı dönemde işletme üç ayrı borçlanma ve faiz oranı üzerinden genel borçlanmaya gitmiştir.

---

¹⁴³ Sönmez ve Açan, s.3.

¹⁴⁴ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 15.

¹⁴⁵ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 15.

	ANAPARA	VADE	YILLIK FAİZ %
1. Kredi 01.01.2001 tarihinde alınmıştır	150.000 YTL.	12 ay	84
2. Kredi 01.03.2001 tarihinde alınmıştır	200.000 YTL.	24 ay	72
3. Kredi 01.10.2001 tarihinde alınmıştır	100.000 YTL.	36 ay	60

Bu genel borçlanmadan yıl içinde enerji üretim santraline yapılan harcamalar aşağıdaki gibidir:

01.04.2001 tarihinde 100.000 YTL.

01.07.2001 tarihinde 100.000 YTL.

01.10.2001 tarihinde 100.000 YTL.

Alınan kredilerin ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti ise,

	ANAPARA	(1) YILLIK FAİZ %	(2) SERMAYENİN AĞIRLIĞI %	(1x2) AĞIRLIKLI ORTALAMA MALİYET %
1. Kredi 01.01.2001 tarihinde alınmıştır	150.000 YTL.	84	34	28
2. Kredi 01.03.2001 tarihinde alınmıştır	200.000 YTL.	72	44	32
3. Kredi 01.10.2001 tarihinde alınmıştır	100.000 YTL.	60	22	13
Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti				73

Özellikli varlığın finansmanında kullanılan fonların tarihleri de dikkate alındığında aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri;

TARİH	KULLANILAN KREDİ TUTARI	KULLANIM SÜRESİ	AĞIRLIKLİ ORTALAMA SERMAYE MALİYETİ %	AKTİFLEŞTİRİLECEK BORÇLANMA MALİYETLERİ
01.04.2001	100.000 YTL.	9 ay	73	54.750 YTL. ((100.000x0,73)/12)x9
01.07.2001	100.000 YTL.	6 ay	73	36.500 YTL. ((100.000x0,73)/12)x6
01.10.2001	100.000 YTL.	3 ay	73	18.250 YTL. ((100.000x0,73)/12)x3
TOPLAM	300.000 YTL.			109.500 YTL.

İşletmenin 31.12.2001 tarihinde toplam finansman giderleri;

	ANAPARA	VADE	YILLIK FAİZ %	KULLANIM SÜRESİ	DÖNEME İLİŞKİN FAİZ %
1. Kredi 01.01.2001 tarihinde alınmıştır	150.000 YTL.	12 ay	84	12 ay	84
2. Kredi 01.03.2001 tarihinde alınmıştır	200.000 YTL.	24 ay	72	10 ay	60 (0,72/12)x10 ay
3. Kredi 01.10.2001 tarihinde alınmıştır	100.000 YTL.	36 ay	60	3 ay	15 (0,60/12)x3 ay

1. Kredi	150.000 x 0,84 =	126.000 YTL.
2. Kredi	200.000 x 0,60 =	120.000 YTL.
3. Kredi	100.000 x 0,15 =	15.000 YTL.
<hr/>		
Toplam		261.000 YTL.
Aktifleştirilen Borçlanma Maliyeti		(109.500 YTL.)
Dönem Gideri		151.500 YTL.

1.1.1.3.2. Özellikli Bir Varlığın Kayıtlı Değerinin Geri Kazanılabılır Tutarından Yüksek Olması

Özellikli bir varlığın kayıtlı değerinin veya beklenen nihai maliyetinin o özellikli varlığın geri kazanılabilir tutarını* veya net gerçekleşebilir değerini* aşması halinde; kayıtlı değer bu tebliğin diğer ilgili kısımlarında yer alan hükümlerle uyumlu olarak azaltılmaktadır. Bazı durumlarda, bu değer azalışları yine bu tebliğin diğer ilgili kısımlarında yer alan hükümlere uygun olarak iptal edilmektedir.¹⁴⁶

1.1.1.3.3. Aktifleştirmeye Başlanması

Özellikli bir varlığın maliyetinin bir parçası olarak, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine şu durumlarda başlanmaktadır:¹⁴⁷

- Varlık için harcama yapıldığında,
- Borçlanma maliyetleri tahakkuk ettiğinde,
- Amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için gereken faaliyetlere başlandığında.

Özellikli bir varlıkla ilgili olarak yapılan harcamalar sadece, bir nakit ödemesi,

* Geri Kazanılabılır Tutar; bir varlığın veya nakit yaratan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden büyük olanıdır. (TMS 36, Madde 6).

* Net Gerçekleşebilir Değer; işin normal akışı içinde, tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış giderleri toplamının, düşürülmesiyle elde edilen tutarı ifade eder. (TMS 2, Madde 6).

¹⁴⁶ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 16.

¹⁴⁷ Pricewaterhouse Coopers, s.29.

diğer varlıkların transferi veya faize dayalı borçlanma yapılması ile sonuçlanan harcamaları içermektedir. Özellikle varlığa ilişkin alına hak edişler ile devlet teşvik ve sübvansiyonları harcama tutarından düşülmektedir. Önceden aktifleştirilen borçlanma maliyetleri dahil bir varlığın hesap dönemi içindeki ortalama kayıtlı değeri tutarı, ilgili dönemde işletmeler tarafından aktifleştirme oranı uygulanacak tahmini harcama tutarı olarak kabul edilebilmektedir.¹⁴⁸

Özellikli bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için gerekli faaliyetler, o varlığın fiziki inşasından önceki veya sonraki faaliyetleri de kapsayabilmektedir. Fiziki inşaya başlamadan önce izin alınmasına yönelik faaliyetler gibi, fiziki inşaya başlanılmasından önceki teknik ve idari çalışmalar bu kapsamda yer almaktadır. Ancak bu tür faaliyetler, varlığın durumunu değiştiren herhangi bir üretim veya gelişme olmadan varlığın elde bulundurulması durumunu kapsamamaktadır. Örneğin; bir arazinin inşaata hazır hale getirilmesi veya geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin devamı süresince, borçlanma maliyetleri aktifleştirilebilirken, bu arazinin geliştirilmesine yönelik herhangi bir faaliyet olmaksızın inşaat amacıyla elde tutulması durumunda, herhangi bir borçlanma maliyeti arazinin maliyetine dahil edilmemektedir.¹⁴⁹

1.1.1.3.4. Aktifleştirmeye Ara Verilmesi

Fiili gelişme faaliyetlerine uzun bir süre ara verildiği dönemde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi durdurulmaktadır.¹⁵⁰

Özellikli bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için gerekli faaliyetlere uzun bir süre ara verildiği dönemde, borçlanma maliyetleri tahakkuk edebilmektedir. Bu tür maliyetler, kısmen tamamlanmış varlıkların elde bulundurulmasından kaynaklanan maliyetler olup aktifleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Ancak önemli nitelikteki teknik ve idari çalışmaların devam ediyor olması halinde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmemektedir. Ayrıca, varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi

---

¹⁴⁸ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 17.

¹⁴⁹ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 17.

¹⁵⁰ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 18.

sürecindeki geçici bir gecikmenin bu sürecin kaçınılmaz bir parçasını oluşturduğu durumlarda da borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilmektedir. Örneğin; stokların olgunlaşması için gereken dönemler süresi boyunca veya coğrafi bir bölgede inşa edilmekte olan köprü inşasının yüksek su seviyesi nedeniyle geciktiği dönemler süresince o coğrafi bölgede, yüksek su seviyesi söz konusu inşa döneminde olağan bir durum olması halinde aktifleştirmeye devam edilmektedir.¹⁵¹

1.1.1.3.5. Aktifleştirmeye Son Verilmesi

Özellikli bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için gerekli faaliyetlerin tamamen bitirilmesi durumunda, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmektedir.¹⁵²

Özellikli bir varlığa ilişkin gerekli fiziki inşanın tamamlanması durumunda, o varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale geldiği kabul edilmektedir. Özellikle varlıkla ilgili rutin idari çalışmaların sürdürülmesi veya kullanıma engel olmayacak nitelikteki dekorasyon ve benzeri küçük faaliyetlere devam edilmesi, fiziki inşanın tamamlanmadığı şeklinde değerlendirilmemektedir.¹⁵³

Özellikli bir varlığın inşasının bölümler halinde tamamlandığı ve diğer bölümlerde inşa faaliyetleri sürerken her iki bölümün ayrı olarak kullanılmasının mümkün olduğu durumlarda; varlığın bir bölümünün amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için gerekli faaliyetlerinin tamamına yakın bir şekilde bitirilmesi durumunda, varlığın o bölümüne ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmektedir. Örneğin; her biri bağımsız kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş kompleksi bu tür özellikli varlıklar arasında yer alırken, üretim bandı gibi, aynı tesisin farklı bölümlerinde birbirini takip eden çeşitli süreçler içeren endüstriyel bir tesisin, amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için, o tesisin her bir bölümünün bütünüyle tamamlanmış olması şarttır.¹⁵⁴

---

¹⁵¹ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 18.

¹⁵² SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 19.

¹⁵³ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 19.

¹⁵⁴ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 19.

1.1.1.4. Kamuya Açıklanacak Hususlar

Borçlanma maliyetleri ile ilgili aşağıda yer alan bilgilerin mali tabloların dipnotlarında açıklanması zorunludur.¹⁵⁵

- Borçlanma maliyetlerine ilişkin belirlenen muhasebe politikası,
- Dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı,
- Aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetlerinin tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirme oranı.

1.1.2. Borçlanma Maliyetlerinin Sermaye Piyasası Hükümlerine Göre Muhasebeleştirilmesi

Seri XI, 25 No’lu SPK Tebliği’ne göre borçlanma maliyetlerinin varlığın maliyetine eklenebilmesi için, varlığın elde etme maliyeti ile borçlanma maliyeti arasında açıkça ve net olarak ilişki kurulabilmelidir. Bu tebliğde borçlanma maliyetleri olarak; borçlanılan tutar ile ilgili üç adet gider unsuru varlığın türüne bakılmaksızın yani stok veya maddi duran varlık ayrımı yapılmaksızın, varlıkla direkt ilişkisinin kurulabilmesi durumunda, aktifleştirilebileceği belirtilmiştir.¹⁵⁶ Bunların dışında kalan borçlanma maliyetlerinin, ilgili dönemin giderleri olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.¹⁵⁷

Bu gider unsurları ise;

- Kur farkları,
- Vade farkları,
- Faiz giderleri, olarak belirtilmektedir.

---

¹⁵⁵ SPK Tebliği Seri XI, No 25, 10. Kısım, Madde 20.

¹⁵⁶ Abitter Özulucan ve Zeki Doğan, “SPK, VUK ve TMS – 14 Çerçevesinde Borçlanma Maliyetlerinin Karşılaştırılması ve Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 10, (Nisan 2001), s.86.

¹⁵⁷ Yüksel Koç Yalkın, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 1, Sayı: 1, (Nisan 2000), s.10.

Bu tebliğdeki hükümlere göre; maddi duran varlıklar, iştirakler, bağlı ortaklıklar ile diğer ortaklıklar ve stoklar ile ilgili borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi yöntemlerine aşağıda yer verilmiştir.

1.1.2.1. Maddi Duran Varlıklar

SPK mevzuatı maddi duran varlıkların elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilmesini öngörmüştür. Buna göre; maddi duran varlıkların aktife alındığı tarihe kadar oluşan ilgili varlıklarla ilişkili vade farkları, kur farkları, faiz giderleri vb. giderler varlığın maliyetine eklenmektedir. Yani, varlığın işletme aktiflerine girdikten sonra oluşan faiz giderleri ve vade farkları varlığın maliyetine eklenememekte ve bu giderler dönem gideri olarak kaydedilmektedir.¹⁵⁸

Fakat SPK Tebliği 29'a göre; işletmelere maddi duran varlıkların aktifleştirilmesinden sonra meydana gelen döviz kredili borçlanma maliyetlerinin yani kur farklarının muhasebeleştirilmesinde iki seçenek tanınmıştır. Buna göre:¹⁵⁹

- Kur farkları, maddi duran varlığın bir maliyet unsuru olarak aktifleştirilerek muhasebeleştirilir,
- Kur farkları, tahakkuk ettikleri dönemin gideri olarak da muhasebeleştirilir.

Maddi duran varlıkların aktifleştirilmesinden sonra ortaya çıkan YTL'li borçlanmalardan kaynaklanan borçlanma maliyetleri ilgili oldukları dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmelidir.¹⁶⁰

Yukarıdaki açıklamalara göre, işletmenin yatırımı tamamlandıktan sonra yani maddi duran varlık işletme aktifine girdikten sonra oluşan borçlanma maliyetlerinden sadece kur farkları aktifleştirilebilmekte (istenirse dönem gideri olarak da muhasebeleştirilebilir) iken, faiz giderleri ve vade farkları dönem gideri olarak

¹⁵⁸ Feriştah Sönmez, "14 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi II", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 130, (Ekim 2003), s.185. ; Keçpe, s.5.

¹⁵⁹ Bülent Sarıgül, "Faiz Giderleri ve Kur Farklarının Muhasebeleştirme Usulünün Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Karşısındaki Durumu ve Dağıtılabilir Kar Üzerine Etkisi", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 86, (Şubat 2000), s.111.

¹⁶⁰ Yalkın, "*Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)*", s.10.

muhasebeleştirilmelidir.¹⁶¹

Örnek: A işletmesine kısa vadeli kredi ile satın alınan bir makine için, aktifleştirilme tarihinde kadar hesaplanan faiz giderleri toplamı 10.000 YTL., kur farkı toplamı ise 11.000 YTL.'dir.

Bu durumda yapılacak muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

1.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	21.000,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		21.000,00
	Kur farkı ve faiz giderinin kaydı		
2.	_____ / _____ 253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	21.000,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		21.000,00
	Kur farkı ve faiz giderinin maliyete yansıtılması		
	_____ / _____		

Örnek: Makine aktifleştirildikten sonra hesaplanan kur farkı tutarı 14.000 YTL. olarak hesaplanmıştır.

Söz konusu kur artışından doğan bu gider iki şekilde muhasebeleştirilmektedir:

a) Kur farkının makinenin maliyetine eklenmesi,

¹⁶¹ Oğuz Kemal Bulut, "Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Uluslararası Muhasebe Standartları (UFRS) ve Genel Kabul Görmüş Amerikan Muhasebe İlkeleri (US GAAP)", İstanbul: **Türkiye Bankalar Birliği**, Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, (11 – 13 Nisan 2005), s.9.

1.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	14.000,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		14.000,00
	Kur farkının kaydı		
2.	_____ / _____ 253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	14.000,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		14.000,00
	Kur farkı giderlerinin makinenin maliyetine yansıtılması		
	_____ / _____		

b) Kur farkının dönem gideri olarak kaydedilmesi;

1.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	14.000,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		14.000,00
	Kur farkı giderlerinin dönem gideri olarak kaydedilmesi		
	_____ / _____		

1.1.2.2. Stoklar

İşletmeler, elde etmek istedikleri varlıklar için ihtiyaç duydukları kaynağın temininde ya banka kredisi kullanmayı yada ilgili varlığı satın aldıkları işletmeye karşı borçlanmayı tercih etmektedirler. Ancak, finansal kaynak temininde işletmeler hangi yolu tercih ederlerse etsinler, kaynağı kullanmalarının karşılığı olarak borçlanma maliyetlerine katlanmak zorundadırlar.

SPK Mevzuatı'nda stoklarla ilgili borçlanma maliyetlerine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen, tebliğin 33/b maddesine göre, varlıkların elde edilme maliyetleri ile doğrudan ilişki kurulabilen borçlanma maliyetleri, ilgili varlığın

maliyetine eklenmektedir. Buna göre;¹⁶²

- Stokların aktife alındığı tarihten önceki dönemlere ilişkin borçlanma maliyetleri aktifleştirilmektedir.
- Stokların aktife alındığı tarihten sonraki döneme ilişkin borçlanma maliyetleri, dönem gideri olarak muhasebeleştirilmektedir.

Ancak gerek YTL., gerekse döviz üzerinden borçlanmalardan kaynaklanan borçlanma maliyetlerinin varlık aktifleştirilinceye kadar varlık maliyetinin bir parçası olarak muhasebeleştirilebilmesi, kredinin alındığı tarihle varlığın aktifleştirildiği tarih arasındaki zaman diliminin ilgili varlığın doğasından kaynaklanması durumunda mümkün olmaktadır.¹⁶³

Örnek: A işletmesinin stok edinimi ile ilgili borçlanma maliyetlerine ilişkin hesaplanan gider türleri ve tutarları;

Faiz giderleri 28.000,00 YTL.

Kur farkı 23.000,00 YTL. dir.

Borçlanma maliyetlerinin stokların aktife alındığı tarihe kadar hesaplandığı varsayıldığında;

1.	_____ / _____		
	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	51.000,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		51.000,00
	Kur farkı ve faiz giderlerinin kaydı		
	_____ / _____		

¹⁶² Özulucan ve Doğan, s.87; Yalkın, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)”, s.11.

¹⁶³ Kepçe, s.4.

2.	_____ / _____ 153. TİCARİ MALLAR	51.000,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		51.000,00
	Kur farkı ve faiz giderlerinin stok maliyetine yansıtılması		
	_____ / _____		

Borçlanma maliyetlerinin, stokların aktife alındıktan sonra hesaplandığı varsayıldığında;

1.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	51.000,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		51.000,00
	Kur farkı ve faiz giderlerinin dönem gideri olarak kaydedilmesi		
	_____ / _____		

1.1.2.3. İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Bağlı Menkul Kıymetler Kapsamında Yer Alan Diğer Ortaklıklar

Tebliğin 29. maddesinde; iştirakler, bağlı ortaklıklar ve bağlı menkul kıymetlerin elde edilme maliyeti ile değerlendirileceği belirtilmektedir.

Söz konusu varlıklar için kullanılan kredilerle ilgili olarak katlanılması gereken borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili uygulamalar maddi duran varlıklar için belirlenen kurallar ile aynıdır. Yani; kullanılan kredilerle ilgili olarak katlanılması gereken faiz harcamaları ve kur farklarının ilgili varlığın işletme aktifleri arasına alındığı tarihe kadar ortaya çıkan kısmı varlık maliyetinin bir parçası olarak muhasebeleştirilmelidir. Ancak söz konusu varlıklar aktifleştirildikten sonra ortaya çıkan faiz harcamaları ait oldukları dönemin gideri olarak muhasebeleştirilirken; bu dönemde ortaya çıkan kur farkları dönem gideri olarak muhasebeleştirilebilir veya varlık maliyetine de dahil edilebilmesi tamamen işletmelerin kararına bırakılmak üzere

kur farkları için iki seçenek tanınmıştır.¹⁶⁴

Tebliğde, bu varlıkların aktifleştirildikleri tarihten sonraki dönemden YTL kredilerden kaynaklanan borçlanma maliyetleri ile herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Buna göre, YTL kredilere ilişkin borçlanma maliyetleri aktifleştirilmemektedir.¹⁶⁵

---

¹⁶⁴ Kepçe, s.5.

¹⁶⁵ Yalkın, “*Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)*”, ss.10-11.

1.2. 23 NO'LU TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

1.2.1. Standardın Amacı

Bu standardın amacı borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin uygulamaların açıklanmasıdır. Standart, içerik yönünden sadece borçlanma maliyetleri ile ilgili olup, özkaynak maliyetlerini kapsamına almamaktadır.¹⁶⁶ Yani, standartta yabancı kaynak maliyetlerinin neler olacağı ve nasıl muhasebeleştirileceği açıklanmaktadır.¹⁶⁷

Bu standart genel olarak borçlanma maliyetlerinin gerçekleştiği anda gider olarak muhasebeleştirilmesini gerektirir. Ancak, standart alternatif bir uygulama olarak özellikli bir varlığın satın alınması, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine izin vermektedir.¹⁶⁸

1.2.2. Standartla İlgili Tanımlar

Bu standartta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir.¹⁶⁹

a) Borçlanma Maliyetleri: Bir işletme tarafından borçlanılan fonlarla ilgili olarak katılan faiz ve diğer giderlerdir.

b) Özellikli Varlıklar: Amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren aktiflerdir.

1.2.3. Standardın İçeriği

Bu standart sadece borçlanma maliyetlerine uygulanmakta olup; borç olarak sınıflandırılmayan hisse senetleri dahil olmak üzere, özkaynakların gerçekleşen veya

---

¹⁶⁶ Mehmet Civan ve Ekrem Kara, “Muhasebe Standartlarının Muhasebe Mesleğinde Uygulanmasına Yönelik Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 14, (Nisan 2002), s.75.

¹⁶⁷ Özer T. Yeniay, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları”, http://www.sistems.org/depo/meslek/UMS_v5.11.pdf (12.08.2005), s.66.

¹⁶⁸ TMMOB Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Türkiye Muhasebe Standartları**, <http://www.turmob.org.tr/tmudesk/f14.doc>, (19.07.2005); TMS 23.

¹⁶⁹ TMS 23, 4. Paragraf.

tahmini maliyetleri ile ilgili konular bu standardın kapsamında ele alınmamaktadır.¹⁷⁰

Borçlanma maliyetleri arasında aşağıdaki kalemler yer almaktadır:¹⁷¹

- Kredili mevduat hesabı ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,
- Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,
- Borç anlaşmalarının düzenlemeleri ile ilgili olarak oluşan maliyetlerin itfaları,
- TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı'na göre finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri,
- Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere kur farkları.

Özellikli varlıklara aşağıdaki kalemler örnek olarak verilebilmektedir:

- Satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar,
- Üretim tesisleri,
- Enerji üretim santralleri,
- Yatırım amaçlı gayrimenkuller.

Diğer yatırımlar ile sürekli olarak veya kısa sürelerde tekrarlanarak üretilen büyük miktarlardaki stoklar özellikli varlık değildir. Elde edildiklerinde amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır olan varlıklar da özellikli varlık sayılmamaktadır.¹⁷²

---

¹⁷⁰ TMS 23, 3. Paragraf.

¹⁷¹ TMS 23, 5. Paragraf.

¹⁷² TMS 23, 6. Paragraf.

1.2.4. Muhasebeleştirme Yöntemleri

Borçlanma maliyetleri iki yönetime göre muhasebeleştirilmektedir:

- Temel yöntem,
- Uygulanabilir diğer yöntem.

1.2.4.1. Temel Yöntem

Bu yönetime göre borçlanma maliyetleri, borçlanmanın niteliğine veya yöntemine bakılmaksızın, oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilerek finansal tablolara yansıtılır.¹⁷³

İşlem günü ile ödeme veya tahsilatın yapıldığı gün arasında kur değişiklikleri varsa ortaya bir kur farkı çıkmakta ve ortaya çıkan bu kur farkları işlem günü ile ödeme ve tahsilatın aynı hesap döneminde veya bunların farklı dönemlerde olmasından kaynaklanmaktadır. 21 Numaralı “Kur Değişiminin Etkileri” adlı TMS’ye göre; her iki durumda ortaya çıkan olumsuz kur farkları gidere yansıtılmalıdır.¹⁷⁴ Bu standarda göre ortaya çıkan olumsuz kur farkları satış hasılatı ile ilişkilendirilmeyerek, doğrudan finansman gideri olarak muhasebeleştirilmelidir.¹⁷⁵

Borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak uygulanan muhasebe politikaları, finansal tabloların dipnotlarında açıklanır.¹⁷⁶

Örnek: Bir şirketin kullandığı kısa vadeli banka kredisine ilişkin faiz tutarı 15.000,00 YTL’dir. Temel yönetime göre söz konusu kredi faizi ilgili döneme gider olarak kaydedilecektir. Bu işlemlerin yevmiye defteri kaydı aşağıdaki gibidir:

---

¹⁷³ TMS 23, 7-8. Paragraf.

¹⁷⁴ TMS 21, 29. Paragraf.

¹⁷⁵ Doğan Argun, “İhracat İşlemleri Sonucunda Oluşan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 6, (Ekim – Kasım – Aralık 2002), s.5.

¹⁷⁶ TMS 23, 9. Paragraf.

1.	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	15.000,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		15.000,00
	Döneme ilişkin kredi faizi		
2.	660. KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	15.000,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		15.000,00
	Finansman giderlerinin yansıtılması		

Görüldüğü gibi, temel yöntem uygulamasında faiz giderleri, gider hesaplarına kaydedilmiştir.

Ülkemizdeki çeşitli mevzuatlar gereği, stoklarda aktife alındıktan sonraki dönemlerde ortaya çıkan borçlanma maliyetleri, standarttaki temel yöntem gibi dönem gideri olarak işleme tabi tutulmaktadır.¹⁷⁷

Örnek: Bir işletmenin (stok edinimi ile ilgili – stokların aktifleştirildikten sonra oluşan) kullandığı kısa vadeli banka kredilerine ilişkin faiz tutarı ve kur farkı toplam 5.500,00 YTL'dir.

İlgili kredi faizi ve kur farkı toplamı cari dönemde gider kaydedilir.

1.	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	5.500,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		5.500,00
	Stoğa ait dönemsel kredi faizi ve kur farkının kaydı		

¹⁷⁷ Sönmez ve Açan, s.5.

Dönem sonundaki kayıt,

1.	_____ / _____		
	660. KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	5.500,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		5.500,00
	Finansman giderlerinin yansıtılması		
	_____ / _____		

Yevmiye kayıt örneklerinde oluşan borçlanma maliyetleri ister kur farkı, isterse faiz gideri olsun, dönem sonunda hesap kapatma kayıtları ile karşılaştırılır. Böylece dönemsellik ilkesi gereği oluşan borçlanma maliyetleri oluştuğu dönemin giderlerine eklenerek dönem sonunda gelirlerle karşılaştırılır.

1.2.4.2. Uygulanabilir Diğer Yöntem

Borçlanma maliyetleri, aşağıda yer alan Madde 11'e uygun olarak aktifleştirilmedikleri sürece oluştuğu dönemde gider olarak muhasebeleştirilirler.¹⁷⁸

Bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimiyle doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri, o özellikli varlığın maliyet unsuru olarak aktifleştirilir. Aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı bu standarda uygun olarak belirlenir.¹⁷⁹

Bu tür maliyetlerin aktifleştirilebilmesi için, varlıkla ilgili ekonomik yararlardan işletmenin yararlanması ve bu varlığın işletmeye olan maliyetinin güvenilir bir biçimde ölçülmesi gerekmektedir. Bunun dışındaki borçlanma maliyetleri oluştuğu dönemde gider olarak muhasebeleştirilirler.¹⁸⁰

¹⁷⁸ TMS 23, 10. Paragraf.

¹⁷⁹ TMS 23, 11. Paragraf.

¹⁸⁰ TMS 23, 12. Paragraf.

Standarda göre bir özellikli varlığın;

- Satın alma,
- İnşaat,
- Üretim

gibi işlemleri ile doğrudan ilişkisi bulunan borçlanma maliyetleri, o özellikli varlığın elde edilme maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilir. Borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilecek tutarının saptanmasında bu standart hükümleri esas alınır. Bu esaslara göre aktifleştirilmeyen borçlanma maliyetleri, temel yöntemle göre muhasebeleştirilir ve o dönemin gideri olarak gelir tablosu kapsamında yer alır.¹⁸¹

Uygulanabilir diğer yöntemle göre; borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilme koşullarıyla ilgili esaslara aşağıda değinilmiştir:

1.2.4.2.1. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi

Bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetleri, özellikli varlıklarla ilişkili harcamaların hiç yapılmamış olması durumunda ortaya çıkmayacak borçlanma maliyetleridir. Bir işletme, münhasıran bir özellikli varlığın elde edilmesi amacıyla borçlanmışsa, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetleri kolaylıkla belirlenmelidir.¹⁸² Yani, bir işletme özel olarak bir özellikli varlığın elde edilmesi amacı ile borçlanmışsa o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetleri kolaylıkla saptanmaktadır. Bu durumda aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetlerinin tutarı o borçlanmadan kaynaklanan gerçek borçlanma maliyetleridir.

Belirli borçlanmalar ile bir özellikli varlık arasındaki doğrudan bir ilişkinin tanımlanmasında ve ilgili harcamanın hiç yapılmaması halinde kaçınılabilecek borçlanmaların belirlenmesi zor olabilir. Bu tür güçlükler;

---

¹⁸¹ Yalkın, “*Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)*”, s.4. ; Cezmi Aygör, “Türkiye Muhasebe Standardı – 14 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 60, Temmuz – Ağustos – Eylül 2002, s.1.

¹⁸² TMS 23, 13. Paragraf.

- Grup şirketlerinde finansman faaliyetlerinin tek bir merkezden yürütülmesi,
- Grubun değişken faiz oranlarında çeşitli borçlanma araçlarını kullanması,
- Döviz bazında veya dövize bağlı kullanılan kredilerde işletmelerin yüksek enflasyon ortamında faaliyette bulunması ve döviz kurlarında dalgalanmalar olması,

durumlarında ortaya çıkmaktadır. Bu tür durumlarda, özellikli varlıklarla doğrudan ilişkili borçlanma maliyetlerinin tutarlarının belirlenmesi zor olmakta ve yorum yapılmasını gerektirmektedir.¹⁸³

Bir dönemde, özellikli bir varlığın elde edilmesi amacıyla borç alınan fonlara ilişkin aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarı; ilgili dönemde bu varlıklar için katlanılan toplam borçlanma maliyetlerinden bu fonların geçici yatırımlarından elde edilen gelirlerin düşülmesi sonucu belirlenen tutardır.¹⁸⁴

Özellikli bir varlığın finansmanına ilişkin yapılan işlemler; fonların bir kısmının veya tamamının belirli bir süre önce sağlanmasını ve bu süre için borçlanma maliyetlerinin oluşması sonucunu doğurabilmektedir. Böyle durumlarda bu fonlar genellikle özellikli varlıklara ilişkin yatırım yapılana kadar geçici yatırımlarda değerlendirilir. Bir döneme ilişkin aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin belirlenmesinde, bu tür borç alınmış fonlardan sağlanan yatırım gelirleri katlanılan borçlanma maliyetlerinden indirilmelidir.¹⁸⁵ Yani, bir özellikli varlık elde edilmesi için borçlanmalardan elde edilen fonlar geçici olarak herhangi bir şekilde gelir sağlayacak biçimde değerlendirilmiş ise, bu gelir borçlanma maliyetlerinden düşülerek kalan kısım aktifleştirilir.

Bir işletme tarafından genel bir borçlanmaya gidildiği ancak, bu borçlanmanın bir bölümünün, bir özellikli varlık elde edinilmesi amacı ile kullanıldığı durumlarda, aktifleştirmeye uygun borçlanma maliyetlerinin saptanmasında bir aktifleştirme oranı

---

¹⁸³ TMS 23, 14. Paragraf.

¹⁸⁴ TMS 23, 15. Paragraf.

¹⁸⁵ TMS 23, 16. Paragraf.

uygulanmaktadır. Bu aktifleştirme oranı, işletmenin özellikli varlık alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresi boyunca mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması alınarak hesaplanmakta ve bu oran özellikli varlıklara yapılan harcamalara uygulanarak aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı belirlenmektedir.¹⁸⁶

Örneğin; bir işletme bir enerji üretim santrali inşa etmek için bir dönemde 5.550.000 YTL. harcama yapmıştır. Dönem sonunda yapılan bu harcama tutarının 550.000 YTL.'si faize dayalı olmayan ticari borçlardan oluşmaktadır. TMS 23'e göre bu enerji santrali bir özellikli varlık niteliğindedir ve işletme yönetimi bu özellikli varlık ile ilgili borçlanma maliyetlerini aktifleştirmeye karar vermiştir.

İşletme ilgili dönemde genel amaçlı olmak üzere aşağıdaki borçlanmaları yapmıştır:

Banka Kredileri 750.000 YTL. : % 93

Banka Kredileri 1.300.000 YTL. : % 96

Tahvil İhracı 2.750.000 YTL. : % 99

İşletme genel amaçlı olarak yapmış olduğu bu borçlanmalardan özellikli varlıkları ilgilendiren ve aktifleştirilmesi gereken borçlanma maliyetlerini standarda göre aşağıdaki gibi hesaplamalıdır:

$$\begin{array}{l} \text{Borçlanma Maliyetlerinin} \\ \text{Ağırlıklı Ortalaması} \end{array} = \frac{(750.000 \times \%93) + (1.300.000 \times \%96) + (2.750.000 \times \%99)}{(750.000 + 1.300.000 + 2.750.000)} = \%97,25$$

---

¹⁸⁶ TMS 23, 17. Paragraf.

Borçlanma Maliyetlerinden

$$\begin{array}{l} \text{Pay Alacak Ortalama} \\ \text{Harcama Tutarı} \end{array} = 5.000.000 / 2 = 2.500.000 \text{ YTL}$$

Borçlanma maliyetlerinden pay alacak ortalama harcama tutarının hesabında, toplam harcama tutarı olan 5.550.000 YTL.'den faize dayalı olmayan ve henüz ödenmemiş 550.000 YTL. tutarındaki ticari borçlar düşülmüştür. Bulunan 5.000.000 YTL.'nin, dönem içinde ortaya çıkan ve döneme yaygın olarak yapılan harcamalardan oluştuğu ve bu harcamaların dönemin bütün günlerine eşit biçimde dağılmış olduğu varsayılarak, ortalaması alınmıştır.

$$\text{Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetleri Tutarı} = 2.500.000 \times \% 97,25 = 2.431.250 \text{ YTL.}$$

Bir dönem boyunca, özellikli varlıklarla ilgili olarak aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin toplam tutarı, o dönemde bu varlıklar için katlanılan borçlanma maliyetlerinin tutarını aşamaz.¹⁸⁷

Örneğin, işletme bir önceki örnekteki gibi tahvil ihraç etmemiş olup sadece banka kredisi kullanmış olsaydı, aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı aşağıdaki gibi hesaplanmalıdır:

$$\begin{array}{l} \text{Borçlanma Maliyetlerinin} \\ \text{Ağırlıklı Ortalaması} \end{array} = \frac{(750.000 \times \%93) + (1.300.000 \times \%96)}{(750.000 + 1.300.000)} = \%94,90$$

Borçlanma Maliyetlerinden

$$\begin{array}{l} \text{Pay Alacak Ortalama} \\ \text{Harcama Tutarı} \end{array} = 5.000.000 / 2 = 2.500.000 \text{ YTL}$$

---

¹⁸⁷ TMS 23, 17. Paragraf.

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetleri Tutarı = 2.500.000 x % 94,90 = 2.372.500 YTL.

Borçlanma Maliyetlerinin
Toplam Tutarı = (750.000 x %93) + (1.300.000 x %96) = 1.945.500 YTL.

Görüldüğü gibi aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı olan 2.372.500 YTL. aynı muhasebe dönemi içinde borçlanma maliyetlerinin toplam tutarı olan 1.945.500 YTL.'yi aşmaktadır. Bu durumda aktifleştirilecek en fazla borçlanma maliyeti tutarı 1.945.500 YTL. olmalıdır. Yani, bu aktifleştirmede dikkat edilecek husus; bir özellikli varlık için bir dönemde aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin toplam tutarının, ilgili özellikli varlık için o dönemde yapılan borçlanma maliyetlerinin toplam tutarından fazla olmaması gerekmektedir.¹⁸⁸

Bazı durumlarda borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması hesaplanırken, hem ana ortaklık hem de bağlı ortaklıkların borçlanma tutarları dikkate alınmaktadır. Diğer durumlarda, bağlı ortaklıkların her birinin kendi borçlanmalarına ilişkin ağırlıklı ortalama borçlanma maliyetini kullanması uygun olacaktır.¹⁸⁹

1.2.4.2.4. Aktifleştirmenin Başlaması

Özellikli varlıklara ilişkin borçlanma maliyetleri;

- Varlık için harcama yapıldığında,
- Borçlanma maliyetleri tahakkuk ettiğinde,
- Bir aktifin amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için gerekli işlemler başlatıldığında

aktifleştirilmelidir.¹⁹⁰

---

¹⁸⁸ Yalkın, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)”, s.7.

¹⁸⁹ TMS 23, 18. Paragraf.

¹⁹⁰ TMS 23, 20. Paragraf.

Bir özellikli varlık için yapılan harcamalar sadece; bir nakit ödemesi, diğer varlıkların transferi (devri) veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesini kapsamaktadır. Söz konusu varlıkla ilgili olarak alınan tahsil edilen hakedişler ve devlet teşvikleri, özellikli varlığa ilişkin harcamalardan düşülmelidir.¹⁹¹

Bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler o varlığın fiziksel olarak inşa edilmesinden daha fazlasını ifade etmektedir. Bu işlemler; fiziksel inşaatın başlamasından önceki, gerekli izinlerin alınması gibi teknik ve idari faaliyetleri içermektedir. Buna örnek olarak, bir varlığın inşaatına başlamadan izin alınması ile ilgili olarak yapılan faaliyetler gösterilebilmektedir. Ancak bu tür faaliyetler, aktifin durumunu değiştiren herhangi bir üretim veya gelişmenin olmadığı durumları kapsamamalıdır. Örneğin; bir arazinin inşaata hazır duruma getirilmesine ilişkin işlemlerin devamı süresince borçlanma maliyetleri, ilgili çalışmaların yapıldığı dönem boyunca aktifleştirilmektedir. Ancak bir arazinin herhangi bir faaliyet olmaksızın inşaat amacıyla elde tutulması durumunda, o dönemde katlanılan borçlanma maliyetleri aktifleştirilmemektedir.¹⁹²

1.2.4.2.5. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi

Bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin uzun süreli olarak kesintiye uğraması durumunda borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmektedir.¹⁹³

Borçlanma maliyetleri, bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına uzun süre ara verildiği dönemde de oluşabilmektedir. Bu tür maliyetler kısmen tamamlanmış varlıkların elde tutulmasından kaynaklanan maliyetler olup, aktifleştirilmesi mümkün değildir. Ancak;

- Önemli teknik ve idari çalışmalara devam edildiği bir dönemde ve
- İşlemlerdeki gecikmenin, varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya

---

¹⁹¹ TMS 23, 21. Paragraf.

¹⁹² TMS 23, 22. Paragraf.

¹⁹³ TMS 23, 23. Paragraf.

satışa hazır hale getirilmesi için gerekli olan işlemlerin kaçınılmaz bir parçası olması durumlarında,

borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilmektedir. Örneğin, bir stok kaleminin olgunlaşması için ihtiyaç duyulan ek süre boyunca veya yüksek su seviyesinin alışıl gelmiş bir olay olduğu coğrafi bir bölgede yapılmakta olan bir köprünün inşaatının yüksek su seviyesi nedeni ile gecikmeye uğradığı ek sürelerde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilmektedir.¹⁹⁴

1.2.4.2.6. Aktifleştirmenin Son Bulması

Bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemlerin esas itibariyle tamamlanması durumunda borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmektedir.¹⁹⁵

Normal şartlarda, bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelmektedir. Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebi doğrultusunda, dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibariyle tamamlanmadığı anlamına gelmemektedir.¹⁹⁶

Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda; belirli bir parçanın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibariyle tamamlandığında, ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmektedir.¹⁹⁷

Her biri bağımsız olarak kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş merkezi, diğer bölümlerde inşaat devam ederken her bir bölümü ayrı olarak kullanılabilen bir özellikli varlığa örnek olarak gösterilebilmektedir. Çelik fabrikası gibi, aynı tesisin farklı bölümlerinde birbirini takip eden çeşitli süreçler içeren bir endüstriyel tesis de,

---

¹⁹⁴ TMS 23, 24. Paragraf.

¹⁹⁵ TMS 23, 25. Paragraf.

¹⁹⁶ TMS 23, 26. Paragraf.

¹⁹⁷ TMS 23, 27. Paragraf

herhangi bir parçasının kullanılabilmesi için bütünüyle tamamlanması gereken bir özellikli varlığa örnektir.¹⁹⁸

1.2.5. Raporlanacak Bilgiler

Standarda göre finansal tablolarda aşağıdaki bilgilere yer verilmelidir:¹⁹⁹

- Borçlanma maliyetlerine ilişkin uygulanan muhasebe politikaları,
- İlgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı,
- Aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirme oranı.

---

¹⁹⁸ TMS 23, 28. TMS 23, 26. Paragraf.

¹⁹⁹ TMS 23, 29. TMS 23, 26. Paragraf.

1.3. TÜRK VERGİ MEVZUATI'NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

1.3.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri ve Muhasebeleştirilmesi

1.3.1.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri

1.3.1.1.1. Faiz Giderleri

Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin imal, inşa ve iktisaplarında kullanılan kredilerin faizlerinin, bu varlıkların aktifleştirildikleri hesap dönemi sonuna kadar ödenmek veya tahakkuk etmek sureti ile kesinleşen faizlerinin ilgili varlık maliyetine eklenmesi zorunludur. Aktifleştirmenin yapıldığı dönemden sonra ortaya çıkan faizler ise istenirse gider yazılmakta, istenirse varlığın maliyetine eklenmektedir.²⁰⁰

Duran varlıkların imal, inşa ve iktisabında kullanılan kredilerin faizlerinin aktifleştirildikleri hesap döneminden sonra ortaya çıkacak faizler için maliyete ilave veya gider yazma konusundaki seçimin başlangıçta yapılması gerekmektedir. Zira, söz konusu kredi faizlerinin bir dönem maliyete ilave edilmesi, bir dönem gider yazılması gibi bir imkan bulunmamaktadır.²⁰¹

1.3.1.1.2. Kur Farkları

Kurumlar, vadeli mal ithallerinden dolayı yurt dışındaki satıcı firmalara döviz cinsinden borçlanabilmekte ve bu borçlarını dönem sonlarında değerlendirme sonuçlarına göre ortaya çıkan kur farkları ile borçların geri ödenmesi sırasında ortaya çıkan kur farklarını gider olarak veya maliyet unsuru olarak sonuç hesaplarına

---

²⁰⁰ Sarıgül, s.110. ; Sakıp Şeker, “Kur Farkları ve Kredi Faizlerinin Yeniden Değerleme Karşısındaki Durumu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 76, (Nisan 1999), s.130. ; M. Ali Özyer, “Sabit Kıymetlerin Maliyet Bedeline Eklenen Kredi Faizleri ve Kur Farkları ve Yeniden Değerleme”, **Maliye Postası**, Sayı: 462, 1 (Aralık 1999), s.64.

²⁰¹ M. Emin Akyol, “Amortisman, Yeniden Değerleme ve Maliyet Bedeli Artırımı Uygulamasında Finansman Giderleri”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 102, (Haziran 2001), s.110.

yansıtabilmektedirler.²⁰²

334 sıra numaralı VUK Genel Tebliği'nin "III. KUR FARKLARI" bölümünde, yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faiz giderleri ile yurt dışından döviz kredisi ile duran varlık ithal edilmesi nedeni ile ortaya çıkan kur farklarının, varlığın iktisap edildiği dönem sonuna kadar olan kısmının maliyete intikal ettirilmesinin zorunlu olduğu; aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise seçimlik hak olarak doğrudan gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmek sureti ile amortismanına tabi tutulması gerektiği açıklanmaktadır.²⁰³

1.3.1.1.3. Vade Farkları

Amortismanına tabi iktisadi kıymetler vadeli olarak alındığında, vade farklarının alış bedeline etkisi ne olursa olsun, vade farkı satın alma bedelinin bir unsuru sayılmaktadır. Vade farkları maliyet bedeline satın alma bedeli olarak girmektedir.²⁰⁴

1.3.1.2. Borçlanma Maliyetlerinin Vergi Usul Kanunu'na Göre Muhasebeleştirilmesi

1.3.1.2.1. Stoklara İlişkin Borçlanma Maliyetleri

İşletmelerin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacı ile edindikleri ilk madde ve malzeme, yarı mamul ve ticari mallar stokları oluşturmakta ve bu varlıklar kısa sürede paraya çevrilmesi düşünülen varlıklardır.

VUK'un 274. maddesine göre satın alınan veya imal edilen stoklar, hem satın alınma hem de imal edilme durumlarında maliyet bedelleri ile değerlendirilmesinin gerektiği belirtilmektedir.²⁰⁵ Yine VUK'un 262. maddesi stok maliyetlerini "... iktisadi

²⁰² Özcan Avcı, "Mal İthalatından Kaynaklanan Kur Farklarının Finansman Gider Kısıtlaması Karşısındaki Konumu", **Vergi Dünyası**, Sayı: 259, (Mart 2003), s.97.

²⁰³ Emrah Aygül, "Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Olarak Katlanılan Borçlanma Maliyetleri Direkt Gider Yazılabilir mi?", **Lebib Yalın Mevzuat Dergisi**, (Temmuz 2005), s.68. ; Şeker, "*Kur Farkları ve Kredi Faizlerinin Yeniden Değerleme Karşısındaki Durumu*", s.131.

²⁰⁴ Akyol, "*Amortisman, Yeniden Değerleme ve Maliyet Bedeli Artırımı Uygulamasında Finansman Giderleri*", s.111.

²⁰⁵ Dursun Ali Turanlı, "İthal Edilen Malın Maliyetinin Saptanması ve Tekdüzene Uygun Yevmiye Kayıtlarının Yapılması", **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 15, Sayı: 71, (Nisan – Mayıs – Haziran 2005), s.202.

bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin arttırılması münasebeti ile yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade eder” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre, stokların elde edilme maliyetleri, stokların satın alma veya üretim maliyetleri ile bunlara benzer diğer ek giderlerden oluşmaktadır.

Satın alınan veya üretilen stokların değerlendirilmesinde dikkat edilecek hususlar yasalarla düzenlenmiş ve maliyet bedeline dahil edilecek hususlar açıklanmıştır:²⁰⁶

- Mamulün vücuda getirilmesinde sarf olunan iptidai ve hammaddelerin bedeli,
- Mamule isabet eden işçilik,
- Genel üretim giderlerinden mamule düşen hisse,
- Ambalajlı olarak piyasaya arz edilmesi zaruri mamullerde ambalaj malzemesi bedelidir.

Ayrıca mükellefler isterlerse genel idare giderlerinden mamul maliyetine pay verebilmektedirler.

İşletmeler; vergisel açıdan zarar ertelemesinden faydalanmak, bankalardan kolay kredi alabilir hale gelebilmek ve borçlanma maliyetlerini düşürmek amacı ile yabancı kaynak kullanımından kaynaklanan kredi faizleri ve kur farklarını dönem sonlarında stokların maliyetine dahil etme yolunu seçmişlerdir. Bu durumdan dolayı borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili yanlış uygulamalara son dönemlerde daha sık rastlanılmaktadır.²⁰⁷ VUK’un 238 Sayılı Genel Tebliği’nde stoklarla ilgili olan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme hükümleri yer almaktadır.

Tebliğe göre; işletme finansmanı için alınan kredinin faizinden dönem sonu

---

²⁰⁶ Figen Aykoğlu Zaif, “Finansman Giderleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile Muhasebe Temel Kavramları Açısından İncelenmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, (Haziran 1999), s.97.

²⁰⁷ Erol Uçmazbaş, “Stokta Bulunan Malların Maliyetine Eklenen Finansman Giderlerinin Durumu”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 260, (Nisan 2003), s.100.

stoklarına pay vermeleri zorunlu değildir, hükmü yer almaktadır. O halde, hangi varlık için alındığı belli olmayan kredilerin borçlanma maliyetleri, doğrudan gelir tablosunda kısa veya uzun vadeli finansman giderleri arasında yer almalıdır, dolayısı ile dönem gideri olarak kaydedilmelidir.²⁰⁸ Kredi belirli bir varlığın finansmanı için alınmış ise, ortaya çıkan borçlanma maliyetlerinin nasıl muhasebeleştirileceği hususlarına aşağıda değinilmiştir.

238 sayılı VUK Tebliği, stoklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme ilke ve yöntemleri için yurtiçi borçlanma maliyetleri ve döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetleri açısından farklı düzenlemeleri öngörmektedir:

1.3.1.2.1.1. Stokların Yabancı Kaynaklarla Finanse Edilmesi

1.3.1.2.1.1.1. Yurtiçi Borçlanmalardan Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri

Yukarıda da değinildiği gibi VUK, maliyet bedelini; bir iktisadi kıymetin alış bedeli ile, bunlarla ilgili bilumum giderlerin toplamı olarak ele almıştır. Vade farkı, satın alma bedelinin bir unsuru olduğundan doğrudan gider olarak kaydedilmeyip, stokların maliyetine ilave edilmesi gerekmektedir.²⁰⁹

Sadece mal alımı için alınmış ve kullanılmış faiz ve komisyon giderlerinin de malın maliyetine eklenmesi gerekmektedir. Genel anlamda, işletme kredisi olarak alınan ve işletme ihtiyaçlarında kullanılan kredilerin borçlanma maliyetleri de finansman giderleri olarak sonuç hesaplarına aktarılmaktadır.²¹⁰

İşletmelerin finansman amacıyla bankalar veya benzeri kuruluşlardan sağladıkları kredilerin faiz ve benzeri giderlerinden oluşan borçlanma maliyetlerinden dönem sonunda stoklara pay vermeleri zorunlu olmamaktadır. İşletmelere konu ile ilgili

---

²⁰⁸ Savaşan Şahin, “Finansman Giderlerinin Muhasebe ve Vergi Açısından Sorunları”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 91, (Temmuz 2000), s.249.

²⁰⁹ Ahmet Kızıl, **Stok Envanteri**, <http://webmuhasebe.com/Konular/stokenv.htm>, (30.10.2005), s.8.

²¹⁰ Kızıl, s.8.

iki seçenek tanınmıştır.²¹¹

- İşletmeler, genel borçlanma maliyetlerinden stoklarla ilgili kısmı stok maliyetlerine ekleyerek aktifleştirebilmektedir.
- Genel borçlanma maliyetlerinin, stoklarla ilişkisini dikkate almadan dönem gideri olarak muhasebeleştirilebilmektedir.

1.3.1.2.1.1.2. Döviz Kredilerinden Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri

Döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetleri tebliğe göre aşağıdaki biçimde iki gruba ayrılmakta ve buna göre bu tür borçlanma maliyetlerinin ilke ve yöntemleri belirlenmiştir:

1.3.1.2.1.1.2.1. Stok Kalemlerinin Elde Edilmesi ve Muhasebeleştirilmesi Tarihine Kadar Olan Dönem

Bu dönemde oluşan kur farklarının stok maliyetlerinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilmesi zorunlu olmaktadır.²¹²

Örnek: A işletmesi ticari mal alımı ile ilgili B bankasına uzun vadeli olarak borçlanmıştır. Ticari mallar ile ilgili işletme stoklarına girene kadar hesaplanan kur farkları 32.500 YTL.'dir.

Bu durumda yapılacak yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olmalıdır:

---

²¹¹ 238 Sayılı VUK Tebliği.

²¹² Mehmet Arabacı, "Kur Farkı Giderlerinin Satın Alınan İktisadi Kıymet, Emtia, Yatırım İndirimi ve Yıllara Sari İnşaat ve Onarma İşleri Açısından İrdelenmesi", **Vergi Dünyası**, Sayı: 247, (Mart 2002), s.114.

1.	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	32.500,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		32.500,00
	Kur farkının kaydı		
2.	153. TİCARİ MALLAR	32.500,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		32.500,00
	Kur farkının stokların maliyetine yansıtılması		

1.3.1.2.1.1.2.2. Stok Kalemlerinin Muhasebeleştirilme Tarihinden Sonraki Dönem

Bu grupta yer alan kur farklarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin iki seçenek tanınmaktadır:²¹³

- İşletme, stok kalemlerinin muhasebeleştirilme tarihinden sonraki dönem veya dönemlere ilişkin borçlanma maliyetlerini stokların maliyetine ekleyerek aktifleştirebilmektedir.
- Stokların muhasebeleştirilme tarihinden sonra dönemlere ilişkin kur farklarını oluştukları dönemin gideri olarak da muhasebeleştirebilmektedirler.

Malların kredili olarak ithal edilmesi durumunda, fatura tarihi ile ödeme tarihi arasında doğan kur farklarının maliyete eklenmesi gerekmektedir. Aynı şekilde yurt içinde döviz cinsinden yapılan işlemler için de aynı uygulama geçerli olmaktadır. VUK'un 267. maddesine göre kur farklarının, malların işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşanların maliyet bedeline dahil edileceği, bu tarihten sonra oluşan kur farklarının ise doğrudan malın alımı ile ilişkilendirilmeyip, işletmenin genel finansman

²¹³ Dursun Ali Turanlı, "İthal Edilen Malın Maliyetinin Saptanması Verilen Dövizli Sipariş Avanslarında Kur Değerlemesi Yapılmalı mıdır?", **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 11, Sayı: 56, (Temmuz – Ağustos – Eylül 2001), s.175.

ihtiyacından kaynaklandığından hareket edilerek malın maliyeti ile ilişkilendirilmesinin gerekmediği görüşü benimsenmekle beraber yine de yukarıda belirtildiği gibi; malın işletme stoklarına girdikten sonra oluşan kur farklarının dönem gideri yazılabileceği yada malın maliyetine eklenebileceği şeklinde mükellefe iki seçenek tanınmıştır.²¹⁴

Aşağıdaki örnekte, işletme edindiği stoklarda aktife alındıktan sonraki dönemlerde ortaya çıkan borçlanma maliyetlerini, dönem gideri olarak işleme tabi tutmaktadır:

Örnek: Bir işletmenin stok edinimi ile ilgili, stokların aktifleştirilmesinden sonra oluşan, kullanılan kısa vadeli banka kredilerine ilişkin faiz tutarı ve kur farkı toplamı 4.500 YTL.'dir.

1.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	4.500,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		4.500,00
	Stoklara ait dönemsel kredi faizi ve kur farkının kaydı		
	_____ / _____		

Dönem sonundaki kayıt;

2.	_____ / _____ 660. KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	4.500,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		4.500,00
	Finansman giderlerinin yansıtılması		
	_____ / _____		

²¹⁴ Arabacı, s.114.

Yevmiye kayıt örneklerinde oluşan borçlanma maliyetleri gerek kur farkı, gerek faiz gideri olsun, dönem sonunda geleneksel kapatma kayıtları ile karşılaştırılmaktadır. Bu yolla dönemsellik ilkesi gereğince oluşan borçlanma maliyetleri oluştukları dönemin giderlerine eklenerek dönem sonunda gelirler ile karşılaştırılacaktır.

1.3.1.2.2. Duran Varlıklara İlişkin Borçlanma Maliyetleri

İşletme maliyetleri arasında önemli bir yer tutan duran varlıklar işletmenin faaliyet konusuna göre işletme içerisinde kullanılmak üzere satın alınan ve ekonomik ömrü bir yıldan uzun olan varlıklardır.

VUK'un 269. ve 270. maddesi duran varlık kalemlerinin değerlendirme esasları ve maliyet unsurlarına yer verilmiştir. Buna göre duran varlıklar maliyet bedeli ile değerlendirilmeli ve maliyetlerinin tespitinde satın alma bedeline ek olarak aşağıdaki giderlerin dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir:

- Makine tesisatta gümrük vergileri ve montaj giderleri,
- Mevcut binanın satın alınarak yıkılmasından veya arsanın tesviyesinden mütevellit giderler,
- Noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri ile emlak alım ve taşıt alım vergileri (bu harcamaların maliyete dahil edilmeleri ihtiyaridir) alış bedeline dahil edilerek maliyete eklenebilmektedir.

Duran varlıklar satın alma yoluyla edinilebileceği gibi imal veya inşa yoluyla da edinilebilmektedir. Bu durumda imal ve inşa giderleri satın alma yerine geçmektedir.²¹⁵

Duran varlıkların borçlanma maliyetlerinin ne şekilde muhasebeleştirileceğine ilişkin düzenlemeler ise VUK'un 163 sayılı tebliği ile yapılmıştır.

163 sayılı VUK genel tebliği duran varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerini

---

²¹⁵ VUK, 271. Madde.

aşağıdaki gibi iki grupta toplamış ve buna göre borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme ilke ve yöntemlerini belirlemiştir:

1.3.1.2.2.1. Duran Varlıkların Yabancı Kaynaklarla Finanse Edilmesi

VUK'un 163 Seri No'lu Genel Tebliği'ne göre; duran varlıklara ait borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi hususunda “Kuruluş Dönemi” ve “İşletme Dönemi” ayrımına gidilmiş ancak bu kavramlara açık olarak değinilmemiştir.

Kuruluş dönemi, yatırımın bittiği tarihin rastladığı hesap döneminin kapandığı tarihe kadar olan dönem olarak kabul edilmektedir.²¹⁶

İşletme dönemi ise; yatırımın tamamen veya bir bölümünün kısmen tamamlanarak işletmenin faaliyetine başlamasıdır. Örneğin beyaz eşya üretmek üzere yatırıma başlayan bir fabrikanın, buzdolabı üreteceği bölümü bitirerek üretim ve satış faaliyetine başlaması o bölümün yatırım döneminden işletme dönemine geçişin, çamaşır makinesi ve diğer ürün üretim bölümlerinde halen yatırımın devam ediyor olması da bu bölümler için yatırım yani kuruluş döneminin devam ettiğinin göstergesidir. Bu açıklamalar doğrultusunda, yatırımın bittiği tarihin rastladığı hesap döneminin kapandığı tarihe kadar olan dönemi yatırım dönemi saymak gerekmektedir.²¹⁷

1.3.1.2.2.1.1. Kuruluş Dönemi Borçlanma Maliyetleri

Bu borçlanma maliyetleri, duran varlıklara ilişkin yatırımların tamamlanması döneminde yapılan faiz ve benzeri giderlerden oluşmaktadır. Bu maliyetlerin ilgili duran varlık maliyeti kapsamında yer alması üzere aktifleştirilmesi zorunlu olmaktadır. Amortisman ayılırken, ilgili duran varlığın borçlanma maliyetlerini de içeren elde edilme maliyetinin esas alınması gerektiği öngörülmektedir.²¹⁸ Yani duran varlığın aktifleştirildiği hesap dönemi sonuna kadar ödenmek veya tahakkuk etmek sureti ile

²¹⁶ Volkan Yüksel, “Aktife Kayıtlı Sabit Kıymetlerin Değerlenmesi (Kredi Faizi ve Kur Farklarının Durumu)”, **Maliye Postası Dergisi**, Sayı: 560, (1 Ocak 2004), s.61.

²¹⁷ Bünyamin Öztürk ve Mustafa Özer, “Yatırım Kredisi Faizleri ve Kur Farklarının Aktifleştirilmesi”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 171, (Aralık 2002), s.12.

²¹⁸ Ankara Yeminli Mali Müşavirler Odası. “Mevzuatı İzleme Komisyonu Kararı 2004/42-3”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 6, (Haziran 2004), s.172. ; Kepçe, s.8. ; Ahmet Kavak, “Dövizli Borç ve Alacakların Kur Farklarının Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 162, (Mart 2002), s.8.

kesinleşen faiz giderleri aktifleştirilmelidir.²¹⁹

Örnek: A işletmesi Z bankasından uzun vadeli kredi sağlamış, alınan bu kredi iş makinesi alımı ve montajı için kullanılmıştır. İlgili kredi için kuruluş dönemine ilişkin hesaplanan faiz giderleri toplamı 7.700.000 YTL. olduğu varsayıldığında yapılacak kayıt aşağıdaki gibidir:

1.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	7.700,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		7.700,00
	Kredi faizi ve kur farkının kaydı		
	_____ / _____		

Montaj süresince yapılacak kayıt;

2.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	7.700,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		7.700,00
	Kur farkı ve faiz giderinin maliyete yansıtılması		
	_____ / _____		

İş makinesi satın alınması için yapılan gümrük gideri, taşıma gideri, alış bedeli için toplu olarak 42.000 YTL. harcama yapıldığı varsayıldığında yapılacak kayıt;

3.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	42.000,00	
	İLGİLİ AKTİF-PASİF HESAPLAR		42.000,00
	İş makinesi için yapılan, varlık maliyetini oluşturan giderler ve alış bedelinin kaydı		
	_____ / _____		

²¹⁹ Sönmez ve Açıan, s.7. ; Yüksel, s.60.

Montajın tamamlanması durumunda yapılacak kayıt;

4.	_____ / _____		
	253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	49.700,00	
	258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		49.700,00
	Kur farkı ve faiz giderlerinin maliyete yansıtılması		
	_____ / _____		

1.3.1.2.2.1.2. İşletme Dönemi Borçlanma Maliyetleri

Bu borçlanma maliyetleri, duran varlıkların yatırım faaliyetlerinin tamamlanıp aktifleştirildikten sonra bu varlıklarla ilgili oluşan faiz ve benzeri giderleri içermektedir. Bu giderleri içeren borçlanma maliyetleri aşağıdaki iki seçenektan birine göre muhasebeleştirilebilmektedir:²²⁰

- İlgili buldukları dönemin gideri olarak muhasebeleştirilebilmektedir ve o dönemin gelir tablosu kapsamında yer almalıdır.
- Aktifleştirilerek ilgili buldukları duran varlıkların elde edilme maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilebilmektedir.

Örnek: A işletmesinin, işletme dönemine ilişkin faiz giderleri 87.500 YTL. olarak hesaplanmıştır.

Mükellef bu gideri yukarıda belirtildiği gibi iki şekilde muhasebeleştirebilecektir:

²²⁰ VUK 163. Madde.

a) Faiz giderinin dönem gideri olarak kaydedilmesi;

1.	_____ / _____		
	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	87.500,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		87.500,00
	Faiz giderinin kaydı		
	_____ / _____		

b) Faiz giderinin yatırımın maliyetine eklenmesi;

1.	_____ / _____		
	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	87.500,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		87.500,00
	Faiz giderinin kaydı		
	_____ / _____		
2.	258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	87.500,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		87.500,00
	Faiz giderinin makinenin maliyetine yansıtılması		
	_____ / _____		

Taşıt kredisi kullanılarak alınan taşıtlarda, taşıtların aktife girdiği tarihe kadar ödenen faiz ve kur farkları taşıtın maliyetine eklenmektedir. Takip eden dönem veya dönemlere ait faizler ve kur farkları ise, finansman gideri olarak kaydedilmektedir.²²¹

1.3.1.2.2.1.3. Duran Varlıkların Yurtdışından İthalı Sırasında ve Aktifleştirilme Tarihine Kadar Ortaya Çıkan Kur Farkları

Döviz kredisi kullanarak yurt dışından duran varlık ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değerlendirilmesi dolayısı ile ortaya çıkan kur farklarından, duran varlığın iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların

²²¹ Sedat Ünalın, "Taşıt Kredisi İle Alınan Taşıtların Faiz ve Kur Farkı Giderleri ve Muhasebe İşlemleri", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 89, (Mayıs 2000), s.7.

varlığın maliyetine eklenmesi ve amortismanına tabi tutulması zorunlu olmaktadır.²²²

Yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili olarak ortaya çıkan faiz giderlerinin kaydında kuruluş dönemi ve işletme dönemi ayrımı yapıldığı halde, kur farklarının muhasebeleştirilmesi hususunda böyle bir ayrıma gidilmemiş, duran varlığın iktisap edildiği dönem sonu kavramı kullanılmıştır.

Örnek: A işletmesi uzun vadeli döviz kredisi kullanarak Z makinesini varlıklarına dahil etmiştir. Makinenin iktisap edildiği dönem sonuna kadar oluşan kur farkları toplamı 35.000 YTL.'dir.

Yapılması gereken yevmiye kayıtları;

1.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	35.000,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		35.000,00
	Kur farkının kaydı		
2.	_____ / _____ 253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	35.000,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		35.000,00
	Kur farkının makinenin maliyetine yansıtılması		
	_____ / _____		

1.3.1.2.2.1.4. Yurtdışından İthal Edilen Duran Varlıkların Aktifleştirilmesinden Sonra Ortaya Çıkan Kur Farkları

Bu tür borçlanma maliyetleri aşağıdaki iki seçenektен birine göre

²²² Feriştah Sönmez, "12 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı – Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 64, (Temmuz – Ağustos – Eylül 2003), s.146. ; M. Emin Akyol, "İhtiyari Olarak Maliyet Bedeline Eklenen Kredi Faizleri ve Kur Farkları Maliyet Bedeli Artırımına Konu Olabilir Mi?", **Vergi Dünyası**, Sayı: 230, (Ekim 2000), s.18. ; Öztürk ve Özer, s.13. ; Sazak, s.251.

muhasebeleştirilmektedirler.²²³

- İlgili buldukları dönemin gideri olarak muhasebeleştirilebilmektedir ve o dönemin gelir tablosu kapsamında yer almalıdır.
- Aktifleştirilerek ilgili buldukları duran varlıkların elde edilme maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilebilmektedir.

Görüldüğü gibi VUK'un 163. maddesi maddi duran varlığın iktisap edildiği yıldan sonraki yıl veya yıllarda oluşan kur farklarının muhasebeleştirilmesi şeklini mükellefin isteğine bırakmaktadır.

Örnek: Makinenin işletme aktifine girdiği dönemden sonra oluşan makine ile ilgili kur farkı toplamı 25.000 YTL.'dir.

Bu tutar yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda iki şekilde muhasebeleştirilebilecektir:

Kur farkının dönem gideri olarak kaydedilmesi;

1.	_____ / _____		
	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	25.000,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		25.000,00
	Kur farkının kaydı		
	_____ / _____		

²²³ M. Emin Akyol, "Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlere İlişkin Uygulamalarda Finansman Giderleri", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 188, (Aralık 2003), s.12. ; Türk, ss.120-121.

Kur farkının makinenin maliyetine eklenmesi;

1.	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	25.000,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		25.000,00
	Kur farkının kaydı		
2.	253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	25.000,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		25.000,00
	Kur farkının makinenin maliyetine yansıtılması		

Eğer mükellef sonraki yıl veya yıllarda oluşan kur farklarını doğrudan gider yazarsa, içinde bulunulan yılda kur farklarının tamamı vergi matrahını azaltacağından o yıl daha az vergi ödeyerek kendisine bir kaynak sağlamış olacaktır. Eğer kur farklarını varlığın maliyetine eklerse de kur farklarından oluşan maliyet artış tutarı ile de amortisman oranının çarpılması ile bulunacak tutar kadar amortisman gideri hesaplayabilecek ve bu tutarı vergi matrahından düşebilecektir. Kur farkı nedeniyle aktifleştirilen tutardan giderleştirilen amortisman tutarı düşüldükten sonraki kısım, işletmenin varlıklarının değerini söz konusu tutar kadar arttıracaktır. Bu durum işletmenin daha zengin varlık yapısına sahip olmasına dolayısı ile kredibilitésinin yükselmesini sağlayacaktır.²²⁴

1.3.1.2.2.2. Duran Varlık veya Yatırım Malları İktisabında Oluşan Borçlanma Maliyetlerinin Dağıtımı

Yatırım döneminde sabit kıymet finansmanı ile direkt ilişkili olarak katlanılan borçlanma maliyetleri duran varlığın maliyeti içinde değerlendirileceği doğaldır. İşletme dönemi içinde satın alınan veya inşa ettirilen duran varlıklarla borçlanma maliyetlerinin direkt ilişkisinin kurulabilmesi halinde borçlanma maliyetleri varlığın maliyet bedeline

²²⁴ Sözmez, "14 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi II", s.186. ; Özulucan ve Doğan, s.89.

dahil edilecektir. Örneğin, fabrika binasının inşası için alınan krediye ilişkin faiz giderleri yapılmakta olan yatırımın maliyetini oluşturacaktır. Yatırım tamamlanıp, aktife alınıp amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra ortaya çıkan borçlanma maliyetleri varlık maliyetleri ile ilişkilendirilmeyerek doğrudan gider kaydedilebilecektir. Yine yasaya göre mükellefler isterlerse amortisman ayırdıkları dönem sonuna kadar ortaya çıkan borçlanma maliyetlerini varlığın maliyetine dahil edebileceklerdir.²²⁵

Örnek: X Üretim Fabrikası A.Ş., 5 adet üretim makinesi için Türkiye'deki A Bankası'ndan 01.10.2002 tarihinde 1 yıl vadeli döviz kredisi kullanmıştır. Makinelerin her biri 25.000 USD olup kullanılan kredi toplamı 125.000 USD'dir. Kullanılan kredinin tamamı yurt dışında yerleşik Z Firması'nın bankasına A Bankası tarafından havale yapılmıştır. Kredinin anapara ve faizi, vade bitiminde bir defada ödenecektir. Yıllık faiz oranı ise %8'dir. 01.10.2002 tarihinde A Bankası'nın 1 USD satış kuru = 1,2620 YTL.'dir. Yatırım 31.12.2002 tarihinde tamamlanarak aktifleştirilmiştir. 31.12.2002 tarihindeki döviz alış kuru 1 USD = 1,4420 YTL.'dir. Anapara ve kredi faizi ise, aynı bankadan döviz satın alınarak 30.09.2003 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bankanın bu tarihteki 1 USD satış kuru = 1,6600 YTL.'dir.

Buna göre 31.12.2002 tarihinde, 01.10.2002-31.12.2002 dönemi için faiz hesaplaması yapılacak ve bu döneme tekabül eden faiz karşılığı bulunarak kur farkı hesaplaması yapılacaktır. Hesaplanan faiz ve kur farkı yatırımın maliyetine ilave edilecektir. 31.12.2002 tarihinde yapılması gereken işlemler (aktife alınana kadar olan dönem):

Faiz Hesaplaması:

Ayrılması gereken faiz karşılığı aşağıdaki formülle hesaplanacaktır.

Değerleme Günü : 31.12.2002

Kredi Kullanım Tarihi : 01.10.2002

Gün : 91

---

²²⁵ Zaif, s.99.

$$\begin{aligned} \text{Faiz} &= \frac{\text{Anapara} \times \text{Gün} \times \text{Faiz Yüzdesi}}{36.000} \\ &= \frac{125.000 \times 91 \times 8}{36.000} \\ &= 2.528 \text{ USD} \end{aligned}$$

<u>Açıklama</u>	<u>USD</u>		<u>YTL</u>	=	<u>Toplam YTL</u>
31.12.2002 faiz karşılığı	2.528	x	1,4420	=	3.645,38

Kur farkı hesaplaması:

<u>Açıklama</u>	<u>USD</u>		<u>YTL</u>	=	<u>Toplam YTL</u>
31.12.2002 değerlendirme	125.000	x	1,4420	=	180.250
01.10.2002 kredi anapara	125.000	x	1,2620	=	157.750
31.12.2002 kur farkı					<u>22.500</u>

157.750,00 YTL. anapara, 3.645,38 YTL. faiz karşılığı ve 22.500,00 YTL. kur farkı olmak üzere toplam 183.895,38 YTL. makinelerin maliyeti olarak aktifleştirilecektir.*

---

* Nazım kayıtlar ve ithalat masrafları dikkate alınmamıştır, ithalat masrafları mevzuatımıza göre varlığın maliyetine dahil edilmektedir.

31.12.2002 tarihinde yapılacak muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır;

1.	_____ / _____ 259. VERİLEN AVANSLAR	157.750,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		157.750,00
	A Bankası'ndan kredi kullanımı		
2.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	157.750,00	
	259. VERİLEN AVANSLAR		157.750,00
	İthalatın tamamlanması		
3.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	22.500,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		22.500,00
	31.12.2002'de oluşan kur farkı		
4.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	3.645,38	
	373. MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI		3.645,38
	Hesaplanan kredi faizi karşılığı		
5.	_____ / _____ 253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	183.895,38	
	258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		183.895,38
	Yatırımın aktifleştirilmesi		
	_____ / _____		

30.09.2003 tarihinde yapılması gereken işlemler (aktife alındıktan sonraki dönem):

Faiz Hesaplaması:

Değerleme Günü : 30.09.2003

Kredi Kullanım Tarihi : 01.10.2002

Gün : 364

$$\begin{aligned} \text{Faiz} &= \frac{\text{Anapara} \times \text{Gün} \times \text{Faiz Yüzdesi}}{36.000} \\ &= \frac{125.000 \times 364 \times 8}{36.000} \\ &= 10,111 \text{ USD} \end{aligned}$$

<u>Açıklama</u>	<u>USD</u>	<u>YTL</u>	<u>Toplam YTL</u>
30.09.2003 faiz ödemesi	10.111 x	1,6600 =	16.784,26
31.12.2002 faiz ödemesi	2.528 x	1,4420 =	3.645,38
30.09.2002 faiz farkı			<u>13.138,88</u>

Kur farkı hesaplaması:

<u>Açıklama</u>	<u>USD</u>	<u>YTL</u>	<u>Toplam YTL</u>
30.09.2003 anapara ödemesi	125.000 x	1,6600 =	207.500
31.12.2002 değerlendirme	125.000 x	1,4420 =	180.250
30.09.2002 kur farkı			<u>27.250</u>

a) Faiz giderleri ve kur farkının maliyete dahil edilmesi;

1.	_____ / _____ 102. BANKALAR HESABI (DTH)	224.284,26	
	102. BANKALAR HESABI (YTL)		224.284,26
	A Bankası'ndan 135.111 USD kredi alınması		
2.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	13.138,88	
	373. MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI	3.645,38	
	102. BANKALAR HESABI (DTH)		16.784,26
	Kredi faizi ödemesi		
3.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	27.250,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		27.250,00
	30.09.2003'de oluşan kur farkı		
4.	_____ / _____ 300. BANKA KREDİLERİ	207.500,00	
	102. BANKALAR HESABI (DTH)		207.500,00
	Kredinin ödenmesi		
5.	_____ / _____ 253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	40.388,88	
	258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		40.388,88
	Faiz gideri ve kur farkının yatırımın maliyetine eklenmesi		
	_____ / _____		

b) Faiz gideri ve kur farkının dönem gideri olarak kaydedilmesi;

1.	_____ / _____ 102. BANKALAR HESABI (DTH)	224.284,26	
	102. BANKALAR HESABI (YTL)		224.284,26
	A Bankası'ndan 135.111 USD kredi alınması		
2.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	13.138,88	
	373. MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI	3.645,38	
	102. BANKALAR HESABI (DTH)		16.784,26
	Kredi faizi ödemesi		
3.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	27.250,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		27.250,00
	30.09.2003'de oluşan kur farkı		
4.	_____ / _____ 300. BANKA KREDİLERİ	207.500,00	
	102. BANKALAR HESABI (DTH)		207.500,00
	Kredinin ödenmesi		
	_____ / _____		

1.3.1.2.3. Finansal Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

VUK'un 290. maddesine göre finansal kiralama; "kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmeyeceğine bakılmaksızın bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralama işlemleri" olarak tanımlanmıştır.

VUK'da yapılan düzenlemeye göre, kiralama ister leasing şirketi tarafından ister diğer ticari işletmeler tarafından yapılsın aşağıdaki kriterlerin herhangi birine uyulması halinde, yapılan kiralama finansal kiralama işlemi kabul edilerek

değerlendirilecektir.²²⁷

- Kiralanan iktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,
- Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması,
- Kiralama süresinin, iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün %80'inden daha büyük bir bölümünü kapsaması,
- Kira ödemelerinin bugünkü değerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin %90'ından daha büyük bir değer oluşturması.

Finansal kiralama yolu ile bir varlık edindiğinde bu varlığın aktifinde duran bir varlık, pasifinde bir borç olarak gösterecektir.²²⁸

Yine VUK'un 290. maddesinde belirlenen esaslar çerçevesinde, kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin kullanım hakkının amortisman tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır.

Yapılan düzenlemelere göre, kiracı tarafından yapılacak kira ödemeleri anapara ve faiz kısmı olarak ayrıştırılacaktır. Ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulamasını sağlayacak şekilde yapılacaktır.²²⁹

Finansal kiralama konusu varlığa ilişkin kira ödemeleri iki farklı unsurun toplamından oluşmaktadır. Bunlar:²³⁰

---

²²⁷ Mehmet Altındağ, “Finansal Kiralamanın Vergi Karşısındaki Durumu”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 14, Sayı: 66, (Ocak – Şubat – Mart 2004), s.3.

²²⁸ Bülent Üstünel, “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 264, (Ekim 2003), s.5.

²²⁹ Sakıp Şeker, “Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 154, (Ekim 2005), s.124.

²³⁰ Ömer Duman, “Son Düzenlemeler Çerçevesinde Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 265, (Eylül 2003), s.44.

- Kiralanan varlığa ilişkin borç anapara ödemesi ve
- Faiz giderleridir.

Finansal kiralama şirketinden gelen kira faturasının tamamı yani anapara ve faiz toplamı gider yazılmayıp, sadece faiz tutarı dönem gideri yazılacak ve KDV'nin tamamı indirim konusu yapılacaktır.²³¹

Finansal kiralama yoluyla edinilen kıymete ilişkin yabancı para üzerinden yapılan kira ödemelerinin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan kur farkları ise; finansal kiralama konusu kıymetin maliyetine intikal ettirilmesi ve maliyete eklenen bu farkların ilgili kıymetin amortisman süresi içinde itfa edilmesi gerekmektedir.²³²

Komisyon, vergi, harç, resim gibi kiralamanın başlangıç maliyetleri de gerçekleştirildiği dönemin gideri yazılmaktadır.²³³

1.3.2. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri

1.3.2.1. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Faiz Giderleri

Yatırımın finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faizlerden kuruluş dönemine ait olanların duran varlıklarla birlikte amortisman yoluyla itfa edilmek üzere yatırımın maliyetine eklenmesi gerekmektedir. İşletme dönemine ait olanların ise ilgili buldukları yıllarda doğrudan gider yazılması veya varlığın maliyetine dahil edilerek amortisman tabi tutulması mümkündür.²³⁴

1.3.2.2. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Kur Farkı

187 Seri Numaralı GVK Genel Tebliği'ne göre; döviz kredisi kullanılarak yurt dışından duran varlık ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu varlıklara ilişkin borç taksitlerinin değerlendirilmesi sırasında ortaya çıkan kur farklarından, duran varlığın iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların duran varlığın maliyetine eklenmesi zorunlu

---

²³¹ Altındağ, s.5.

²³² Şeker, “Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu”, s.127.

²³³ Güven Sayılğan, “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Örnek Uygulama”, **Muhasebe ve Denetim Bakış**, (Nisan 2004), s.73.

²³⁴ Çilkoparan, s.117.

olmakta; aynı varlıklarla ilgili olarak söz konusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise ait oldukları yıllarda doğrudan gider olarak yazılabileceği gibi duran varlığın maliyetine dahil edilerek amortismanına tabi tutulması mümkün olmaktadır.²³⁵

Ayrıca, kurumların ticari faaliyetleri kapsamında yaptıkları döviz cinsinden borçlanmalar nedeniyle ortaya çıkan kur farkı giderleri; 193 Sayılı GVK'nın 40. maddesine göre; "ticari kazancın tespit edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler" kapsamında değerlendirildiği için finansman gideri kabul edilip, dönem gideri olarak indirilmesini kabul etmektedir.²³⁶

1.3.2.3. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Vade Farkları

Bir mal teslimi veya hizmet ifasının karşılığını oluşturan bedelin vadesinde ödenmemesi halinde ortaya çıkan vade farkları GVK'ye göre ticari kazançla ilişkin hükümlere göre tespit edilmektedir.

Mal bedelinin malın tesliminden sonra tahsil edilmesi dolayısı ile alınan ve bir tür faiz sayılan vade farkları, sözleşmeden öngörülen süre dolduğu tarihte tahakkuk eder ve o dönemin geliri olarak gelir veya kurumlar vergisine tabi tutulmaktadır. Vade farkını satın alan işletme açısından satın alınan mal veya hizmetin değil, borç alınan paranın maliyeti olduğundan maliyete dahil edilmeyip, dönem gideri olarak muhasebeleştirilmektedir.²³⁷

İşletmelerin vadeli mal alımları ile ilgili olarak satıcı işletme tarafından hesaplanacak vade farkları alış faturasına dahil edilmektedir. Mal alımı borçlarının vadesinde ödenmemesi nedeni ile sonradan hesaplanan vade farkları da satıcı işletme tarafından fatura edilmekte ancak bu fatura bedelleri alıcı işletme tarafından doğrudan finansman gideri yazılmalıdır. Söz konusu ikinci tür vade farkları mal maliyetine eklenmeyecektir.²³⁸

---

²³⁵ Yeşilyurt, s.76. ; Sarıgül, s.111. ; Çilkoparan, s.117.

²³⁶ Yeşilyurt, s.76.

²³⁷ Apak, s.65.

²³⁸ Apak, s.65.

1.3.3. Katma Değer Vergisi Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri

Bir malın veya hizmetin bedeli; malı teslim alan veya kendisine hizmet yapılan veyahut bunlar adına hareket edenlerden, bu işlemler karşılığında her ne suretle olursa olsun alınan veya bunlar tarafından borçlanılan para, mal ve diğer suretlerde sağlanan, para ile temsil edilebilen menfaat, hizmet ve değerler toplamı olarak tanımlanmaktadır.²³⁹ Buna göre bedel;

- Para ile ifade edilebilmeli,
- Teslim veya hizmetle doğrudan bağlantılı olmalıdır.

Taksitli veya vadeli satışlar nedeni ile peşin satışlara nazaran alınan ek bedel vade farkıdır. Bir ticari işletme çerçevesinde yapılan mal teslimleri ve hizmet itfaları KDV'ye tabidir. Bu işlemlerde vergiyi doğuran olay, malın teslimi veya hizmetin yapılması anında meydana gelmektedir.²⁴⁰

KDV Kanunu'nun 24. Maddesinde; vade farkı, fiyat farkı, faiz ve prim gibi çeşitli gelirler ile servis veya benzeri adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değerlerin matraha dahil olduğu hüküm altına alınmıştır.²⁴¹ Buna göre vadeli olarak yapılan satışlarda vade farkı ve faiz dahil toplam tutarlar üzerinden hesaplanan KDV'nin malın teslimi anında beyan edilip ödenmesi gerekmektedir.²⁴² Mal tesliminin veya hizmet bedelinin borçludan geç tahsil edilmesi veya tahsil edilememesi verginin beyan edilmesini engellemektedir.²⁴³

KDV Kanunu'na kur farkları açısından bakıldığında ise; kur farklarının KDV'ye tabi olduğu şeklinde bir hüküm yoktur. Özellikle KDV Kanunu'nun 24. maddesinde kur farkları KDV matrahına dahil unsurlar arasında sayılmamıştır.²⁴⁴ Maliye

²³⁹ Abdullah Çelik, "Finansman Maliyeti, Finansman Hizmetlerinin Karşılığı Mıdır?", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 10, Sayı: 110, (Şubat 2002), s.133.

²⁴⁰ 3065 Sayılı KDV Kanunu, 1. Madde.

²⁴¹ Tahir Erdem, "İhraç Kayıtlı Teslimlere İlişkin Kur Farklarının İstisna ve İade Hesaplaması Karşısındaki Durumu", **Vergi Sorunları**, Sayı: 193, (Ekim 2004), s.174. ; Alıç, s.160.

²⁴² Apak, s.64. ; Nihat Uzunoğlu, "Kur Farklarının KDV Karşısındaki Durumu (II)", **Vergi Dünyası**, Sayı: 269, Ocak 2004, s.35.

²⁴³ Değer, s.98.

²⁴⁴ Mehmet Maç, "Yurt Dışından Alınan Hizmet Bedellerine İlişkin Kur Farkları", **Vergi Dünyası**, Sayı:

Bakanlığı iki Türk arasında gerçekleşen işlem bedellerinin her zaman YTL. olduğunu varsaymakta, işlemler yapıp KDV meydana geldikten sonra oluşan kur farklarını bedele dahil bir unsur sayarak bunları vade farkı veya fiyat farkına benzeterek KDV'ye tabi tutmaya çalışmaktadır. Halbuki bir Türk, bir başka Türk'e yabancı para üzerinden mal veya hizmet verebilir ve bu durumda KDV matrahı tahsilata bakılmaksızın KDV Kanunu'nun 26. Maddesi uyarında KDV'yi doğuran olayın meydana geldiği gündeki kura göre belirlenmektedir. Bu durumda, tahsilatın önce veya sonra yapılması nedeniyle ortaya çıkan lehteki veya aleyhteki kur farkları KDV matrahını etkilememektedir. Kur farkları, YTL. ile yabancı para arasındaki değer değişimini ifade etmekte bir finansman hizmetinin bedeli olarak algılanmamalıdır.²⁴⁵

1.3.4. Enflasyon Muhasebesi'ne Göre Borçlanma Maliyetleri

Duran varlıkların maliyetine kur farkı ve finansman giderleri eklenmişse, bu giderlerin varlığın maliyetinden indirilmesi gerekmektedir. Ancak, uluslararası muhasebe standartlarının izin verdiği durumlarda maliyete ilave edilen kur farkı ve finansman giderlerinin reel kısımları maliyetten indirilmemekte ve enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaktadır. Sözü edilen bu kur farkı ve finansman giderleri varlığın aktife alınışına kadar oluşan giderlerdir.²⁴⁶

Her türlü borçlanmada; borç tutarlarına, borcun kullanıldığı döneme ait TEFE artış oranının uygulanması sureti ile hesaplanan tutar reel olmayan finansman maliyeti olarak tanımlanmıştır. Örneğin; 15.01.2003 tarihinde alınan 5.000 YTL. kredi için 31.03.2003 tarihinde 485 YTL. faiz ödenmesi halinde, bu faizin reel olmayan kısmı adı geçen dönemde TEFE artış oranı %9,3 olduğundan döneme ait reel olmayan finansman gideri;

5.000 YTL. x %9,3 = 465 YTL. olarak hesaplanmaktadır. Açılış bilançosunda reel olmayan finansman maliyetinin ilgili kıymetlerden ayırt edilen kısım geçmiş yıllar

---

257, (Ocak 2003), s.9. ; Mehmet Maç, "İhraç Kaydıyla Teslim Edilen Mallara Ait Kur Farkları, Fiyat Farkları ve Vade Farkları", **Vergi Dünyası**, Sayı: 243, (Kasım 2001), s.34.

²⁴⁵ Mehmet Maç, "Kur Farklarının Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 100, (Nisan 2001), s.88.

²⁴⁶ Aydın Karapınar ve Kadir Gürdal, **Enflasyon Muhasebesi**, Ankara: Tesmer Yayınları, Yayın No: 54, 2003, s.59.

kar / zararı hesabına; cari dönemde aktifleştirilen reel olmayan finansman maliyeti ise dönem kar / zararına aktarılmaktadır.²⁴⁷

Enflasyon düzeltmesi yapılırken sadece reel olan finansman giderleri aktif kalemi olarak değerlendirilmektedir.²⁴⁸

VUK'a eklenen mükerrer 290. madde ile finansal kiralama işlemlerinin değerlendirilmesinde yeni esaslar getirilmiştir. Bu düzenleme ile 01.07.2003 tarihinden itibaren yapılan sözleşmelere göre ödenen finansal kiralama bedellerinin tamamı gider yazılamamaktadır. Bunun yerine kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı "finansal kiralama kullanım hakkı" olarak aktifleştirilerek bu tutar üzerinden amortisman ayrılmaktadır. Toplam kira bedellerinin aktifleştirilmeyen kısmı ise faiz olarak değerlendirilerek tahakkuk ettiği dönemlerde gider yazılmaktadır.

Bu yasal düzenlemelerin yürürlüğe girmesinin ardından 11 Sıra No'lu Muhasebe Uygulama Genel Tebliği ile finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik Tekdüzen Hesap Planı'nda bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre, finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark yani ödenecek faiz olarak kabul edilen kısım "Ertelenmiş Finansal Kiralama Maliyetleri" olarak 302 / 402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ (-) hesabına borç kaydedilmektedir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tanımlanan her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz giderleri tutarları bu hesaba alacak, "66 – Borçlanma Maliyetleri" hesap grubunda ilgili hesap grubunda ilgili borçlanma giderleri hesabına borç kaydedilerek bu hesap kapatılmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, yapılacak enflasyon düzeltmelerine mali tablolarda yer alan parasal olmayan kıymetler konu olmaktadır. Bilanço kalemlerine ilişkin parasal olmayan kıymetler 328 No'lu VUK genel tebliğinin ekinde listelenmiştir.

---

²⁴⁷ Sönmez ve Açan, s.13.

²⁴⁸ Bulut, s.9.

Bu listeye göre 302 ve 402 numaralı ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ (-) hesapları da parasal olmayan kıymet olarak değerlendirildiğinden bu hesaplar da enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaktadır.²⁴⁹

---

²⁴⁹ Emrah Aygöl, “Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Parasal Olmayan Kıymet Midir?”, http://www.alomaliye.com/emrah_aygul_ertelenmis_finansal.htm, (07.03.2006).

2. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI HÜKÜMLERİNE GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

2.1. STANDARDIN AMACI

Bu standart, borçlanma fonları ile bağlantılı olan bir işletme tarafından tahakkuk eden faiz ve diğer maliyetler olarak tanımlanan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde uygulanmalıdır.²⁵⁰

Bu standart genel olarak borçlanma maliyetlerinin gerçekleştiği anda gider olarak muhasebeleştirilmesini gerektirir. Ancak, standart alternatif bir uygulama olarak özellikli bir varlığın satın alınması, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine izin vermektedir.²⁵¹

Borçlanma maliyetlerini aktifleştirmeye yönelik lehteki tartışmalar:²⁵²

- Borçlanma maliyetleri, elde etme maliyetlerinin bir parçasını oluşturmaktadır,
- Varlıklara ilişkin tahakkuk eden maliyetler, gelecek dönemlerde sağlanacak gelirler ile karşılaştırılmalıdır,
- Aktifleştirme, satın alınan varlıklar ile inşa edilen varlıklar arasında daha etkin karşılaştırma yapma olanağı sağlamaktadır.

Borçlanma maliyetlerini aktifleştirmeye yönelik aleyhteki tartışmalar:²⁵³

- Belirli bir varlığa yönelik borçlanma maliyetleri ile ilişki kurmak, keyfilik-subjektiflik içermektedir,

---

²⁵⁰ Henrie Van Greuning, **International Financial Reporting Standards A Practical Guide**, Washington, U.S.A.: Newly Revised Edition, The World Bank Pres, 2005, s.176.

²⁵¹ TMMOB Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu; **Uluslararası Muhasebe Standartları – 2001**, Ankara: Tümmob Yayın No: 166, TMMOB Seri No: 5, 2001, s.249.

²⁵² Greuning, s.176.

²⁵³ Greuning, s.176.

- Farklı finansman metotları, aynı varlık için farklı aktifleştirme tutarlarına neden olabilmektedirler,
- Giderleştirilen borçlanma maliyetleri, daha iyi karşılaştırma yapmayı sağlamaktadır.

2.2. STANDARTLA İLGİLİ TANIMLAR

Bu standartta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir:

2.2.1. Borçlanma Maliyetleri

Bir işletme tarafından borçlanılan fonlarla ilgili olarak katlanılan faiz, kur farkları, komisyon ve benzeri giderlerdir.²⁵⁴ Borç senetlerinin ihracında ortaya çıkan iskonto giderleri ve primlerin itfası, borç sözleşmeleri dolayısı ile katlanılan ilgili giderlerin ve faiz gideri olarak da değerlendirilebileceği ölçüde borçlanılan fonlarla ilgili ortaya çıkan kur farklarının itfası bu kapsamda olmaktadır.²⁵⁵ Böylece IAS 23 çerçevesinde borçlanma maliyetlerine açıklık getirilmiş, mali tablolarda yer alan bilgilerin tutarlı ve karşılaştırmaya olanak tanıyacak şekilde üretilmesine katkıda bulunulmuştur.

Standartta göre borçlanma maliyetleri aşağıdaki unsurları içermektedir:²⁵⁶

- (a) Bankadaki hesap mevcudundan fazla çekilen paralar ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,
- (b) Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,
- (c) Borç anlaşmalarının düzenlemeleri ile ilgili olarak oluşan maliyetlerin itfaları,
- (d) IAS 17 Kiralama Sözleşmeleri Standardı'na göre tahakkuk eden borçlanma

---

²⁵⁴ **International Financial Reporting Standards 2004**, International Accounting Standards Committee Board, London, U.K., 2004, IAS 23, 4. Paragraf, s.1056.

²⁵⁵ Ahmet Hayri Durmuş, **Uluslararası Muhasebe Standartları (1 – 31)**, İstanbul: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayın No: 7, 1992, s.182.

²⁵⁶ IAS 23, 5. Paragraf.

maliyetleri,

- (e) Yabancı para ile borçlanmalarda finansman maliyetleri niteliğindeki kur farkları.

2.2.2. Özellikli Varlıklar

Amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi uzun bir süreyi gerektiren aktiflerdir.²⁵⁷

Özellikli varlıklar tanımında belirtilen en önemli husus, bu varlıkların amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesinin uzun bir süreyi gerektirmesidir. Standardın 6. paragrafında kısa sürelerde tekrarlanarak üretilen büyük miktarlardaki stokların özellikli varlık olmadığı belirtilmiştir. Yine standardın 6. paragrafına göre; elde edildiklerinde amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır olan varlıklar da özellikli varlık sayılmamaktadır.

Standartta özellikli varlıklara aşağıdaki örnekler verilmiştir.²⁵⁸

- Satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar,
- Üretim tesisleri,
- Enerji üretim santralleri,
- İnşa edilmekte olan binalar, yer altı ve yer üstü düzenleri.

Yukarıda sayılanlar dikkate alındığında özellikli varlıkların daha çok; stoklar ve maddi duran varlıklar ile özellikli varlıklara ilişkin geliştirme giderleri niteliğinde olabileceği anlaşılmaktadır. Bu tür varlıklara; imalatı ve satışa hazır hale getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren alkollü içeceklerden şarap, kurutulması ve işlenmesi uzun bir süreyi gerektiren tütün imalatı, faaliyetlerde yararlanılmak amacıyla edinilen bina,

---

²⁵⁷ IAS 23, 4. Paragraf.

²⁵⁸ IAS 23, 6. Paragraf.

makine, köprü, baraj v.b. örnek olarak verilebilmektedir.²⁵⁹

Standartta özellikli varlık kapsamında yer almayan varlıklarla ilgili olarak da aşağıdaki örnekler yer almaktadır:²⁶⁰,

- Diğer yatırımlar,
- Sürekli olarak veya kısa sürelerde tekrarlanarak üretilen büyük miktarlardaki stoklar,
- Elde edildiklerinde amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır olan varlıklar. Örneğin, bir başka işletmeden satın alınan ve faaliyette olan bir GSM şebekesi.²⁶¹

2.3. STANDARDIN İÇERİĞİ

IAS 23 no'lu standartta, yabancı kaynak maliyetlerinin neler olacağı ve nasıl muhasebeleştirileceği açıklanmıştır.²⁶² Standart, yalnızca borçlanma maliyetlerini kapsamına almakta, özkaynak maliyetlerini kapsamamaktadır.

2.4. MUHASEBELEŞTİRME YÖNTEMLERİ

Borçlanma maliyetleri iki yönetime göre muhasebeleştirilmektedir:

- Temel yöntem,
- Uygulanabilir diğer yöntem.

Standart genel olarak, borçlanma maliyetlerinin gerçekleştiği anda gider olarak muhasebeleştirilmesini gerektirmektedir. Alternatif bir uygulama olarak da amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren özellikli varlıkların satın alınması veya üretimiyle dorudan ilgisi bulunan borçlanma

---

²⁵⁹ Cemal İbiş, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 4, (Aralık 2001), s.3.

²⁶⁰ IAS 23, 6. Paragraf.

²⁶¹ Akgül ve Akay, s.123.

²⁶² Akgül ve Akay, s.123.

maliyetlerinin aktifleştirilmesine izin vermektedir.²⁶³ Yani, özellikli bir varlığın elde edilmesine ilişkin borçlanma giderleri, ilgili varlığın maliyetine alternatif yönetime göre dahil edilebilmektedir.²⁶⁴

2.4.1. Temel Yöntem

Bu yönetime göre borçlanma maliyetleri, borçlanmanın niteliğine veya yöntemine bakılmaksızın, oluştukları dönemde gider olarak tahakkuk ettirilir.²⁶⁵ Yani, bu yönetime göre borçlanma maliyetleri, oluştukları dönemde doğrudan “dönem gideri” olarak kaydedilmelidir.

Borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak uygulanan muhasebe politikaları, finansal tabloların dipnotlarında açıklanır.²⁶⁶

Örnek: Bir şirketin kullandığı kısa vadeli banka kredisine ilişkin faiz tutarı 28.000,00 YTL’dir. Temel yönetime göre söz konusu kredi faizi ilgili döneme gider olarak kaydedilecektir.

Bu işlemlerin yevmiye defteri kaydı aşağıdaki gibidir:

1.	_____ / _____		
	780. FİNANSMAN GİDERLERİ	28.000,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		28.000,00
	Döneme ilişkin kredi faizi		
	_____ / _____		

²⁶³ Yüksel Koç Yalkın, “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu’nun (TMMOB) Çalışmaları ve Türkiye Muhasebe Standartları”, **Muhasebe ve Denetim Bakış**, Yıl: 2, Sayı: 5, (Ekim 2001), s.9.; Recep Pekdemir, **Tekdüzen Hesap Planı ve Uluslararası Muhasebe Standartları**, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, 23 – 25 Ekim 2002, s.15.

²⁶⁴ Akdoğan, *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi*, s.45. ; Murat Erdoğan ve Cenap İltar, “Faiz Aktifleştirme”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 26, Nisan 2005, s.204.

²⁶⁵ IAS 23, 7. - 8. Paragraf.

²⁶⁶ IAS 23, 9. Paragraf.

2.	660. KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	28.000,00	
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		28.000,00
	Finansman giderlerinin yansıtılması		

Görüldüğü gibi, temel yöntem uygulamasında faiz giderleri, gider hesaplarına kaydedilmiştir.

Döviz karşılığı kredi kullanımında döviz tutarının YTL. karşısında değerinin değişmesine bağlı olarak ayrıca dönem sonlarında ek kayıtlar yapılması gerekli olmaktadır. Sabit varlıkların aktifleştirilmesinden sonra ortaya çıkan faiz gideri ve kur farkları dönem gideri kabul edildiğinde yapılacak kayıtlar aşağıdaki gibidir;²⁶⁷

Örnek: X İşletmesi 28.01.2005 tarihinde 10.000 Euro karşılığında 1 adet iş makinesini 1 yıl vadeli banka kredisi karşılığında yurtdışından ithal etmiştir. 28.01.2005 tarihinde 1 Euro = 1,506 YTL., 31.12.2005 tarihinde 1 Euro = 1,705 YTL.'dir. Bu varsayımlı örneğe ilişkin hesaplamalar;

1 Euro'da kur farkı tutarı, $1,705 - 1,506 = 0,199$ YTL.

Toplam kur farkı tutarı, $10.000 \times 0,199 = 1.990,00$ YTL.

Dönem sonunda yapılacak kayıt

1.	780. FİNANSMAN GİDERLERİ Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	1.990,00	
	300. BANKA KREDİLERİ		1.990,00
	Kur farkının kaydı		

²⁶⁷Sönmez ve Açan, s.4.

Döviz kredisi kullanımından dolayı dönem sonu kayıtlarında yapılacak değerlemede kur farkları görüldüğü gibi gider hesabına kaydedilmiştir.

2.4.2. Uygulanabilir Diğer Yöntem

Borçlanma maliyetleri, bu standardın 11. maddesine uygun olarak aktifleştirilmedikleri sürece oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir.²⁶⁸

Bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimiyle doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri, o özellikli varlığın maliyet unsuru olarak aktifleştirilir. Aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı bu standarda uygun olarak belirlenir.²⁶⁹

Standarda göre bir özellikli varlığın;

- Satın alma,
- İnşaat,
- Üretim

gibi işlemleri ile doğrudan ilişkisi bulunan borçlanma maliyetleri, o özellikli varlığın elde edilme maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilir. Borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilecek tutarının saptanmasında bu standart hükümleri esas alınır. Bu esaslara göre aktifleştirilmeyen borçlanma maliyetleri, temel yönetime göre muhasebeleştirilir ve o dönemin gideri olarak gelir tablosu kapsamında yer alır.²⁷⁰

Uygulanabilir diğer yönetime göre; borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilme koşulları, aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin belirlenmesi, aktifleştirilmenin başlaması, aktifleştirilmeye ara verilmesi ve aktifleştirilmenin son bulması konuları ile ilgili esaslara aşağıda değinilmiştir:

---

²⁶⁸ IAS 23, 10. Paragraf.

²⁶⁹ IAS 23, 11. Paragraf.

²⁷⁰ Yalkın, “*Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)*”, s.4.

2.4.2.1. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirme Koşulları

Kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için önemli bir zaman periyodu gerektiren özellikli varlıklar için harcama yapan ve borçlanma maliyetlerine katlanan bir işletmenin, bu varlıklar için yapılan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi veya aktifleştirilmemesi şeklinde bir yöntem benimsememesi, aktifleştirmeyi veya aktifleştirmemeyi bu standardın gerektirdiği biçimde yerine getirmesi gerekmektedir.²⁷¹

Uygulanabilir diğer yönteme göre; bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimiyle doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri, o varlığın maliyet unsuru olarak muhasebeleştirilmektedir. Bu tür maliyetlerin aktifleştirilebilmesi için, varlıkla ilgili ekonomik yararlarından işletmenin yararlanması ve bu varlığın işletmeye maliyetinin güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi gerekmektedir. Bunun dışındaki borçlanma maliyetleri oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilmelidir.²⁷²

Yani, özellikli varlıklara ilişkin maliyetlerin aktifleştirilmesi için aşağıdaki koşulların var olması gerekmektedir:

- Borçlanma maliyetleri özellikli varlıklarla ilgili olmalı,
- Aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri özellikli varlığın satın alınması, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgili bulunmalı,
- Aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı standarda uygun olarak belirlenmeli,
- İşletmenin özellikli varlıkla ilgili ekonomik yararlarından yararlanması,
- Özellikli varlığın, işletmeye maliyetinin güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi.

Standart, özellikli varlığa ilişkin bu koşulların bulunmadığı durumlarda, ilgili borçlanma maliyetlerinin, gerçekleştikleri dönemde gider olarak muhasebeleştirilmesini

²⁷¹ Recep Pekdemir, **Tekdüzen Hesap Planı ve Muhasebe Standartları**, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, 26 – 28 Kasım 1997, s.147.

²⁷² IAS 23, 12. Paragraf, IAS 16, 5. Paragraf.

öngörmektedir.²⁷³

2.4.2.2. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi

2.4.2.2.1. Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetlerinin Belirlenmesi

Bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimiyle doğrudan ilgili bulunan borçlanma maliyetlerinden, ancak bu maliyetlere ilişkin harcamalar henüz gerçekleşmemişse kaçınılabılır. Bir işletme özellikli bir varlığın elde edilmesi amacıyla borçlanmışsa, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetleri kolaylıkla saptanabilir.²⁷⁴

Belli tutardaki borçlanmalar ile özellikli varlıklar arasında ilişki kurmak ve bu borçlanmalardan bir şekilde kaçınılabileceğine karar vermek zor olabilir. Örneğin bu tür bir güçlük;

- Grup şirketlerinde finansman faaliyetlerinin bir merkezden yürütülmesi,
- Grubun farklı faiz oranlarından borçlanmak için çeşitli borçlanma araçlarının kullanılması,
- Borçlanılan bu fonların farklı faiz oranlarından grup şirketlerine kullandırması,
- Döviz bazında veya dövize bağlı kullanılan kredilerde işletmelerin yüksek enflasyon ortamında faaliyette bulunması ve döviz kurlarında dalgalanmalar olması,

durumlarında meydana gelebilir. Sonuç olarak, özellikli varlıklarla doğrudan doğruya ilişkili borçlanma maliyetlerinin tutarını saptamak zordur ve yorum yapılması gereklidir.²⁷⁵

İşletmelerin aldıkların bir yatırım kredisini birden fazla projede kullanması durumu ile özellikli varlık elde edilmesinde katlanılan borçlanma maliyetlerin tutarının

---

²⁷³ Sönmez, “14 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi F”, s. 182.

²⁷⁴ IAS 23, 13. Paragraf.

²⁷⁵ IAS 23, 14. Paragraf.

belirlenmesinin güç olduğu hallerde, aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı makul bir biçimde taktir edilerek saptanmalıdır.²⁷⁶

2.4.2.2.2. Özel Olarak Özellikli Varlık Elde Etmek İçin Yapılan Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi

Bir dönemde; özellikli bir varlığın elde edilmesi amacıyla, borç alınan fonlara ilişkin aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin toplam tutarı, o dönemde bu varlıklar için katlanılan toplam borçlanma maliyetlerinden bu fonların geçici yatırımlarından elde edilen gelirlerin çıkarılması sonucu saptanan tutarı aşamaz.²⁷⁷

Özellikli bir varlığın finansmanına ilişkin düzenlemeler; fonların bir kısmının veya tamamının özellikli varlıklar için kullanımından belirli bir süre önce sağlanmasını ve bu süre için borçlanma maliyetlerinin oluşmasını gerektirebilir. Bu gibi durumlarda özellikli varlıklara ilişkin yatırım yapılma tarihine kadar; genellikle fonlar, özellikli varlıklara ilişkin harcamaları azaltmak amacıyla geçici yatırımlarla değerlendirir. Bir döneme ilişkin aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin saptanmasında, bu borç fonları ile sağlanan yatırım gelirleri borçlanma maliyetlerinden indirilir.²⁷⁸

Standardın bu maddesine göre; varlıkların elde edilmesinde kullanılan dövizli kredilerle ilgili olarak değerlendirme gününde işletme lehine kur farkı oluşmuş ise, varlığın kullanılabilir duruma geldiği dönem sonucuna kadar olan farkları daha önce aktifleştirilmiş kur farklarından mahsup edilir. Varlık kullanılabilir duruma geldikten sonra ortaya çıkan lehteki kur farkları, diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar içinde gösterilmelidir.²⁷⁹

İşletme özel olarak bir özellikli varlık elde etmek amacıyla borçlanmışsa, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetleri kolayca hesaplanabilir. Bu durumda aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı o borçlanmalardan kaynaklanan gerçek

---

²⁷⁶ **IFRS Workbooks for Accounting Professionals**, "IAS 23 Borrowing Costs", <http://www.accountingreform.ru/cgi-bin/getfile.cgi?hg=en&id=781>, (06.02.2006), s.5. ; Sönmez ve Açıan, s. 6.

²⁷⁷ IAS 23, 15. Paragraf.

²⁷⁸ IAS 23, 16. Paragraf.

²⁷⁹ Nalan Akdoğan ve Nejat Tenker, **Finansal Tablolara ve Mali Analiz Teknikleri**, 9. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 2004, s.193.

borçlanma maliyetidir.²⁸⁰

Bu borçlanmalardan elde edilen fonlar geçici olarak herhangi bir şekilde gelir sağlayacak biçimde değerlendirilmişse, bu gelir borçlanma maliyetlerinden düşülür ve kalan kısım aktifleştirilir.²⁸¹

Örneğin; bir işletmede fabrika binası inşa etmek için aşağıdaki aşamalar kaydedilmiştir:

- Fabrika binasının inşaatında harcanmak üzere, bir bankadan iki yıl faiz ve anapara geri ödemesiz, 2.500.000,00 YTL. uzun vadeli yatırım kredisi kullanılmıştır.

- Fabrika binasının inşaatı başlamadan söz konusu kredi tutarı geçici bir süre bankalarda vadeli mevduat hesabı açılmak üzere değerlendirilmiş ve 180.000,00 YTL. faiz geliri elde edilmiştir.

- Fabrika binasının inşaatına başlanmış ve ilgili dönem sonuna kadar 800.000,00 YTL. harcama yapılmıştır.

- Kullanılan krediye ilk hesap dönemi sonunda 500.000,00 YTL. finansman gideri tahakkuk etmiştir.

- Dönem sonunda ilgili finansman giderleri aktifleştirilmiştir.

- Standarda uygun olarak özellikli varlık edinilmesi için kullanılan banka kredisinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen gelir borçlanma maliyetlerinden düşülmüştür.

---

²⁸⁰ Sönmez ve Açan, s.6.

²⁸¹ İbiş, s.5.

1.	_____ / _____ 102. BANKALAR	2.500.000,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		2.500.000,00
	Fabrika binasının inşaatı için alınan kredi		
2.	_____ / _____ 102. BANKALAR	180.000,00	
	642. FAİZ GELİRLERİ		180.000,00
	Yatırım kredisinin değerlendirilmesi ile elde edilen faiz gelirin kaydı		
3.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	800.000,00	
	258 01. Binalar		
	258 01 001 Malzeme		
	102. BANKALAR		800.000,00
	Fabrika binasının inşaatı için yapılan harcamalar		
4.	_____ / _____ 780. FİNANSMAN GİDERLERİ	500.000,00	
	400. BANKA KREDİLERİ		500.000,00
	Yatırım kredisine ilişkin dönem sonu faizi		
5.	_____ / _____ 258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	500.000,00	
	258 01. Binalar		
	258 01 006 Kredi Faizi		
	781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		500.000,00
	Yatırım kredisine ilişkin faiz tutarının dönem sonunda maliyete yansıtılması		
	_____ / _____		

Yatırım kredisinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen faiz gelirinin borçlanma maliyetlerinden düşülmesi için, yukarıdaki yevmiye maddelerine ek bir madde olarak 642. FAİZ GELİRLERİ HESABI'na borç ve 258. YAPILMAKTA

OLAN YATIRIMLAR HESABI'na alacak kaydı yapılması gerekmektedir.Yapılması gereken bu yevmiye maddesinin yasal muhasebe defterlerine kaydedilmesi mali mevzuatımız dikkate alındığında maliye açısından gelirin iptal edilerek vergi matrahının azaltılması sonucunu doğuracak olması nedeniyle sakıncalı olabilir. Bu yüzden söz konusu yevmiye maddesinin yasal muhasebe defterleri dışında çalışma tabloları üzerinde yapılması uygun olabilecektir.²⁸²

2.4.2.2.3. Genel Borçlanmalarda Özellikli Varlıkla İlgili Borçlanma Maliyetinin Hesaplanması

Bir işletmenin, genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özellikli varlığın finansmanı için kullandığı durumlarda; aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı bir aktifleştirme oranı yardımı ile saptanmaktadır. Bu aktifleştirme oranı sadece özellikli varlıklara ilişkin borç tutarının değil, işletmenin o dönemde mevcut olan tüm borçlarına ilişkin olarak borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasının olması gerekmektedir.²⁸³

Örneğin²⁸⁴; Morskoy Inc., tamamlanması yaklaşık 18 ay sürecek bir depo inşa edecektir. İnşaat 1 Ocak 2002'de başlamış olup, 2002 yılı boyunca yapılan ödemeler aşağıdaki gibidir:

Ödeme Günleri	\$'000
31 Ocak	200
31 Mart	450
30 Haziran	100
31 Ekim	200
30 Kasım	250

31 Ocak'ta yapılan ilk ödeme, işletmenin borç havuzundan fonlanmıştır. Bununla birlikte, işletme Mosrkoy Inc., 31 Mart 2002 tarihinde yıllık basit faizi %9 olan 800.000 \$ tutarında orta vadeli kredi toplamayı başarmıştır. Bu fonlar özellikle bu inşaat

²⁸² İbiş, s.6.

²⁸³ IAS 23, 17. Paragraf.

²⁸⁴ Greuning, ss.179-180.

için kullanılmıştır. Fazla fonlar, nakit ödemesi gereken ve vadesi geçmiş borçlar için geçici olarak her yıl aylık olarak %6'dan yatırılmıştır. 30 Kasım tarihinde yapılacak ödeme için orta vadeli kredilere başvurulmadan 200.000 \$ tutarındaki ödeme tekrar borç havuzundan karşılanmıştır.

İnşaat projesi, Mayıs ayında esaslı teknik ve idari işler yerine getirildiğinden 3 haftalığına geçici olarak durdurulmuştur.

Morskoy Inc., borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ilişkin muhasebe yöntemini yani alternatif yöntemi uygulamıştır.

İşletmenin 31 Aralık 2002 tarihli bilançosunda aşağıdaki borç tutarları yer almaktadır:

	\$'000
Orta Vadeli Borçlar (yukarıda belirtilen)	800
Banka Kredileri	
(Yıl boyunca önemli düzeydeki ağırlıklı ortalama borç tutarı 750.000\$ ve banka tarafından işletilen toplam faiz tutarı 33.800 \$ dır.)	1.200
%10, 7 yıllık 31 Ekim tarihli 31 Aralık'ta 1997 yıllık basit faizle ödenebilecek nakit	9.000

AÇIKLAMA

2002 yılında deponun maliyet fiyatı için aktifleştirilen tutarlar aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

	\$
Orta Vadeli (belirli) kredi	
800.000 \$ x % 9 x 9 / 12	54.000
Yıl boyunca mevcut kredilerin kullanılmayan kısmı için kazanılan faiz:	
1 Nisan – 30 Haziran [(800.000 - 450.000) x 3/12 x % 6]	(5.250)
1 Temmuz – 31 Ekim [(800.000 - 550.000) x 4/12 x % 6]	(5.000)
1 Kasım – 30 Kasım [(800.000 - 750.000) x 1/12 x % 6]	(250)
Genel Fon-Borç Havuzu	
Aktifleştirme Oranı % 9.58 (Hesaplama a)	
31 Ocak'ta ödenen (200.000 x 11/12 x % 9.58)	17.563
30 Kasım'da ödenen (200.000 x 1/12 x % 9.58)	1.597
	19.160
Muhasebeleştirilen Toplam Tutar	62.660

Not: Mayıs 2002 boyunca depo inşasına ilişkin faaliyetler kesintiye uğramış olmasına rağmen, IAS 23'e göre aktifleştirme, bu dönem için askıya alınmamıştır.

Hesaplama a	\$
a) Borç havuzu için aktifleştirme oranı	
Bu borçlanmalarda ödenen toplam faiz:	
Bankadan çekilen kredi	33.800
7 yıllık banknot (9.000.000 x %10)	<u>900.000</u>
	933.800
Toplam borçlanmalardaki ortalama yük:	
Bankadan çekilen kredi	750.000
7 yıllık banknot	<u>9.000.000</u>
	9.750.000
Aktifleştirme Oranı = 933.800 / 9.750.000	
= % 9.58	

2.4.2.3. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirme Sınırı

Bir muhasebe döneminde aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarı ile ilgili sınır, ilgili dönemde işletme tarafından yüklenilen borçlanma maliyetlerinin toplam tutarıdır. Yani, bir dönemde aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, o dönemde meydana gelen borçlanma maliyetlerinin tutarını aşmamalıdır.²⁸⁵

Bazı durumlarda; borçlanma maliyetlerine ilişkin ağırlıklı ortalama maliyetleri hesaplanırken hem holding hem de bağlı şirketlerin her birine ilişkin borçlar dikkate alınmaktadır. Diğer durumlarda, bağlı şirketlerin her birinin, kendi borçlarına uygulanabilir ağırlıklı borçlanma maliyetleri ortalamasını kullanması uygun olacaktır.²⁸⁶

Bir özellikli varlığın defter değeri veya tahmini en son maliyeti, geri kazanılabilir tutarını veya net gerçekleşebilir değerini aşarsa, bu varlığın defter değeri, diğer Uluslararası Muhasebe Standartlarına uygun olarak azaltılmakta veya bu varlıkla ilgili muhasebe kayıtları kapatılmaktadır. Belli durumlarda, azaltılan veya kayıttan silinen maliyetleri diğer Uluslararası Muhasebe Standartlarına uygun olarak yeniden muhasebeleştirilmektedir.²⁸⁷

Örnek: Bir şirketin 8 milyon dolarlık, inşaat halinde olan borçla finanse edilen bir binası bulunmaktadır. Bu borçların 6 milyon dolarlık kısmı doğrudan inşaat borcudur. Geri kalan kısmı ise şirketin genel borçları dışından karşılanmaktadır. Bu şirket, binayı inşanın tamamlanmasından sonra kullanmaya başlayacaktır.

Şirketin borç yapısı aşağıdaki gibidir:

		\$'000
İnşaat Borcu	: %11	6.000
Uzun Vadeli Borçlar	: % 9	9.000
Uzun Vadeli İkincil Borçlar	: %10	3.000

²⁸⁵ IAS 23, 17. Paragraf.

²⁸⁶ IAS 23, 18. Paragraf.

²⁸⁷ IAS 23, 19. Paragraf.

İkinci planda tutulan borçlar, diğer borçlarla aynı zamanda dağıtılmıştır.

a) Bu durumda yıl boyunca ödenmesi gereken faiz:

$$= (0,11 \times 6.000.000\$) + (0,09 \times 9.000.000\$) + (0,10 \times 3.000.000)$$

$$= 1.770.000 \$$$

b) IAS 23'e göre bilançoda aktifleştirilebilecek faiz maliyeti:

İnşaat borcunun etkili faiz oranı %11'dir.

Şirketin diğer borçlarında etkili olan ortalama faiz oranı;

$$= [(9.000.000 / 12.000.000) \times 0,09] \times [(3.000.000 / 12.000.000) \times 0,10]$$

$$= \% 9,25$$

Bu iki oran aktifleştirilecek faiz maliyetini hesaplamakta kullanılmaktadır.

$$\text{Aktifleştirilecek Faiz Miktarı} = (0,11 \times 6.000.000 \$) + (0,0925 \times 2.000.000 \$)$$

$$= 660.000 \$ + 185.000 \$$$

$$= 845.000 \$$$

c) Gelir tablosunda, raporlanacak faiz harcamalarının tutarı:

$$= 1.770.000 \$ - 845.000 \$$$

$$= 925.000 \$$$

2.4.2.4. Aktifleştirmenin Başlaması

IAS 23'e göre borçlanma maliyetlerinde aktifleştirmenin başlamasına ilişkin konular 20., 21. ve 22. paragraflarda açıklanmıştır.

2.4.2.4.1. Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilme Zamanı

Özellikli varlıklara ilişkin borçlanma maliyetleri aşağıdaki durumlarda aktifleştirilirler:²⁸⁸

- Varlık için harcama yapıldığında,
- Borçlanma maliyetleri tahakkuk ettiğinde,
- Bir varlığın amaçlandığı biçimde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler başlatıldığında.

Standarda göre özellikli varlık edinilmesine ilişkin harcamalar;²⁸⁹

- Nakit ödemesi,
- Diğer varlıkların devri,
- Faize dayalı borçlanmaları içermektedir.

Diğer bir ifadeyle özellikli varlık elde edilmesinde; nakit olarak ödenmemiş harcamalar, diğer aktiflerin devri suretiyle yapılmamış harcamalar ve faize dayalı olmayan borçlanmalardan ileri gelen harcamalar kabul edilmemektedir. Örneğin faize dayalı ticari borçlar harcama olarak kabul edilmemektedir. Dolayısı ile bu tür harcamalar borçlanma maliyetleri hesabında dikkate alınmamaktadır.²⁹⁰

---

²⁸⁸ IAS 23, 20. Paragraf.

²⁸⁹ IAS 23, 21. Paragraf.

²⁹⁰ İbiş, s.8.

Ayrıca, yapılan harcamalardan; bu varlıkla ilgili alınan avanslar, devlet yardımları ve teşvikler varsa özellikli varlığa ilişkin harcamalardan düşülmektedir. Standart, bu hususla ilgili olarak IAS 20 Devlet Bağışlarının Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımının Kamuya Açıklanması Standardı'na göre işlem yapılmasını belirtmektedir.²⁹¹

2.4.2.4.2. Özellikli Varlığın Fiziki İnşasından Önceki Faaliyetlere Ait Borçlanma Maliyetlerinin Durumu

Bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler; o varlığın inşaatından önceki faaliyetleri de kapsamaktadır. Bunlar, fiziki bir varlığın inşaatından önceki teknik ve idari faaliyetlerden oluşmaktadır. Buna örnek olarak, bir varlığın inşaatına başlamadan izin alınması ile ilgili olarak yapılan faaliyetler gösterilebilmektedir. Ancak bu tür faaliyetler, özellikli varlığın durumunu değiştiren herhangi bir üretim veya gelişmenin olmadığı durumları kapsamamalıdır. Örneğin; bir arazinin inşaatına hazır duruma getirilmesine ilişkin işlemlerin devamı süresince borçlanma maliyetleri aktifleştirilmektedir. Ancak bir arazinin herhangi bir faaliyet olmaksızın inşaat amacıyla elde tutulması durumunda, o dönemde katlanılan borçlanma maliyetleri aktifleştirilmemektedir.²⁹²

2.4.2.5. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi

Bir özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin yapılması durdurulduğunda, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmektedir.²⁹³

Bir varlığın, amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına ara verildiğinde de borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmektedir. Bu tür maliyetler, kısmen tamamlanmış olan varlıkları elde bulundurma maliyetleridir ve bu borçlanma maliyetleri de aktifleştirilmemektedir. Ancak; ek teknik ve idari çalışmalara devam

---

²⁹¹ IAS 23, 21. Paragraf.

²⁹² IAS 23, 22. Paragraf.

²⁹³ IAS 23, 23. Paragraf.

edildiği bir dönemde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmemektedir. İşlemlerdeki geçici gecikme, özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin kaçınılmaz bir parçası olduğu durumlarda da borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilmektedir.²⁹⁴

Örneğin, bir köprü inşa edilirken bölgenin özelliğinden dolayı olağan bir biçimde suların yükselmesi nedeniyle köprü inşaatına ara verilmiş olsa bile borçlanma maliyetleri aktifleştirilmeye devam edilmelidir.²⁹⁵

2.4.2.6. Aktifleştirmenin Son Bulması

Bir özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin bütünüyle tamamlanması durumunda borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmektedir.²⁹⁶

2.4.2.6.1. Varlığın Planlanan Biçime Getirilmesiyle Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesine Son Verilmesi

Bir varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli olan; imalat, montaj veya inşaatın tamamlanması ve geçici kabulün yapılması yeterlidir. Yani varlığın yüzde yüz olarak tamamlanması gerekmemektedir. Bu varlığa ilişkin idari işlemlerin sürdürülmesi veya varlıkla ilgili dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi imalat, montaj veya inşaatın bitmediği biçiminde yorumlanmamalıdır.²⁹⁷

Bir varlığın yukarıda belirtildiği biçimde, amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin tamamlanması durumunda borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmelidir.²⁹⁸

Örneğin, bir müteahhidin inşa etmiş olduğu binadaki dairelerin mutfak tezgahlarını, fayans işlerini, boyasını daireleri satın alacak kişilerin istedikleri gibi

---

²⁹⁴ IAS 23, 24. Paragraf.

²⁹⁵ Sönmez ve Açıan, s.10.

²⁹⁶ IAS 23, 25. Paragraf.

²⁹⁷ IAS 23, 26. Paragraf.

²⁹⁸ İbiş, s.9.

yapabilmesi için tamamlanmamış olması halinde, söz konusu eksikler dairelerin satışına yönelik ve idari nitelik taşıması nedeniyle borçlanma maliyetlerinin, bu aşamada aktifleştirilmesi uygun olmayacaktır.²⁹⁹

2.4.2.6.2. Bağımsız Kullanımlı Varlıklarda Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesine Son Verilmesi

Bir organize sanayi sitesi bir çok yapıdan oluşan özellikli bir varlık niteliği taşımaktadır. Bu özellikli varlığa ait yapıların bir kısmı tamamlanarak bağımsız kullanıma açılabilir. Bir kısmının ise inşaatına devam edilebilmektedir.³⁰⁰

Buna benzer, birbirinden bağımsız kullanımlı bölümlerden oluşan bir özellikli varlığın inşaatı devam ederken; bir bölümün, amaçlandığı bir biçimde kullanıma veya satışa hazır duruma getirildiğinde de, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmektedir.³⁰¹

Birbirinden bağımsız kullanımlı çok sayıda binalardan oluşan bir iş merkezi, özellikli varlığa ilişkin diğer binalarda inşaat devam ederken, inşaatı tamamlanan binaların kullanılması, bu tür özellikli varlıklara örnek teşkil etmektedir.³⁰²

2.4.3. Finansal Tablolarda Raporlanacak Bilgiler

Standarda göre finansal tablolarda açıklanması gereken bilgiler aşağıdaki gibidir.³⁰³

- Borçlanma maliyetleri için kabul edilen muhasebe politikaları,
- İlgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı,
- Genel amaçlı borçlardan özellikli varlıklar için kullanılan borç tutarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi.

---

²⁹⁹ İbiş, s.9.

³⁰⁰ İbiş, s.9.

³⁰¹ IAS 23, 27. Paragraf.

³⁰² IAS 23, 28. Paragraf.

³⁰³ **Uluslararası Muhasebe Standartları Cep Kitapçığı**, Deloitte Touche Tohmatsu, İstanbul: 2001, s.35. ; IAS 23, 29. Paragraf.

Bu standardın kabul edilmesi, muhasebe politikasında bir değişiklik yapılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, işletmelerin finansal tablolarını IAS 8 Dönem Kar veya Zararı, Temel Hatalar, Muhasebe Politikalarında Değişiklikler Standardı'na göre düzenlemeleri önerilmektedir. Bu uygulamanın alternatifi olarak; aktifleştirme kriterlerine uygun olarak, işletmeler sadece bu standardın yürürlük tarihinden sonra meydana gelen borçlanma maliyetlerini aktifleştirmelidirler.³⁰⁴

Bu 23 no'lu Uluslararası Muhasebe Standardı 1. Ocak 1995 tarihinden itibaren düzenlenen finansal tablolar için yürürlüğe girmiştir.

---

³⁰⁴ IAS 23, 30. Paragraf.

3. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLME HUSUSLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bir şirkete ortak olmuş kişiler veya bu şirkete iştirak eden başka şirketler, koydukları sermayenin en kısa sürede geri dönmesini beklerler. Geri dönüşün kısa sürede gerçekleşmesi için de ticari karın yani dağıtılabilecek karın daha sonraki yıllara göre ilk yıllarda daha yüksek olması istenmektedir. Bu husus, ilgili kişi ve firmalar için nakit bakımından da önemlidir. Bu durumda çalışmamamızın konusu olan borçlanma maliyetleri yani; faiz giderleri, vade farkları, komisyon giderleri ve kur farklarının muhasebeleştirilme usulünün kar üzerindeki etkisi önem arz etmektedir. Böyle bir durumda söz konusu giderlerin doğrudan gider yazılması bu dönemdeki karı azaltacak, maliyete intikal suretiyle ve amortisman yolu ile gider yazılması ise bu dönemdeki karın yüksek çıkmasına neden olacaktır. Karın dağıtılacağı varsayıldığında, ortakların da istediği budur.

Diğer yandan, ilk dönemlerde kar oluşması ve şirketin bu kardan vergi ödemesi sonucu şirket genel anlamda yani toplam varlık ve nakit bakımından bir kayba uğrayacağı söylenebilmektedir. Dolayısı ile borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi yöntemleri mali ve ticari karın oluşumunda büyük bir önem teşkil etmektedir.

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi hususunda , Türkiye Muhasebe Standartları, SPK Mevzuatı ve Türk Vergi Mevzuatı açısından farklı uygulamalar bulunmaktadır. Bu farklı uygulamalar aşağıdaki tablolarda karşılaştırmalı olarak sunulmuştur:

Tablo 1 : Duran Varlıklarla İlgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması

	MUHASEBE STANDARTLARI		SPK MEVZUATI		TÜRK VERGİ MEVZUATI	
	VARLIK KULLANIMA HAZIR HALE GELİNCEYE KADAR	VARLIK KULLANIMA HAZIR HALE GELDİKTEN SONRA	VARLIK AKTİFE ALININCA YA KADAR	VARLIK AKTİFE ALINDIKTAN SONRA	VARLIĞIN İKTİSAP EDİLDİĞİ DÖNEM SONUNA KADAR	VARLIĞIN İKTİSAP EDİLDİĞİ DÖNEMDEN SONRA
FAİZ GİDERLERİ	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
VADE FARKLARI	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
KUR FARKLARI	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
KOMİSYON GİDERLERİ	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.

Tablo 2 : Stok Edimini İle İgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması

	MUHASEBE STANDARTLARI		SPK MEVZUATI		TÜRK VERGİ MEVZUATI	
	VARLIK KULLANIMA HAZIR HALE GELİNCEYE KADAR	VARLIK KULLANIMA HAZIR HALE GELDİKTEN SONRA	VARLIK AKTİFE ALININCA YA KADAR	VARLIK AKTİFE ALININCA YA KADAR	VARLIK AKTİFE ALININCA YA KADAR	VARLIK AKTİFE ALINDIKTAN SONRA
FAİZ GİDERLERİ	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
VADE FARKLARI	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
KUR FARKLARI	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
KOMİSYON GİDERLERİ	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.

IV. BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik uygulama farklılıklarının daha iyi açıklanabilmesi için, yine bu hükümler doğrultusunda örnek bir uygulama aşağıda ele alınmaktadır.

1. UYGULAMADA YER ALAN İŞLETME HAKKINDA BİLGİLER

Uygulamamızda yer alan işletme, matbaa sektöründe İstanbul'da faaliyet gösteren ..... Matbaacılık A.Ş.'dir. .... Matbaacılık A.Ş.; 2000 yılında kurulmuş olup günlük, haftalık ve aylık, Türkçe ve yabancı dillerde gazete, dergi, kitap, ansiklopedi, broşür, katalog, takvim, afiş, mecmua basmaktadır. İşletme aynı zamanda; dizgi, ofset, web ofset, ciltçilik ve diğer her türlü kağıt, film, mürekkep gibi malzemeleri iktisap etmekte ve bunlar üzerinde tasarruflarda bulunmaktadır.

İşletme, 12.500 m² kapalı alanda; 70x100 iki renkli üç ofset baskı makinesi, tek renkli iki ofset baskı makinesi, 17 üniteli rotatif iki ofset baskı makinesi, üç paketleme sistemi, harmanlama, tel dikiş ve karton kesme makineleri, film çıkış ve forma toplama makineleri ile faaliyetlerini devam ettirmektedir. İşletmede yapılan incelemelerde; firmanın rotatif baskı makinelerinde gazete, dergi, kitap vb., düz ofset makinelerinde ise, kitap kapağı, broşür, afiş, katalog vb. baskı işlerini yaptığı anlaşılmıştır.

İşletme gazete ve diğer basılı malzemelerin üretimini gerçekleştirmek amacı ile kağıt ithal etmektedir. Şirketin ana stok kalemini kağıt ruloları oluşturmaktadır. .... Matbaacılık A.Ş. kağıt hammaddesi ihtiyacını merkezi Londra'da bulunan Kraft Paper Trading Ltd. firmasından tedarik etmektedir. Diğer hammaddelerinin çoğunu (film, mürekkep, boya vb.) yurtiçindeki firmalardan tedarik etmektedir.

İşletmenin mali tabloları incelendiğinde, varlıklarını daha çok özkaynakları ile finanse ettiği ancak, artan yatırım harcamaları sonucunda finansman kaynaklarının yavaş yavaş yabancı kaynaklara doğru ağırlık verildiği görülmektedir. Yatırımlar için krediler ve akreditiflerden yararlanılmaktadır.

Tez çalışmamızın konusu olan yabancı kaynaklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi çeşitli mevzuat hükümleri doğrultusunda aşağıdaki uygulamada açıklanmıştır.

2. DURAN VARLIKLAR

2.1. DURAN VARLIK ALIMLARI VE MUHASEBE KAYITLARI

..... Matbaacılık A.Ş., imalat teknolojilerinde meydana gelen değişmelere paralel olarak teşvik belgeli bir baskı makinesi satın almıştır. Bu makine iki parçadan oluşmaktadır. Makineler, Japonya’da faaliyet gösteren Komori International A.Ş. tarafından üretilmekte olup, bunların alınması için öncelikli olarak Türkiye’deki temsilcilik ile görüşülmüştür. Yapılan bu görüşme sonucunda 635990 ve 64010 tanımlayıcı numaraya sahip olan bir adet (iki parçalı) dört renkli baskı makinesine ait proforma fatura Komori firmasından istenmiştir.

635990 no’lu makine parçasına ilişkin proforma fatura 10.04.2005 tarihinde işletmeye ulaşmış olup özeti şöyledir:

FOB	: 616.440 Euro
Navlun (Freight)	: 18.480 Euro
Sigorta (Insurance)	: <u>1.070 Euro</u>
Toplam Bedel (CIF)	: 635.990 Euro

64010 no'lu makine parçasına ilişkin proforma fatura 10.06.2005 tarihinde işletmeye ulaşmış olup özeti şöyledir:

FOB	: 62.902 EURO
Navlun (Freight)	: 1.000 EURO
Sigorta (Insurance)	: <u>108 EURO</u>
Toplam Bedel	: 64.010 EURO

Makineler teşvik belgesi kapsamında alınmış olduğundan Gümrük Vergisi ve Katma Değer Vergisi'nden muaf tutulmuştur.

..... Matbaacılık A.Ş. tarafından bu makinelerin finansmanın sağlanabilmesi için İş Bankası'na kredi talebinde bulunulmuştur. İş Bankası tarafından kredi talebi olumlu karşılanmış ve ..... Matbaacılık A.Ş.'ye 12.08.2005 tarihinde 700.000 Euro tutarında kredi açılmıştır. Kredi tutarı 2007 yılında ödenecek olup, İş Bankası'nın gönderdiği ödeme planında krediye tahakkuk ettirdiği vade farkı 7.000 Euro tutarındadır.

..... Matbaacılık A.Ş., Komori firması ile yaptığı anlaşma gereği makinelerin bedelini, makineler teslim edildikten sonra peşin olarak ödeyecektir. Bunun için İş Bankası'nda kredi karşılığında akreditif hesabı açılmıştır. Akreditif açma masrafı olarak 100,00 YTL ödenmiştir.

Makinelerin Japonya'dan Türkiye Gümrüğü'ne getirilmesi ve buraya kadar ortaya çıkacak olan masrafları Komori firması üstlenmiş olup, bunu faturaya yansıtmıştır. .... Matbaacılık A.Ş. ise bu iki parçalı makineye ilişkin gümrük işlemlerinin yapılması ve üretim tesisine kadar getirilmesi için SER-AB Gümrükleme Ltd. Şti. ile anlaşmıştır. SER-AB firması ile yapılan anlaşma gereği tüm masraflar SER-AB tarafından karşılanmış olup, makinelerin tesliminden sonra bu masraflar ..... Matbaacılık A.Ş.'ye borç dekontu ile bildirilmiştir.

Varlık IAS 23 Borçlanma Maliyetleri standardı gereğince özellikli varlık olduğundan, işletme; varlığa ilişkin borçlanma maliyetlerini varlık maliyetine ilave etmiştir.

İki parçalı makineye ait gerçekleştirilen işlemler ve bunların muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir:

1) SER-AB Gümrükleme Ltd. Şti. tarafından ..... Matbaacılık A.Ş. adına gerçekleştirilen faaliyetler ve işlemler aşağıdaki gibidir:

Tarih	İşlem Açıklaması	Fatura No'su	Tutar
13.11.05	Nakliye (Ada Lojistik) KDV (%18)	207580	110,00 YTL. 19,80 YTL.
02.11.05	Ordino (Merih Lojistik) KDV (%18)	4974	160,00 YTL. 28,80 YTL.
18.11.05	Gümrük Giriş Beyannamesi ile Çekilen Malın Ardiye Ücreti	837863	600,00 YTL.
18.11.05	Yükleme, Hammaliye Tahl. KDV (%18)	209505	310,50 YTL. 55,89 YTL.
18.11.05	Damga Pulu (Gümrük Saymanlığı)	800736	20,00 YTL.
18.11.05	Mesai Makbuzu	801283	140,00 YTL.
11.11.05	Damga Pulu	0027	30,00 YTL.
Toplam Masraf			1.474,99 YTL.

SER-AB Gümrükleme Ltd. Şti. tarafından 19.11.2005 tarihinde yukarıdaki işlemlere ait tutarlar ve 300,00 YTL. + %18 KDV'li hizmet bedeli ..... Matbaacılık A.Ş.'ye fatura ve borç dekontu ile bildirilmiştir.

02.11.2005	
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.	160,00
191. İNDİRİLECEK KDV 191.59.253 %18 Komori Makine	28,80
329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.12.036 SER-AB Gümrlm.	188,80
4974 No'lu Fatura Nedeniyle -Ordino Bedeli-	

<p>11.11.2005</p> <p>259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.</p> <p>329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.12.036 SER-AB Gümrlm.</p> <p>800736 No'lu Fatura Nedeniyle -Damga Pulu- /</p>	140,00	140,00
<p>13.11.2005</p> <p>259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.</p> <p>191. İNDİRİLECEK KDV 191.59.253 %18 Komori Makine</p> <p>329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.12.036 SER-AB Gümrlm.</p> <p>207580 No'lu Fatura Nedeniyle -Nakliye- /</p>	110,00 19,80	129,80
<p>18.11.2005</p> <p>259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.</p> <p>329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.12.036 SER-AB Gümrlm.</p> <p>27 No'lu Fiş Nedeniyle -Damga Pulu- /</p>	30,00	30,00
<p>18.11.2005</p> <p>259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.</p> <p>329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.12.036 SER-AB Gümrlm.</p> <p>801283 No'lu Fatura Nedeniyle -Mesai- /</p>	20,00	20,00

18.11.2005			
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		310,50	
259.01.502 Euro Komori Int.			
191. İNDİRİLECEK KDV		55,89	
191.59.253 %18 Komori Makine			
	329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR		366,39
	329.12.036 SER-AB Gümrlm.		
209505 No'lu Fatura Nedeniyle			
-Yükleme, Hammaliye-			
/			

18.11.2005			
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		600,00	
259.01.502 Euro Komori Int.			
	329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR		600,00
	329.12.036 SER-AB Gümrlm.		
837863 No'lu Fatura Nedeniyle -Ardiye-			
/			

19.11.2005			
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		300,00	
259.01.502 Euro Komori Int.			
191. İNDİRİLECEK KDV		54,00	
191.59.253 %18 Komori Makine			
	329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR		354,00
	329.12.036 SER-AB Gümrlm.		
386477 No'lu Fatura Nedeni ile			
- Gümrük Hizmet Bedeli-			
/			

2) SER-AB Gümrükleme Ltd. Şti. tarafından iki parçalı makine 19.11.2005 tarihinde ..... Matbaacılık A.Ş.'ye ait üretim tesisine getirilmiş olup, makinenin faturasına istinaden satıcı Komori firmasının cari hesap bakiyesine alacak kaydı yapılmıştır. (19.11.05 tarihli Euro alış kuru 1,5939 YTL.)

19.11.2005		
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.	1.115.730,00	
320. SATICILAR 320.12.047 KOMORI INT.		1.115.730,00
700.000 x 1,5939 = 1.115.730 YTL. Komori Makine Parçası		
/		

3) İş Bankası Kredi Hesabı'na ilişkin değerlendirme işlemi 19.11.2005 tarihi itibarıyla ..... Matbaacılık A.Ş. tarafından yapılmıştır.

a- İş Bankası'nda açtırılan kredi hesabının kaydı:

12.08.2005 tarihinde TCMB Euro döviz alış kuru, 1,6676 YTL.'dir.

12.08.2005		
102. BANKALAR 102.01.405 İŞ BNK.Akreditif Hesabı	1.178.993,20	
400. BANKA KREDİLERİ 303. UZUN VD.KRD.ANA PR.TK.		1.167.320,00 11.673,20
700.000 Euro x 1,6676 = 1.167.320,00 YTL. 7.000 Euro x 1,6676 = 11.673,20 YTL.		
/		

b- 19.11.2005 tarihinde kullanılan krediye ilişkin kur değeri hesaplaması yapılmıştır:

12.08.2005 tarihli döviz alış kuru (700.000 x 1,6676) = 1.167.320,00 YTL.

19.11.2005 tarihli döviz alış kuru (700.000 x 1,5939) = 1.115.730,00 YTL.

Kur Farkı Geliri = 51.590,00 YTL.

19.11.2005	
400. BANKA KREDİLERİ	51.590,00
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSL. 259.01.502 Euro Komori Int.	51.590,00
Kur Değerlemesi Sonucu Oluşan Kur Farkı	
_____ / _____	

4) ..... Matbaacılık A.Ş. tarafından 19.11.2005 tarihinde İş Bankası'na, satıcı Komori Int. şirketine 700.000 Euro tutarındaki makine bedelini ödeme emri verilmiştir. İş Bankası 100 YTL. komisyon ücreti karşılığında bu işlemi gerçekleştirmiştir.

a- Makine bedelinin banka tarafından ödenmesi:

19.11.2005	
320. SATICILAR 320.12.047 KOMORİ INT.	1.115.730,00
102. BANKALAR 102.01.045 İŞ BNK.Akreditif H.	1.115.730,00
700.000 Euro x 1,5939 = 1.115.730 YTL. İki Parçalı Baskı Makinesi Bedelinin Ödenmesi	
_____ / _____	

b- İş Bankası'na ödenen komisyon ücretinin maliyete alınması:

19.11.2005	
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.	100,00
102. BANKALAR 102.01.045 İŞ BNK.Akreditif H.	100,00
Ödeme İşlemi Dolayısı İle Banka Tarafından Kesilen Komisyon	
_____ / _____	

5) Makinenin üretim tesisi içindeki montajının yapılması ve kullanıma hazır hale getirilmesi için gerçekleştirilen montaj ve teknik servis harcaması 5.515 YTL.'dir.

19.11.2005	
259. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 259.01.502 Euro Komori Int.	5.515,00
100. KASA	5.515,00
Montaj ve Teknik Servis Harcamaları	
_____ / _____	

6) Makine kullanıma hazır hale gelmiş olduğundan aktifte 253 no'lu hesaba alınmıştır.

19.11.2005	
253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 253.01.017 Komori Int. Makineler	1.071.425,50
259. VERİLEN SİP.AVANSLARI 259.01.502 Komori Int.	1.071.425,50
İki Parçalı Makinenin 253 no'lu Hesaba Alınması	
_____ / _____	

7) 31.12.2005 tarihinde Komori marka baskı makinesi için amortisman ayrılmıştır. 16 numaralı Maddi Duran Varlıkların Amortismanına İlişkin Uluslararası Muhasebe Standardı gereğince makinenin faydalı ömrü 15 yıl olarak belirlenmiş olup faydalı ömrü sonunda sağlayacağı nakit akımları (hurda değer) sıfır olarak belirlenmiştir. Uluslararası Muhasebe Standartlarına göre kıst amortisman uygulanacaktır.³⁰⁵

				31.12.2005
Giriş Tarihi	Aktife Alınma Maliyeti	Amortisman Ay Sayısı	Faydalı Ömrü	Ayrılan Amortisman Tutarı
19.11.2005	1.071.425,50	1,40	15	11.904,73

31.12.2005		
730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		11.904,73
730.01.017 Komori Baskı Mak.Amort.		
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANL.		11.904,73
257.03 Tesis, Mak.ve Cihaz A.		
Kıst Amort.Esasına Göre Amort.Ayrılması		
/		

Yukarıda yer alan baskı makinesinin ve bu makineye ait borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi; Uluslararası Muhasebe Standartları, Türkiye Muhasebe Standartları ve Sermaye Piyasası Mevzuatı hükümleri ile uyum göstermektedir. Bu yüzden, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları için muhasebe kayıtlara ayrıca tekrar edilmemiştir.

³⁰⁵ 16 numaralı Uluslararası Muhasebe Standardı'nda yer alan diğer amortisman yöntemleri için bakınız: Başak Ataman Akgül, "Maddi Duran Varlıkların Amortismanına İlişkin Uluslararası Muhasebe Standardında (IAS 16) Yer Alan Düzenlemeler ve Türk Vergi Mevzuatı İle Karşılaştırılması", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 67, Nisan – Mayıs – Haziran 2004.

Ancak Türk Vergi Mevzuatı hükümlerine göre bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar aşağıda açıklanmıştır.

2.2. VERGİ KANUNLARI HÜKÜMLERİ AÇISINDAN FARKLILIKLAR

1) Kur farkları; VUK'a göre varlığın aktife alındığı dönemin sonuna kadar varlığın maliyetine ilave edilmektedir (31.12.2005 tarihinde TCMB Euro Alış Kuru: 1,6003 YTL):

19.11.2005 tarihli kur üzerinden (700.000 Euro x 1,5939) = 1.115.730 YTL.

31.12.2005 tarihli kur üzerinden (700.000 Euro x 1,6003) = 1.120.210 YTL.

Kur Farkı Gideri = 4.480 YTL.

31.12.2005	
253. TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 253.01.017 Komori Int. Makineler	4.480,00
400. BANKA KREDİLERİ 400.01 İş Bankası Akreditif	4.480,00
İki Parçalı Makinenin Kur Farkının Kaydı	

2) Yıl sonunda amortisman ayrılırken, 241 no'lu VUK Genel Tebliği gereğince sadece taşıklarda kıst amortisman uygulanmaktadır. Diğer duran varlıklar için yıllık amortisman ayrılmaktadır. Bunun için makinelere ilişkin amortisman yıllık olarak hesaplanmalıdır. Faydalı ömür IAS'e göre işletme tarafından bir takım kriterlere uygun olarak tespit edilmesine rağmen VUK açısından faydalı ömür 333 Sayılı VUK Genel Tebliği'ne göre belirlenmek zorundadır. Tebliğde makinenin faydalı ömrü 10 yıl olarak belirtilmiştir.

			31.12.2005
Giriş Tarihi	Aktife Alınma Maliyeti	Faydalı Ömrü	Ayrılan Amortisman Tutarı
19.11.2005	1.075.905,50	10	107.590,55

31.12.2005			
730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		107.590,55	
730.01.017 Komori Baskı Mak.Amort.			
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANL.			107.590,55
257.03 Tesis, Mak.ve Cihaz A.			
Amortisman Ayrılması			
/			

2.3. DURAN VARLIK ALIMLARININ VERGİ USUL KANUNU VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN FARKLILAŞMASININ MALİ TABLOLARA ETKİLERİ

259.01.502 Euro Komori Int. Hesabı'nın muavin defteri aşağıdaki gibidir (IAS 23 açısından):

MUAVİN DEFTERİ		259.01.502 Euro Komori Int.	
TARİH	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
02.11.2005	Ordino Merih Lojistik	160,00	
11.11.2005	Mesai Makbuzu	140,00	
13.11.2005	Nakliye Ada Lojistik	110,00	
18.11.2005	Damga Pulu	30,00	
18.11.2005	Damga Pulu (Gmrk.Saymanlığı)	20,00	
18.11.2005	Yükleme - Hammaliye	310,50	
18.11.2005	Çekilen Malın Ardiye Ücreti	600,00	
19.11.2005	Hizmet Bedeli	300,00	
19.11.2005	Makine Bedeli	1.115.730,00	
19.11.2005	Kur Farkı		51.590,00
19.11.2005	Banka Komisyonu	100,00	
19.11.2005	Montaj ve Teknik Servis	5.515,00	
19.11.2005	Tesis Mak.ve Cihazlar Hs.'na Virman		1.071.425,50
BAKİYE		0,00	0,00

2.3.1. Bilanço Üzerine Etkileri

IAS 23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı'nın izin verdiği yöntemin kullanılmasından dolayı VUK ile sadece kur farkının varlık maliyetine alınması noktasında farklılık ortaya çıkmaktadır. Buna göre varlığın bilançoda yer alacağı değerler IAS ve VUK açısından şu şekildedir:

IAS açısından 253 Tesis, Makine ve Cihazlar : 1.071.425,50 YTL.

VUK açısından 253 Tesis, Makine ve Cihazlar : 1.075.905,50 YTL.

- Aktife Alındığı Tarih İtibariyle : 1.071.425,50 YTL.

- Kur Farkı : 4.480,00 YTL.

IAS ile VUK değerleri arasında ortaya çıkan bu fark, IAS 12 Gelirler Standardı gereğince geçici fark olarak isimlendirilmektedir. Bu fark Ertelenmiş Vergi Varlığı (İndirilebilir Geçici Fark) olarak isimlendirilir. IAS 12 kapsamında hesaplanan ertelenen vergi varlık ve yükümlülükleri bilançoda ayrı ayrı olarak gösterilir. Geçici fark (1.075.905,50 - 1.071.425,50) 4.480,00 YTL.'dir. Ertelenen vergi varlıkları bilançonun aktifinde, vergi yükümlülükleri ise pasifinde yer alır. Bilançoda yer alacak vergi varlığı tutarı $4.480,00 \times \%30 = 1.344,00$ YTL.'dir.

3.3.2. Gelir Tablosu Üzerine Etkileri

IAS 23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı'na göre faydalı ömür tespiti işletme tarafından yapılmaktadır. Bunun sonucunda faydalı ömür 15 yıl tespit edilmiş ancak VUK açısından, 333 sayılı tebliğdeki faydalı ömürler dikkate alındığından amortisman ayrılmasında farklılık ortaya çıkmaktadır. Bu da işletmenin dönem karını etkilemektedir. Ayrıca VUK açısından maliyete eklenen 4.480,00 YTL., IAS açısından dönem gideri olarak dikkate alınırken, VUK'da maliyete ilave edilip amortisman yoluyla giderleştirilmektedir. Bundan dolayı kar tutarı da değişmektedir. Ayrıca varlığın maliyetinin VUK ve IAS açısından maliyet bedellerinin farklılaşması sonucunda ertelenen vergi (deferred tax) ortaya çıkacaktır ve bu, cari dönemin vergi

karşılıklarından farklı olarak gelir tablosunda gösterileceğinden kar tutarı bu oranda azalacaktır. Ertelenen vergi oranı, bilanço tarihi itibariyle kesinleşmiş vergi oranı üzerinden hesaplanır.(4.480,00 x %30 = 1.344,00 YTL.) Bu ilişki aşağıda gösterilmiştir:

- Dönem Karı veya Zararı.....XXX
- Dönem Karı Vergi ve Yasal Yük. Krş.....-XXX
- Ertelenen Vergi Varlığı veya Yüküml... ±XXX
- Dönem Net Karı veya Zararı..... ±XXX

3. STOKLAR

3.2. STOK ALIMLARI VE MUHASEBE KAYITLARI

..... Matbaacılık A.Ş. faaliyetlerini yürütmek amacıyla kağıt ithal etmektedir. Şirketin ana stok kalemini kağıt ruloları oluşturmaktadır. .... Matbaacılık A.Ş. bu hammadde ihtiyacını Kraft Paper Trading Ltd. firmasından tedarik etmektedir.

Bu amaçla Kraft firmasına verilen sipariş sonucunda ..... Matbaacılık A.Ş.'ye 12.12.2005 tarihinde gönderilen proforma faturada yer alan bilgilerin özeti aşağıdaki gibidir:

- Materyal (substance)	: 45,0 & 48,8 gr.
- Ölçüm (diameter)	: 115 cm
- Rulo Genişliği (Reel Witdh)	: 76 cm
- Toplam Ağırlık (Total Weight)	: 761.273 kg
- Toplam Rulo (Total Reels)	: 1.444

FOB Bedeli	: 403.474,69 USD
Navlun Bedeli (Freight)	: 81.836,85 USD
Sigorta Bedeli (Insurance)	: <u>1.903,18 USD</u>
Toplam Tutar	: 487.214,72 USD

Toplam tutarın 150.000 USD'lik kısmı Kraft firmasına peşin olarak ödenecektir. 250.000 USD'lik kısmı hammadde işlemenin envanterine girdiğinde yani teslim alındığında, geriye kalan tutar ise 03.03.2006 tarihinde ödenecektir.

Hammaddenin gümrüğe kadar teslimi ve bu aşamaya kadar ortaya çıkacak bütün masraflardan ..... Matbaacılık A.Ş. sorumlu olup, gümrüğe ulaştıktan sonra gümrük işlemlerinin yapılması ve hammaddenin ..... Matbaacılık A.Ş.'ye ulaştırılması işlemleri ve bunlar sonucunda ortaya çıkacak olan masraflar için SER-AB Gümrükleme Ltd. Şti ile anlaşılmıştır. SER-AB bu işlemlerin gerçekleşmesi için katlandığı maliyetleri ..... Matbaacılık A.Ş.'ye borç dekontu ile beyan edecektir.

Kağıt finansmanının sağlanması için İş Bankası'ndan 400.000 USD'lik bir kredi talebinde bulunulmuş ve bu talep 13.12.2005 tarihinde kabul edilerek işletmenin mevduat hesabına aktarılmıştır. Kredinin geri ödemesi 2008 yılında yapılacaktır.

Bu işlem için işletme, IAS 23 Standardı'nda borçlanma maliyetlerinin varlığın maliyetine eklenmesinin mümkün olduğu "Uygulanabilir Diğer Yöntem"i seçmiştir. Hammaddenin kullanıma hazır hale gelebilmesi için, uzun bir süre gerekmektedir.

..... Matbaacılık A.Ş.'nin 1.444 adet birinci kalite hamur kağıt alımına ilişkin işlemler ve bunların muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir:

1) İşletmenin 13.12.2005 tarihinde İş Bankası'ndan aldığı kredinin TCMB döviz alış kuru ile kayıtlara alınması ve mevduat hesabına aktarılması (TCMB USD Döviz Alış Kuru: 1,3420 YTL.)

13.12.2005	
102. BANKALAR	536.800,00
102.01.150 İş Bankası	
	536.800,00
400. BANKA KREDİLERİ	
400.000 USD x 1,3420 = 536.800 YTL.	
_____ / _____	

2) Proforma faturada belirtilen 150.000 USD'lik tutarın Kraft firmasına ödenmesi (TCMB USD Döviz Alış Kuru: 1,3420 YTL.):

13.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	201.300,00	
102. BANKALAR 102.01.150 İş Bankası		201.300,00
150.000 USD x 1,3420 = 201.300 YTL. Kraft Paper Ltd.'ye Transfer		
/		

3) ARKAS Lojistik A.Ş. tarafından kağıt ruloları Londra'dan gümrüğe deniz yoluyla 17.12.2005 tarihinde getirilmiştir. Bu işlem sonucunda işletmeye 406688 no'lu fatura ile 3.575 USD faturalanmıştır (TCMB Döviz Alış Kuru: 1,3439 YTL.):

17.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	4.804,44	
329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.30.050 Aras Lojistik A.Ş.		4.804,44
3.575 USD x 1,3439 = 4.804,44 Nakliye Ücreti		
/		

4) SER-AB Gümrükleme Ltd. Şti. tarafından 19.12.2005 tarihinde malzeme ile ilgili işlemler tamamlanmıştır. Bu işlemler aşağıdaki gibidir:

- Gümrük Hizmet Bedeli : 3.882,20 YTL.
- Ordino Bedeli : 354,69 YTL.
- Ardiye Bedeli : 4.301,72 YTL.
- Gümrük KDV'si : 53.513,20 YTL.
- Yükleme, Hamaliye Tahl. : 1.129,26 YTL.

19.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	3.290,00	
191. İNDİRİLECEK KDV 191.18.159 %18 USD Rulo	592,20	
329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.04.004 SER-AB Lojistik		3.882,20
Gümrük Hizmet Bedeli Nedeniyle /		

19.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	24,00	
191. İNDİRİLECEK KDV 191.18.159 %18 USD Rulo	53.489,20	
329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.04.004 SER-AB Lojistik		53.513,20
İthalden Alınan KDV ve Damga Ver. Kaydı /		

19.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	957,00	
191. İNDİRİLECEK KDV 191.18.159 %18 USD Rulo	172,26	
329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.04.004 SER-AB Lojistik		1.129,26
Yükleme - Hamaliye Bedeli /		

19.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	4.301,72	
329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.04.004 SER-AB Lojistik		4.301,72
Ardiye Bedeli		
_____ / _____		

19.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	342,51	
191. İNDİRİLECEK KDV 191.18.159 %18 USD Rulo	12,18	
329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR 329.04.004 SER-AB Lojistik		354,69
Ordino Bedeli		
_____ / _____		

5) 19.12.2005 tarihinde malzemenin işletmeye teslimine istinaden 250.000 USD'lik ödeme İş Bankası'ndan yapılmıştır (TCMB Döviz Alış Kuru: 1,3424 YTL.):

19.12.2005		
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	335.600,00	
102. BANKALAR 102.01.150 İş Bankası		335.600,00
250.000 USD x 1,3424 = 335.600 YTL. Kraft Paper Ltd.'ye Transfer		
_____ / _____		

6) 27.12.2005 tarihinde satıcı Kraft firmasına kalan 87.214,72 USD'lik borç için alacak kaydı yapılmıştır (TCMB Döviz Alış Kuru: 1,3433 YTL.):

27.12.2005	
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	117.155,53
320. SATICILAR 320.30.002 Kraft Paper Ltd.	117.155,53
87.214,72 USD x 1,3433 = 117.155,53 YTL.	

7) 31.12.2005 tarihinde satıcı Kraft Paper Ltd.'ye olan 87.214,72 USD'lik borç ve 400.000 USD'lik kredi borcu için değerlendirme yapılmıştır (TCMB Döviz Alış Kuru: 1,3418 YTL.):

a- Kraft Paper Ltd. firmasına olan 87.214,72 USD'lik borç için değerlendirme,

27.12.2005 tarihli tutar (87.214,72 USD x 1,3433) = 117.155,53 YTL.

31.12.2005 tarihli tutar (87.214,72 USD x 1,3418) = 117.024,71 YTL.

Kur Farkı Geliri = 130,62 YTL.

31.12.2005	
320. SATICILAR 320.30.002 Kraft Paper Ltd.	130,62
159. VERL.SİP.AVANSLARI ³⁰⁶ 159.05.871 Kraft Paper Ltd.	130,62
87.214,72 USD x (1,3433 - 1,3418) = 130,62 YTL. Kur Farkı Gelirinin Kaydı	

³⁰⁶ Varlık, özelliği varlık olarak kabul edildiğinden alternatif yöntem kullanılmış, borçlanma maliyetleri varlık kullanıma hazır hale getirilinceye kadar maliyete ilave edilmiştir.

b- 400.000 USD'lik kredi borcu için değerleme,

13.12.2005 tarihli tutar (400.000 USD x 1,3420) = 536.800,00 YTL.

31.12.2005 tarihli tutar (400.000 USD x 1,3418) = 536.720,00 YTL.

Kur Farkı Geliri = 80,00 YTL.

31.12.2005		
400. BANKA KREDİLERİ	80,00	
159. VERL.SİP.AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.		80,00
400.000 usd X (1,3420 - 1,3418) = 80,00 YTL. Kur Farkı Gelirinin Kaydı		
/		

8) 15.02.2006 tarihinde malzemenin tamamı kullanıma hazır hale getirilmiş olup, 150 no'lu hesaba virmanı yapılmıştır.

15.02.2006		
150. İLK MADDE VE MALZEME 150.01.001 1.Hamur Kağıtlar	667.564,58	
159. VERL.SİP.AVANSLARI 159.05.871 Kraft Paper Ltd.		667.564,58
İlk Madde ve Malzeme Hesabı'na Virman		
/		

9) Satıcı Kraft Paper Ltd.'ye olan 87.214,72 USD'lik borç 03.03.2006 tarihinde İş Bankası hesabından ödenmiştir. Ödeme bildirisi Kraft firmasına iletilmiştir. İşlem maliyeti olarak banka tarafından 115 YTL. kesinti yapılmıştır (TCMB Döviz Alış Kuru: 1,2964 YTL.):

31.12.2005 tarihli tutar (87.214,72 USD x 1,3418) = 117.024,71 YTL.

03.03.2006 tarihli tutar (87.214,72 USD x 1,2964) = 113.065,16 YTL.

Kur Farkı = 3.959,55 YTL.

Kur farkı 320 SATICILAR hesabında muhasebeleştirilmemelidir. Çünkü varlık kullanıma hazır hale gelmiştir. Bundan sonra ortaya çıkan kur farkları dönem gideri veya geliridir. (3.959,55 YTL)

03.03.2006	
320. SATICILAR 320.30.002 Kraft Paper Ltd.	113.065,16
102. BANKALAR 102.01.150 İş Bankası	113.065,16
87.214,72 USD x 1,2964 = 113.065,16 YTL. Kraft Paper Ltd.'ye Transfer	
_____ / _____	

03.03.2006	
320. SATICILAR 320.30.002 Kraft Paper Ltd.	3.959,55
646. KAMBİYO KARLARI	3.959,55
87.214,72 USD x (1,3418 - 1,2964) = 3.959,55 YTL. Kur Farkı Gelirinin Kaydı	
_____ / _____	

03.03.2006	
780. FİNANSMAN GİDERLERİ	115,00
102. BANKALAR 102.01.150 İş Bankası	115,00
Banka İşlem Masrafı	
_____ / _____	

Yukarıdaki uygulama Uluslararası Muhasebe Standartları, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları hükümleri ile uyumludur. Bu nedenle Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili muhasebe kayıtları tekrar edilemeyecektir. Türk Vergi Mevzuatı hükümleri ile ilgili farklılıklara aşağıda yer verilmiştir:

3.2. VERGİ KANUNLARI HÜKÜMLERİ AÇISINDAN FARKLILIKLAR

238 Sayılı VUK Genel Tebliği'ne göre; dönem sonlarında stoklara borçlanma maliyetlerinden pay verilip verilmemesi mükellefin tercihine bırakılmıştır. Uygulamamızdaki işletme stokların işletme aktifine alındığı tarihten sonra ortaya çıkan borçlanma maliyetlerini stokların maliyetine eklemiştir. 31.12.2006 tarihi itibarıyla USD döviz alış kuru 1,3600 YTL. olarak varsayılmaktadır.

400.000 USD'lik kredi borcu için değerlendirme, (Vadesi 2007)

31.12.2005 tarihli tutar (400.000 USD x 1,3418) = 536.720,00 YTL.

31.12.2006 tarihli tutar (400.000 USD x 1,3600) = 544.000,00 YTL.

Kur Farkı Gideri = 7.280,00 YTL.

31.12.2006		
150. İLK MADDE VE MALZEME	7.280,00	
150.01.001 1.Hamur Kağıtlar		
400. BANKA KREDİLERİ		7.280,00
İlk Madde ve Malzeme Hesabı'na Virman		
_____ / _____		

1. HAMUR KAĞIT MALİYETİ (31.12.2006 TARİHLİ BİLANÇODA)

667.564,58 YTL. (159'dan virman)

7.280,00 YTL. . (Kur Değerlemesinden)

674.844,58 YTL. (31.12.2006 tarihli bilançoda yer alacak tutar)

3.3. STOK ALIMLARININ VERGİ USUL KANUNU VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI AÇISINDAN FARKLILAŞMASININ MALİ TABLOLARA ETKİLERİ

159.05.871 Kraft Paper Ltd. Hesabı'nın muavin defteri aşağıdaki gibidir:

MUAVİN DEFTERİ		159.05.871 Kraft Paper Ltd.	
TARİH	AÇIKLAMA	BORÇ	ALACAK
13.12.2005	Gönderilen Havale	201.300,00	
17.12.2005	Nakliye Ücreti - Aras Lojistik	4.804,44	
19.12.2005	Gümrük Hizmet Bedeli	3.290,00	
19.12.2005	Damga Vergisi	24,00	
19.12.2005	Yükleme - Hammaliye	957,00	
19.12.2005	Ardiye Bedeli	4.301,72	
19.12.2005	Ordino Bedeli	342,51	
19.12.2005	Gönderilen Havale	335.600,00	
19.12.2005	Kraft Paper'a Alacak Kaydı	117.155,53	
31.12.2005	Kur Farkı		130,62
31.12.2005	Kur Farkı		80,00
15.02.2006	Tesis Mak.ve Cihazlar Hs.'na Virman		667.564,58
BAKİYE		0,00	0,00

3.3.1. Bilanço Üzerine Etkileri

IAS 23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı'nın izin verdiği yöntemin kullanılmasından dolayı VUK ile sadece kur farkının varlık maliyetine alınması noktasında farklılık göstermektedir. Buna göre varlığın bilançoda yer alacak tutarları şu şekildedir:

IAS açısından 150 İlk Madde ve Malzeme : 667.564,58 YTL.

VUK açısından 150. İlk Madde ve Malzeme : 674.844,58 YTL.

- Kur Farkı : 7.280,00 YTL.

- Tamamlandığı Tarihteki Değer : 667.564,58 YTL.

IAS ile VUK değerleri arasında ortaya çıkan bu fark (674.844,58 YTL. - 667.564,58 YTL. = 7.280,00 YTL), IAS 12 Gelirler Standardı gereğince geçici fark olarak isimlendirilmektedir. Bu fark Ertelenmiş Vergi Varlığı (İndirilebilir Geçici Fark) olarak isimlendirilir. IAS 12 kapsamında hesaplanan ertelenen vergi varlık ve yükümlülükleri bilançoda ayrı ayrı olarak gösterilir. Yani ertelenen vergi varlıkları bilançonun aktifinde, vergi yükümlülükleri ise pasifinde yer alır. Geçici fark 7.280,00 YTL.'dir.

3.3.2. Gelir Tablosu zerine Etkileri

VUK açısından maliyete eklenen 7.280,00 YTL., IAS açısından doğrudan dönem gideri olarak dikkate alınırken, VUK'a göre maliyete ilave edilebildiğinden, maliyete eklenmek sureti ile muhasebeleştirilmiştir. Bundan dolayı kar tutarı da değişmektedir. Ayrıca varlığın maliyetinin VUK ve IAS açısından maliyet bedellerinin farklılaşması sonucunda ertelenen vergi (deferred tax) ortaya çıkacaktır ve bu, cari dönemin vergi karşılıklarından farklı olarak gelir tablosunda gösterileceğinden kar tutarı bu oranda azalacaktır. Ertelenen vergi oranı, bilanço tarihi itibariyle kesinleşmiş vergi oranı üzerinden hesaplanır. ($7.280,00 \times \%30 = 2.184,00$ YTL.)

SONUÇ

İşletmelerin borçlanma yolu ile elde ettikleri kaynaklara ilişkin katlandıkları faiz, kur farkı, komisyon ve vade farkı gibi giderlere borçlanma maliyetleri denilmektedir.

İşletmelerin faaliyetlerinin finansmanında kullandıkları kredilerle ilgili olarak katlanmak zorunda oldukları bu borçlanma maliyetlerinin ait oldukları dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmesi esastır. Ancak, varlık edinimi için kullanılan kredilerle ilgili borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi konusunda uygulamalarda bir takım çelişkilerle karşılaşmaktadır. Her bir uygulama kendi içinde doğru olmasına rağmen birbirinden farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu da işletmelerin finansal tabloları arasında sağlıklı bir karşılaştırma yapılabilmesini engellemektedir.

TMS ve IAS hükümlerine göre borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde genellikle “temel yöntem” baz alınarak ortaya çıkan borçlanma maliyetlerinin dönem gideri olarak kaydedilmesi esastır. Fakat, kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için uzun bir zaman gerektiren özellikli varlıklarla ilgili olan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi için “uygulanabilir diğer yöntem” olarak alternatif uygulama getirilmiştir. Bu yöntemle göre; bir özellikli varlıkla açıkça ilgisi kurulabilen borçlanma maliyetleri, o varlık kullanıma veya satışa hazır hale gelinceye kadar varlığın maliyetine ilave edilerek muhasebeleştirilebilmektedir. Varlık, kullanıma veya satışa hazır hale geldikten sonra ise borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilerek dönem gideri olarak kaydedilir. İşletmeler bu yöntemi kullanıp kullanmama konusunda serbest bırakılmıştır. TMS ve IAS hükümlerine göre borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi hususları birbirleri ile tamamen uyumludur.

Türkiye’deki muhasebe uygulamalarına yön veren SPK ve VUK’un konu ile ilgili hükümleri incelendiğinde, VUK hükümlerinin SPK hükümlerine göre daha esnek olduğu görülmektedir. Maddi duran varlıkların iktisap edildiği dönem sonundan itibaren yapılacak uygulamalar işletmelerin kararına bırakıldığı tespit edilmiştir. Bu durum da

aynı mevzuata tabi işletmelerin dahi finansal tabloları arasında seçilen uygulamaların farklı olabilme olasılığı nedeniyle sağlıklı bir karşılaştırma yapılabilmesini engellemektedir.

SPK'nın konu ile ilgili hükümlerinin aynı konuyla ilgili olarak TMS ve IAS hükümleriyle karşılaştırıldığında birkaç ayrıntı dışında hemen hemen aynı olduğu da belirlenmiştir. SPK, TMS ve IAS'ın ilgili standart hükümlerine göre; temel yöntem hariç olmak üzere, gerek stoklar gerekse maddi duran varlıklar için aktifleştirme tarihine kadar hesaplanan kur farkları ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. SPK'ya göre maddi duran varlıklarda aktifleştirme tarihinden sonra oluşan kur farkları için mükelleflere seçimlik hak tanınarak, maliyete eklenmesi veya dönem gideri olarak kaydedilmesi serbest bırakılmışken, stoklarda dönem gideri olarak muhasebeleştirilmektedir. TMS ve IAS'e göre temel yöntem hariç tutulmak üzere, kur farkı giderleri aktifleştirme tarihinden sonra dönem gideri olarak muhasebeleştirilmelidir. Bu husus dışında; SPK, TMS ve IAS hükümleri birbiri ile uyum göstermektedir.

Varlık aktifleştirildikten sonra ortaya çıkan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde SPK ve VUK hükümleri arasında farklılık ortaya çıkmaktadır:

SPK'ya göre varlık aktifleştirildikten sonra ortaya çıkan borçlanma maliyetlerinin hiçbir şekilde maliyete intikal ettirilmesi söz konusu değildir. Sadece, yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi kur farkları ile ilgili bir istisna bulunmaktadır. VUK'a göre maddi duran varlıklarda varlığın iktisap edildiği dönemin sonuna kadar, stoklarda ise aktifleştirme tarihine kadar oluşan kur farkları zorunlu olarak ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. Maddi duran varlıklarda iktisap edildikleri dönem sonundan, stoklarda ise aktifleştirilme tarihinden itibaren hesaplanan kur farklarının aktifleştirilmesi veya dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi serbest bırakılmıştır.

VUK'a göre maddi duran varlıklar iktisap edildikleri dönemin sonuna kadar, stoklar aktife alınana kadar oluşan varlıkla ilgili; vade farkları, faiz giderleri ve komisyon giderleri zorunlu olarak aktifleştirilmektedir. Maddi duran varlıklarda iktisap edildikleri dönemin sonundan itibaren bu tür borçlanma maliyetlerin

muhasabeleştirilmesinde mükelleflere seçimlik hak tanınarak dönem gideri olarak veya varlık maliyetine ilave edilmek sureti ile muhasabeleştirilebilmektedir. Dönem sonlarında vade farkları, faiz giderleri ve komisyon giderlerinden stoklara pay verilip verilmemesi yine mükelleflerin tercihine bırakılmıştır. SPK, TMS ve IAS hükümlerine göre ise temel yöntem hariç tutulmak üzere; özellikli varlık olarak kabul edilecek maddi duran varlıklar ve stoklar için varlığın aktifleştirildiği tarihe kadar hesaplanan; vade farkları, faiz giderleri ve komisyon giderleri ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. Aktifleştirme tarihinden sonra hesaplanan bu tür borçlanma maliyetleri ise dönem gideri olarak muhasabeleştirilmektedir.

İşletme, özellikli bir varlığın finansmanı sebebi ile katlandığı borçlanma maliyetlerini varlığın maliyetine ilave etmek sureti ile aktifleştirmiş ise, bu durumda işletmenin mali ve ticari karı, borçlanma maliyetlerinin dönem gideri olarak muhasabeleştirilmesine göre daha yüksek çıkacaktır. Bu durum hem işletmenin mali tablolarında aktiflerinin yüksek olması dolayısı ile işletmenin kredibilitésinin yüksek olması, hem de ortaya çıkacak karın dağıtılacağı düşünüldüğünde şirket ortakları için istenen bir sonuç olacaktır. Fakat, şirketin karının yüksek çıkması aynı zamanda vergi yükünün de artması anlamına gelecektir.

Amortismanına tabi maddi duran varlıklar ile ilgili borçlanma maliyetleri, varlığın maliyetine ilave edilmek sureti ile muhasabeleştirilmiş ise işletme bilançosunun aktifi artacak, borçlanma maliyetleri dönem gideri olarak kaydedilmediği için de gider kalemleri düşük çıkacaktır. Dolayısı ile ticari ve mali kar yüksek hesaplanacaktır. Varlığın maliyetine eklenen borçlanma maliyetleri amortismanına tabi olduğundan, gider olarak yazılacak tutar sadece varlığa uygulanacak olan amortisman oranı kadarlık kısım olacaktır.

Borçlanma maliyetlerinin, uzun sürede amortisman yolu ile dönemlere paylaştırılması yerine, bir defada dönem gideri olarak kaydedilmesi işletmeye vergi avantajı sağlayacaktır. Bu durumda işletmeye ek bir fon sağlanarak işletmenin vergi ile ilgili finansman gereksinimi kısmen de olsa giderilmiş olacaktır.

Eğer borçlanma maliyetlerinin tutarı çok büyük değilse, uygulanan yöntemlerin mali tablolara etkisi önemli ölçüde olmayacaktır. Fakat, işletme büyük tutarlarda borçlanma maliyetlerine katlanıyor ise, yasal mevzuat hükümleri ve standartların gerekleri çerçevesinde en uygun yöntemin belirlenmesi gerekmektedir. Seçilen yöntemin uygulamasına hem standartlara göre, hem de Muhasebenin Temel Kavramları'ndan, Tutarlılık Kavramı gereğince sürekli olarak devam edilmelidir.

Dikkate alınması gereken bir diğer konu ise TMS ve IAS'in Borçlanma Maliyetleri Standardı'nda; işletmenin özel olarak özellikli varlık elde etmek amacı ile borçlandığı durumlarda, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetlerinin kolaylıkla hesaplanabilmesini ve bu durumda aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin tutarının o borçlanmalardan kaynaklanan gerçek borçlanma maliyetlerini teşkil etmesi gerektiği ifade edilerek, bu borçlanmalardan elde edilen fonların geçici olarak herhangi bir şekilde gelir sağlayacak biçimde değerlendirildiği durumlarda, bu gelirin borçlanma maliyetlerinden düşülerek kalan kısmın aktifleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Söz konusu yatırım kredisinin geçici olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek faiz gelirinin aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinden düşülmesi için "642. Faiz Gelirleri Hesabı"na borç ve "258. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı"na alacak kaydının yapılması gerekmektedir. Yapılacak bu yevmiye maddesi, yasal mevzuatımız dikkate alındığında Maliye açısından, gelirin iptal edilerek vergi matrahının azaltıldığı şeklinde yorumlanabilecektir.

Sonuç olarak, yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili olarak ortaya çıkan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi konusunda TMS ve IAS'in konu ile ilgili hükümleri ele alınarak tek bir uygulamanın oluşturulması gerekmektedir. Nitekim, Türk Ticaret Kanunu tasarisinin 88. maddesinde finansal tablolara uluslararası pazarda geçerlilik kazandırmak amacı ile muhasebeye ilişkin konularda doğrudan TMSK tarafından yayınlanmış olan Türkiye Muhasebe Standartları'na uyulacağına dair hükümler konmuştur.

KAYNAKÇA

AKDOĞAN, Nalan. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 3, Eylül 2004.

AKDOĞAN, Nalan. **Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları**, 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2000.

AKDOĞAN, Nalan. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesinde IAS 17 No’lu Standart Hükümleri İle Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Sayı: 1, Mart 1999.

AKDOĞAN, Nalan ve Nejat TENKER. **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, 9. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2004.

AKDOĞAN, Nalan ve Orhan SEVİLENGÜL. **Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması**, Ankara: Gazi Kitapevi, 11. Baskı, 2003.

AKGÜL, Başak Ataman ve Hüseyin AKAY. **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2004.

AKGÜL, Başak Ataman. “Maddi Duran Varlıkların Amortismanına İlişkin Uluslararası Muhasebe Standardında (IAS 16) Yer Alan Düzenlemeler ve Türk Vergi Mevzuatı İle Karlaştırılması”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 67, Nisan – Mayıs – Haziran 2004.

AKSOY, Tamer. “ Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 15, Sayı: 71, Nisan – Mayıs – Haziran 2005.

AKYOL, M. Emin. “Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlere İlişkin Uygulamalarda Finansman Giderleri”, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 188, Aralık 2003.

AKYOL, M. Emin. “Mali Kar Yönünden Finansman Giderleri ve Muhasebeleştirilmesi”, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 166, Şubat 2002.

AKYOL, M. Emin. “Amortisman, Yeniden Değerleme ve Maliyet Bedeli Artırımı Uygulamasında Finansman Giderleri”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 102, Haziran 2001.

AKYOL, M. Emin. “İhtiyari Olarak Maliyet Bedeline Eklenen Kredi Faizleri ve Kur Farkları Maliyet Bedeli Artırımına Konu Olabilir Mi?”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 230, Ekim 2000.

AKYOL, M. Emin. “Finansman Giderlerinin Tabi Olduğu Esaslar ve Muhasebeleştirilmesi”, **Maliye Postası**, Yıl: 21, Sayı: 466, 1 Şubat 2000.

ALIÇ, Ali. “Vade Farklarının Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 144, Aralık 2004.

ALPTEKİN, A. Ercan. “Finansman Giderleri Kısıtlaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 88, Nisan 2000.

ALTINDAĞ, Mehmet. “Finansal Kiralamanın Vergi Karşısındaki Durumu”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 14, Sayı: 66, Ocak – Şubat – Mart 2004.

ALTINTAŞ, Taylan A. “Son Düzenlemeler Çerçevesinde Kiraya Veren ve Kiracı Açısından Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 14, Sayı: 66, Ocak – Şubat – Mart 2004.

ALTUĞ, Osman. **Maliyet Muhasebesi**, 13. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2001.

APAK, Talha. “Mal veya Hizmet Teslimine Bağlı Olarak “Vade Farkı ve Fiyat Farkı”nın Ticaret Hukuku, Borçlar Hukuku, Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 19, Temmuz 2005.

ARABACI, Mehmet. “Kur Farkı Giderlerinin Satın Alınan İktisadi Kıymet, Emtia, Yatırım İndirimi ve Yıllara Sari İnşaat ve Onarma İşleri Açısından İrdelenmesi”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 247, Mart 2002.

ARGUN, Doğan. “İhracat İşlemleri Sonucunda Oluşan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 6, Ekim – Kasım – Aralık 2002.

ATAMAN, Ümit. **Genel Muhasebe Cilt 1, Muhasebede Dönemiçi İşlemleri**, 5. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003.

ATAMAN, Ümit. **Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar**, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003.

AVCI, Özcan. “Mal İthalatından Kaynaklanan Kur Farklarının Finansman Gider Kısıtlaması Karşısındaki Konumu”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 259, Mart 2003.

AYBOĞA, Hanifi. “Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulaması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 180, Eylül 2003.

AYDEMİR, Oğuz. “Finansal Kiralama Nedir ve Nasıl Uygulanıyor?”, **Maliye Postası Dergisi**, Sayı: 482, 1 Ekim 2000.

AYDIN, Nurhan, Metin COŞKUN, Hasan BAKIR, Ali CEYLAN ve Mehmet BAŞAR. **Finansal Yönetim**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1465, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 779, 2003.

AYGÖR, Cezmi. “Türkiye Muhasebe Standardı – 14 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 60, Temmuz – Ağustos – Eylül 2002.

AYGÜL, Emrah. “Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Parasal Olmayan Kıymet Midir?”, http://www.alomaliye.com/emrah_aygul_ertelenmis_finansal.htm, (07.03.2006).

AYGÜL, Emrah. “Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Olarak Katlanılan Borçlanma Maliyetleri Direkt Gider Yazılabilir mi?”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Temmuz 2005.

AYGÜL, Emrah. “Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Parasal Olmayan Kıymet Midir?”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 12, Aralık 2004.

BAŞARAN, Cansen. “Evrensel Muhasebe Standartlarına Doğru”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 11, Sayı: 57, Ekim – Kasım – Aralık 2001.

BAŞPINAR, Ahmet. “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 146, Mayıs – Aralık 2004.

BERK, Niyazi. **Finansal Yönetim**, 7. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003.

BİÇER, Hüsamettin. “Maddi Vergi Hukukunda Gider Kavramı Kredi Faizlerinin Gider Olarak İndirim Zamanı”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 230, Ekim 2000.

BOSTANCI, Serpil. “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 59, Nisan – Mayıs – Haziran 2002.

BULUT, Oğuz Kemal. “Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Uluslararası Muhasebe Standartları (UFRS) ve Genel Kabul Görmüş Amerikan Muhasebe İlkeleri (US GAAP)”, İstanbul: **Türkiye Bankalar Birliği**, Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, 11 – 13 Nisan 2005.

BURSAL, Nasuhi ve Yücel ERCAN. **Maliyet Muhasebesi İlkeler ve Uygulama**, İstanbul: Der Yayınları, 9. Baskı, 2002.

BURSAL, Nasuhi ve Yücel ERCAN. **Maliyet Muhasebesi**, 4. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 888, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 476, 2001.

BÜKER, Semih ve Doğan BAYAR. **Finansal Yönetimi** 5. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 875, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 463, 2001.

BÜYÜKMİRZA, Kamil. **Maliyet ve Yönetim Muhasebesi**, 9. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2003.

ÇİVAN, Mehmet ve Ekrem KARA. “Muhasebe Standartlarının Muhasebe Mesleğinde Uygulanmasına Yönelik Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 14, Nisan 2002.

ÇANKAYA, İslam. **Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staja Başlama 1. Cilt**, 7. Baskı, Ankara: Meslek Yapıtları, 2005.

ÇELİK, Abdullah. “Finansman Maliyeti, Finansman Hizmetlerinin Karşılığı Mıdır?”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 10, Sayı: 110, Şubat 2002.

ÇİLKOPARAN, Yusuf. “Finansman Giderlerinin Genel Değerlendirmesi ve Yıllara Yaygın İnşaat Onarım İşlerinde Finansman Giderleri”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 225, Mayıs 2000.

DEĞER, Nuri. “Vade Farkı Uygulamasının Vergilendirilmesi Konusu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 94, Ekim 2000.

DEMİR, Volkan ve Barış SİPAHİ. “Satıcı Firmalar (Factor Kullananlar) Açısından Factoring İşlemlerinin Finansman ve Muhasebe Boyutuyla İncelenmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 10, Sayı: 53, Ekim – Kasım – Aralık 2000.

DOYRANGÖL, Nuran Cömert. “Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 64, Temmuz – Ağustos – Eylül 2003.

DUMAN, Ömer. “Son Düzenlemeler Çerçevesinde Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 265, Eylül 2003.

DURMUŞ, Ahmet Hayri. **Uluslararası Muhasebe Standartları (1 – 31)**, İstanbul: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayın No: 7, 1992.

EPSTEIN, Barry J. ve Abbas Ali MİRZA. **IFRS 2005 International Accounting and Financial Reporting Standards**, John Wiley & Sons Inc., U.S.A., 2005.

ERDEM, Tahir. “İhraç Kayıtlı Teslimlere İlişkin Kur Farklarının İstisna ve İade Hesaplaması Karşısındaki Durumu”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 193, Ekim 2004.

ERDOĞAN, Murat ve Cenap İLTER. “Faiz Aktifleştirme”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 26, Nisan 2005.

GÖKDENİZ, Ümit. “2005 Yılına Doğru Türkiye ve Avrupa Birliği Muhasebe Standartlarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Entegrasyonu ve Bir Yaklaşım”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 24, Ekim 2004.

GREUNING, Henrie Van. **International Financial Reporting Standards A Practical Guide**, Washington, U.S.A.: Newly Revised Edition, The World Bank Pres, 2005.

GÜCENME, Ümit. “Ülkemizdeki Muhasebe Uygulamalarının Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyumu”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 19, Temmuz 2003.

HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem. **Maliyet Muhasebesi**, İstanbul: Ders Kitapları A.Ş., 1995.

HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem ve A. Sait SEVGENER. **Yönetim Muhasebesi**, İstanbul: Alfa Yayınları, 1998.

HİKMET, Nazım. “Uluslararası Muhasebe Standartları ve Karşı Görüşler”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 10, Nisan 2001.

ILDIR, Ali. **Dönemsonu Muhasebe İşlemleri**, 2. Baskı, Ankara: Paradigma Kitapevi, Nobel Yayın Dağıtım, 2004.

İBİŞ, Cemal. “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 4, Aralık 2001.

KALENDEROĞLU, Mahmut. **Genel Muhasebe**, İkinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003.

KARA, İbrahim. “Leasing İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi (ABD Uygulaması)”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı: 3, Ocak 2001.

KARAPINAR, Aydın. “Muhasebe Uygulamalarında Uluslararası Uyumun Araştırılması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, Haziran 2000.

KARAPINAR, Aydın ve Kadir GÜRDAL. **Enflasyon Muhasebesi**, Ankara: Tesmer Yayınları, Yayın No: 54, 2003.

KARTAL, Ali. **Maliyet Muhasebesi**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 792, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 402, 2000.

KARTAL, Ali, Adnan SEVİM ve H. Erdin GÜNDÜZ. **Maliyet Muhasebesi**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1524, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 808, 2004.

KAVAK, Ahmet. “Dövizli Borç ve Alacakların Kur Farklarının Vergi Kanunları Karşısındaki Durumu”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 162, Mart 2002.

KAYNAK, Harun. “Finansal Kira Giderlerinin Maliyetlerle İlişkisi”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 90, Haziran 2000.

KEPÇE, Nazlı. “Finansman Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi ve Mali Tablolarda Raporlanması”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 11, Sayı: 57, Ekim – Kasım – Aralık 2001.

KIESO ve WEYGANDT. **Intermediate Accounting**, Sixth Edition, John Willey&Sons Publications, 1989.

KIZIL, Ahmet. **Stok Envanteri**, <http://www.webmuhasebe.com/Konular/stokenv.-htm>, (30.10.2005).

KİSHALI, Yunus. “SPK ve TMS Hedeflerindeki Farklılıklar ve Bunun Finansal Tablolara Yansımaları”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 10, Nisan 2001.

KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat. **Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Yönetim Açısından Bilgisayar Uygulamalı Maliyet Muhasebesi**, İstanbul: Beta Basım, 2002.

LAZOL, İbrahim. **Genel Muhasebe**, 8. Baskı, Bursa: Ekin Kitapevi, 2003.

LAZOL, İbrahim. “SPK Uygulamaları, Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları Üçgeninde “Muhasebe””, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 7, Temmuz 2000.

MAÇ, Mehmet. “Yurt Dışından Alınan Hizmet Bedellerine İlişkin Kur Farkları”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 257, Ocak 2003.

MAÇ, Mehmet. “İhraç Kaydıyla Teslim Edilen Mallara Ait Kur Farkları, Fiyat Farkları ve Vade Farkları”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 243, Kasım 2001.

MAÇ, Mehmet. “Kur Farklarının Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 100, Nisan 2001.

ÖRTEN, Remzi. **Genel Muhasebe ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Örnekleri**, Ankara: Gazi Kitapevi, 2000.

ÖZDEMİR, İbrahim ve Mustafa ÇELEN. “Vade ve Kur Farklarının Özel Tüketim Vergisi Karşısındaki Durumu”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 264, Ağustos 2003.

ÖZTÜRK, Bünyamin ve Mustafa ÖZER. “Yatırım Kredisi Faizleri ve Kur Farklarının Aktifleştirilmesi”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 171, Aralık 2002.

ÖZULUCAN, Abitter ve Zeki DOĞAN. “SPK, VUK ve TMS – 14 Çerçevesinde Borçlanma Maliyetlerinin Karşılaştırılması ve Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 10, Nisan 2001

ÖZULUCAN, Abitter. “Yabancı Paralı Ticari İşlemlerde Kur Farklarının KDV Kanunu’na Göre İncelenmesi ve Dönem İçi, Dönem Sonu Muhasebe Kayıtları”, **Muhasebe Finansman Dergisi**, Sayı: 15, Temmuz 2002.

ÖZYER, M. Ali. “Sabit Kıymetlerin Maliyet Bedeline Eklenen Kredi Faizleri ve Kur Farkları ve Yeniden Değerleme”, **Maliye Postası**, Sayı: 462, 1 Aralık 1999.

PEKDEMİR, Recep. **Tekdüzen Hesap Planı ve Uluslararası Muhasebe Standartları**, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, 23 – 25 Ekim 2002.

PEKDEMİR, Recep. **Tekdüzen Hesap Planı ve Muhasebe Standartları**, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, 26 – 28 Kasım 1997.

POMERANZ, Felix. “Uluslararası Muhasebe Standartlarının Muhtemel Geleceği”, (Çev.) Fatih Coşkun ERTAŞ, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 17, Ocak 2003.

POROY, Aylin. “Avrupa Birliği Uluslararası Muhasebe Standartlarını, Uluslararası Denetleme Standartlarını Benimsiyor, Tek Avrupa Sermaye Piyasasını Oluşturmaya Çalışıyor”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 15, Temmuz 2002.

SANLI, Nail. “Global Muhasebe Standartları”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 60, Temmuz – Ağustos – Eylül 2002.

SARIGÜL, Bülent. “Faiz Giderleri ve Kur Farklarının Muhasebeleştirme Usulünün Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Karşısındaki Durumu ve Dağıtılabilir Kar Üzerine Etkisi”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 86, Şubat 2000.

SAYAR, Zafer. “Oluşturulmakta Olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun İşığı Altında Türkiye’de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu ve Kamuyu Aydınlatma”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 2, Sayı: 7, Ekim 2002.

SAYAR, Zafer ve Saim ÜSTÜNDAĞ. “Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ve ABD, Kanada, İngiltere ve Japonya Örnekleri”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 18, Nisan 2003.

SAYILGAN, Güven. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Örnek Uygulama”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Nisan 2004.

SAZAK, İsmail. “Kur Farkı ve Uygulamada Özellikli Durumları”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 145, Ekim 2000.

SEVİL, Güven. **İşletme Finansmanı**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 780, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 394, 2000.

SEVİLENGÜL, Orhan. “Borçlanma Maliyetleri Standardının Dayandığı Esaslar”, **Prof. Dr. Yüksel Koç Yalkın’a Armağan**, Ankara: Türmob Yayın No: 221, SBF Yayın No: 590, 2003.

SEVİLENGÜL, Orhan. **Genel Muhasebe**, 11. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi, 2003.

SÖNMEZ, Feriştah ve Fettah AÇAN. “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 14, Sayı: 68, Temmuz – Ağustos – Eylül 2004.

SÖNMEZ, Feriştah. “8 No’lu Muhasebe Standardı Kapsamında Yer Alan Maddi Duran Varlıklar (UMS-16 İle Karşılaştırılmalı Olarak)”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı: 11, Ocak 2004.

SÖNMEZ, Feriştah. “14 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi I”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 129, Eylül 2003.

SÖNMEZ, Feriştah. “14 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi II”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 130, Ekim 2003.

SÖNMEZ, Feriştah. “12 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı – Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 64, Temmuz – Ağustos – Eylül 2003.

SÖNMEZ, Feriştah. “13 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı – Stoklar”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 3, Sayı: 9, Mayıs 2003.

ŞAHİN, Savaşan. “Finansman Giderlerinin Muhasebe ve Vergi Açısından Sorunları”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 91, Temmuz 2000.

ŞAKRAK, Münir. “Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 106, Yıl: 1997.

ŞEKER, Sakıp. “Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 154, Ekim 2005.

ŞEKER, Sakıp. “Kur Farkları ve Kredi Faizlerinin Yeniden Değerleme Karşısındaki Durumu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 76, Nisan 1999.

ŞEKDUR, Mahmut. “Kur Farkı ve Örtülü Sermaye Üzerine Farklı Bir Değerlendirme”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 236, Nisan 2001.

TUĞLU, Ali. “Finansal Kira İşlemlerinde KDV Uygulaması”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 267, Kasım 2003.

TURANLI, Dursun Ali. “İthal Edilen Malın Maliyetinin Saptanması ve Tekdüzene Uygun Yevmiye Kayıtlarının Yapılması”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 15, Sayı: 71, Nisan – Mayıs – Haziran 2005.

TURANLI, Dursun Ali. “İthal Edilen Malın Maliyetinin Saptanması Verilen Dövizli Sipariş Avanslarında Kur Değerlemesi Yapılmalı mıdır?”, **Mali Çözüm Dergisi**, Yıl: 11, Sayı: 56, Temmuz – Ağustos – Eylül 2001.

TÜRK, Zeynep. “Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 114, 1998.

TÜRKKOT, Mustafa. “Finansal Muhasebede Uluslararası Standartlar”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 148, Nisan 2005.

UÇMAZBAŞ, Erol. “Stokta Bulunan Malların Maliyetine Eklenen Finansman Giderlerinin Durumu”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 260, Nisan 2003.

UZUNOĞLU, Nihat. “Kur Farklarının KDV Karşısındaki Durumu (II)”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 269, Ocak 2004.

UZUNOĞLU, Nihat. “Kur Farklarının KDV Karşısındaki Durumu (I)”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 268, Aralık 2003.

ÜNALAN, Sedat. “Finansman Giderleri ve Muhasebe Kayıtları”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 188, Haziran 2004.

ÜNALAN, Sedat. “Taşıt Kredisi İle Alınan Taşıtların Faiz ve Kur Farkı Giderleri ve Muhasebe İşlemleri”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 89, Mayıs 2000.

ÜSTÜNDAĞ, Saim. “Muhasebe Standartları Oluşturması Süreci”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 1, Sayı: 1, Nisan 2000.

ÜSTÜNEL, Bülent. “2006 Yılı Türkiye Muhasebe Standartlarının Yılı Olacak”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 72, Temmuz – Ağustos – Eylül 2005.

ÜSTÜNEL, Bülent. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 264, Ekim 2003.

YALÇIN, Hasan. **Ticari Kazanç ve Kurum Kazancının Tespitinde Giderler**, İstanbul: Kılavuz Yayınları, Kasım 2000.

YALKIN, Yüksel Koç. “AB ve ABD’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Uygulamasına Geçiş Çalışmaları”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 19, Temmuz 2003.

YALKIN, Yüksel Koç. “Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, Haziran 2002.

YALKIN, Yüksel Koç. “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu’nun (TMUDESK) Çalışmaları ve Türkiye Muhasebe Standartları”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 2, Sayı: 5, Ekim 2001.

YALKIN, Yüksel Koç. “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri (TMS-14)”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl: 1, Sayı: 1, Nisan 2000.

YAZICI, Mehmet. “Muhasebe Standardının Tanımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı; 18, Nisan 2003.

YENİAY, Özer T. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları”, http://www.sistems.org/depo/meslek/UMS_v5.11.pdf (12.08.2005).

YEŞİLYURT, Eren. “Kurumların Örtülü Sermaye Niteliğindeki Dövizli Borçlanmalarında Hesaplanan Kur Farkları”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 157, Ekim 2001.

YÜKSEL, Volkan. “Aktife Kayıtlı Sabit Kıymetlerin Değerlenmesi (Kredi Faizi ve Kur Farklarının Durumu)”, **Maliye Postası Dergisi**, Sayı: 560, 1 Ocak 2004.

ZALF, Figen Ayıkoğlu. “Finansman Giderleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile Muhasebe Temel Kavramları Açısından İncelenmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, Haziran 1999.

Ankara Yeminli Mali Müşavirler Odası. “Mevzuatı İzleme Komisyonu Kararı 2004/42-3”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 6, Haziran 2004.

Delloitte Touche Tohmatsu. **Uluslararası Muhasebe Standartları Cep Kitapçığı**, İstanbul 2001.

International Financial Reporting Standards 2004. International Accounting Standards Committee Board, London, U.K., 2004.

IFRS Workbooks for Accounting Professionals, “IAS 23 Barrowing Costs”, <http://www.accountingreform.ru/cgi-bin/getfile.cgi?hg=en&id=781>, (06.02.2006).

ISMMMO Mevzuat Serisi 2, **Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı**, İstanbul: Mart Matbaacılık, 2005.

PricewaterhouseCoopers. **Sermaye Piyasası’nda Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ, Seri: IX, No:25**, <http://www.pwc.com/Tr/tur/about/events/-training/spk.pdf>, (12.08.2005).

TMUDESK Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu. **Uluslararası Muhasebe Standartları – 2001**, Ankara: Türmob Yayın No: 166, TMUDESK Seri No: 5, 2001.

Yeminli Mali Müşavirler Odası. “Mal veya Hizmetin Teslimine Bağlı Olarak Ortaya Çıkan “Vade Farkı – Fiyat Farkı ve Kur Farkı” nın Ticaret Hukuku – Borçlar Hukuku ve Vergi Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Mali Mevzuat Platformu**, Rapor 04/25, 15 Mayıs 2004.

Borçlar Kanunu.

Gelir Vergisi Kanunu.

Katma Değer Vergisi Kanunu

Kurumlar Vergisi Kanunu.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğleri. <http://www.gelirler.gov.tr/gelir2.nsf/0/f65734fb1fc2766080256e7700334139?OpenDocument>, (12.08.2005).

TMUDESK Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu. <http://www.turmob.org.tr/tmudesk/f14.doc>, (19.07.2005).

TMSK Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. <http://www.tmsk.org.tr> (24.04.2006).

Sermaye Piyasası Kurulu Muhasebe Standartları. Seri XI, No: 25, Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ, 10. Kısım, Borçlanma Maliyetleri, <http://www.spk.gov.tr/mevzuat/Html/spk16.htm> (19.07.2005).

Vergi Usul Kanunu.